

Torsdagen den 12 maj

Kl. 12.00–18.19

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 21 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:576

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:576 Bredband och telefoni i hela Sverige
av Magnus Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 maj 2016

Näringsdepartementet

Mikael Damberg (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:581

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:581 Lagstiftning om jakt i fjällmiljö
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer inte att besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 11 maj 2016

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:584

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:584 Biomomsen
av Helena Bouveng (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 10 maj 2016

Kulturdepartementet

Alice Bah Kuhnke (MP)

Enligt uppdrag

Daniel Ström

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:586

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:586 Viltförvaltningen
av Sten Bergheden (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 maj 2016

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:595

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:595 Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel

av Magnus Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 maj 2016

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:598

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:598 Översyn av Samhall
av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 11 maj 2016
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2015/16:599

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:599 Översyn av Arbetsförmedlingen
av Jenny Petersson (M)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 11 maj 2016
Arbetsmarknadsdepartementet
Ylva Johansson (S)
Enligt uppdrag
Susanne Södersten
Expeditionschef

Interpellation 2015/16:604

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:604 Kryssningsanlöp och farledsavgifter
av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 maj 2016
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2015/16:620

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:620 Sjöfartsverkets hantering av räddningstjänst med helikopter
av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 10 maj 2016
Enligt uppdrag
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2015/16:624

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:624 Hållbar utveckling i infrastrukturplaneringen

av Emma Wallrup (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 maj 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 11 maj 2016

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till konstitutionsutskottet: RiR 2016:5 Nationella samordnare som statligt styrmedel

Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering

§ 4 Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU16

Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering (prop. 2015/16:137) föredrogs.

Anf. 1 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Dagens debatt kommer att handla om rättvisa och ansvar. Det här är en av de viktigaste och mest allvarliga debatter som jag har haft här i kammaren under alla mina år i riksdagen.

Tänk dig själv att du är ung och vill umgås med vänner och ha ett aktivt liv! Du har drömmar om att studera, jobba och skapa ett innehållsrikt liv. Fast det går inte. Du är trött jämt. Tänk dig att du även riskerar att somna när som helst och var som helst! Du går i sömnen och gör konstiga saker. Du är en fara för dig själv. Du är så trött, och vissa av dina vänner har lämnat dig för att du inte orkar träffa dem.

Du kan dessutom inte bli helt frisk, för i nuläget finns det inget bote-medel. Du kan förvisso lindra symtomen, men inte helt och hållet. Du kämpar dagligen med att orka gå upp och försöka leva ett så drägligt liv som möjligt, fast det kan aldrig bli som vanligt igen. Det är ingen mar-dröm, och det är ingen skräckhistoria från en film. Det är den bistra verk-ligheten för Felicia och många andra unga i hennes situation.

Ämnet för dagens debatt är statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering. Regeringen och Alliansen har kommit överens om ett lagförslag som bland annat innebär ett tak för ersättningen till dem som drabbades av narkolepsi efter vaccineringen.

Jag noterar att Sverigedemokraterna är det enda parti som har inkommit med en följdmotion. Och vi har reserverat oss mot beslutet att införa ett tak för ersättningen till de drabbade.

Detta är inte bara tragiskt, utan det är också ett stort svek mot alla de personer, oftast barn och ungdomar, som har drabbats av narkolepsi.

Herr talman! Man har konstaterat att det finns en ökad risk för barn och ungdomar att insjukna efter vaccination med Pandemrix. Det var just det som hände efter vaccinationen mot svininfluensan. Det som inte fick hända hända, det vill säga vaccineringen som rekommenderades av staten fick oanade och katastrofala följder för vissa personer.

Så många som 60 procent av befolkningen vaccinerade sig mot svininfluensan. I Sverige hade så många som 465 anmälningar om biverkningar till följd av vaccinet inkommit till Läke-medelsförsäkringen fram till februari 2016. I hela 325 fall har det konstaterats att det finns ett samband mellan vaccinet och sjukdomen narkolepsi.

Herr talman! Först går staten ut i stora kampanjer riktade till allmänheten om hur viktigt det är att vaccinera sig. Sedan händer detta. De drabbade upplever att ingen bryr sig. Hela 96 procent av de drabbade är missnöjda med statens stöd, enligt en SVT-undersökning.

Det är faktiskt om dessa människor, som har fått sina liv förstörda, som dagens diskussion handlar. Men det handlar också om hur vi ser på statens ansvar för de rekommendationer som staten ger. Det handlar om att vi politiker måste stå upp och ta vårt ansvar för de beslut som staten har tagit. Det är den linje som vi har drivit i många år. Redan 2013 lade vi fram ett utskottsinitiativ som syftade till att alla barn och unga som drabbats av narkolepsi efter vaccinationen skulle få ekonomisk ersättning. Dessa barn och deras familjer tog sitt ansvar och vaccinerade sig, men de fick betala ett väldigt högt pris.

Herr talman! Vid en frågestund för några dagar sedan, där Narkolepsiföreningen och narkolepsidrabbade och deras anhöriga var inbjudna, sa sjukvårdsminister Gabriel Wikström: Jag vet att det finns delar i det här lagförslaget som ni inte är fullt nöjda med, men vi måste tillämpa likabehandlingsprincipen när det gäller ersättning och komma till punkt.

Nu är inte Gabriel Wikström här. Det är lite olyckligt, men han har säkert mycket annat att göra som kanske är viktigare. Men tror verkligen Gabriel Wikström att de drabbade och deras anhöriga kan känna att de kan sätta punkt för den här katastrofen och det lidande som de har fått utstå? Jag tror faktiskt inte det.

När det gäller likabehandlingsprincipen går den här skadan inte att jämföra med andra läkemedelsskador. Den är i sitt slag så unik och extrem att det inte finns några andra grupper att jämföra med. Det här var

alltså fullt friska individer, barn och unga, som i en massiv kampanj av staten uppmanades att vaccinera sig, inte bara för att de själva inte skulle bli smittade utan också för att man skulle ta ett solidariskt ansvar för folkhälsan i stort.

Det handlar ytterst om förtroende, om förtroendet mellan medborgare och staten, och om att ta ansvar för sina råd även om det går fel och slår hårt mot enskilda individer. Då är det minsta man kan göra att ta det fulla ansvaret.

Herr talman! Man kan och ska aldrig försöka värdera ett friskt liv i pengar. Att vara frisk går lika lite att värdera i pengar som exempelvis frihet gör. Men pengar kan göra ett liv med funktionsnedsättning, som narkolepsi onekligen leder till, lite enklare och lite bättre. Det kan ge lite högre livskvalitet.

Vi ska inte glömma att många av de drabbade var barn och ungdomar. Deras förmåga och möjlighet att utbilda sig och få ett jobb är antingen mycket nedsatt eller helt obefintlig till följd av narkolepsi.

10 miljoner, som taket för ersättning nu är satt till, ska räcka hela livet. Det ska både kompensera skadan och ersätta ett livslångt inkomstbortfall för dem som inte kan arbeta. Den summan har väckt starka känslor hos anhöriga och drabbade, med all rätt, anser vi.

Men regeringen och Alliansen bedömer beloppet som väl tilltaget. Naturligtvis är 10 miljoner mycket om man skulle få det på ett bräde, direkt i handen. Men det här ska alltså betalas ut under en hel livstid. Man ska också komma ihåg att dessa 10 miljoner inte kommer att vara index- eller inflationsuppräknade.

Det man kan konstatera är att taket för ersättningen på 10 miljoner kronor inte kommer att räcka för en del av de drabbade, främst de yngsta som är mest sjuka, enligt bland annat en beräkning från en revisionsbyrå som Narkolepsiföreningen har anlitat. Men också Barnombudsmannen, Statens medicinsk-etiska råd, Svenska Barnläkarföreningen och Socialstyrelsen har framfört i sina remissvar att ersättningen bör höjas eller att taket helt ska tas bort.

Herr talman! Det är också allvarligt att denna typ av tak för ersättning indirekt underminerar förtroendet för rekommendationer och vaccinationer i sig. Vaccinationer ifrågasätts redan i dag från vissa håll. Det finns redan i dag en anti-vaccinationstrend i samhället, och det är väldigt olyckligt.

Man vet att det är klokt med vaccinationer. Det har haft bevisade effekter under generationer här i Sverige. Det är både bevisat och väl beprövat. Därför är det väldigt olyckligt att det har blivit så här.

Det är mycket beklagligt att denna Pandemrixskandal även får effekter när det gäller förtroendet både för statens rekommendationer och för vaccinationsrekommendationer.

Herr talman! Finland och Norge garanterar full ekonomisk ersättning till alla som insjuknat i narkolepsi efter vaccination. Finland har varken åldersgräns för ersättning eller tak för belopp. Varför ska vi i Sverige vara sämre? Det märkliga är att regeringen i alla andra sammanhang är så angelägen om att vara bäst i klassen, men inte här.

Vi sverigedemokrater anser att det liggande förslaget måste göras om och att regeringen ska återkomma med ett förslag som inte innehåller ett ersättningstak. Detta är det minsta som vi kan göra för de drabbade. De tog sitt ansvar och vaccinerade sig. Nu är det dags att vi tar vårt ansvar.

Jag yrkar bifall till vår reservation.
(Applåder)

Anf. 2 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! En del av dem som tog vaccin mot svininfluensan 2009–2010 drabbades otroligt hårt. De fick en sjukdom som, om vi inte lyckas hitta bättre behandling eller bot emot den, kommer att följa dem och försämra deras liv – hela livet.

Det är därför som det redan tidigt var viktigt för oss i alliansregeringen tillsammans med Socialdemokraterna att ge signalen att vi kommer att ta ett gemensamt ansvar för att se till att vi går in utöver läkemedelsförsäkringen för att de här personerna som redan har drabbats så hårt ändå ska kunna känna en trygghet när det gäller den framtida försörjningen.

Var det rätt att ge vaccinet, med den kunskap som vi hade då? Bedömningen som har gjorts efteråt är att det var rätt. Det var inte rätt att några skulle drabbas av biverkningar. Men det var rätt att vi räddade liv.

Det är lätt i dag att vara efterklok och konstatera att några har drabbats jättehårt, och vi måste göra vad vi kan för att mildra det som har drabbat dem. Men det är också lätt att glömma vilka rubriker som mötte oss våren och sommaren 2009. Tvååring död i svininfluensa. Gravid mamma ligger med lungmaskin och riskerar att dö. Nyförlöst mamma död i svininfluensa.

Det fanns en stark kritik angående vilka som skulle få tillgång till vaccinet först. Det fanns spekulationer om att vi som politiskt förtroendevalda skulle få gå före i kön. Det fanns en stark kritik.

Vi räddade liv tack vare att vi valde att massvaccinera oss. Men några drabbades, och vi måste ta vårt ansvar för att mildra det som de drabbats av.

Hade läkemedelsförsäkringen gällt hade de minsta barnen, där man senast kan se hur illa de drabbats, blivit helt utan ersättning eftersom det finns ett tak på 150 miljoner när det är många som drabbas av en och samma läkemedelsskada. Därför har vi sagt att vi går in med den här lagstiftningen och ser till att även de ska få en ersättning och att det inte ska gå att slå i detta tak.

Vi har dock valt att hålla kvar likabehandlingen, och det tak på 10 miljoner per person som finns i läkemedelsförsäkringen gäller därför också dem som har drabbats av det här. Det är nämligen viktigt när vi tar politiska beslut att det är en likabehandling av våra medborgare.

Det finns en väldigt tydlig enighet i de sju partier som står bakom det lagförslag som vi i dag tar ställning till när det gäller att syftet är att de som har drabbats ska ha en ekonomisk trygghet. Det vi kan veta hittills är att av dem som har fått ersättning av Läkemedelsförsäkringen är det inte någon som har gått upp i det här taket. Därför har vi tyckt att det är rimligt att det ska finnas kvar.

Det är klart att vi förstår den oro man känner. Vad kommer att hända med inflationen? Vad kommer att hända? Det är ju så många år av liv kvar för dem som har drabbats.

Därför är det tydligt uttryckt, både i regeringens proposition och i utskottets förslag, som vi har försökt göra ännu tydligare, att syftet är att kontinuerligt följa det här. Syftet är ju att man ska känna en trygghet i dag och för hela sin framtid.

Vi har också i det här lagförslaget tagit bort den gräns som fanns först som innebar att det här skulle gälla de barn som drabbades. Den kunskap vi hade då sa att det var just barn som riskerade att insjukna i narkolepsi på grund av vaccinationen. Men efter hand som kunskapen har ökat om att också vuxna riskerade att insjukna har vi sett till att vi inte har någon gräns, utan alla som kan ha fått narkolepsi på grund av att de tog vaccinet ska kunna få ersättning.

Det är också viktigt att lagen inte säger att man ska bevisa att det finns ett direkt samband med vaccinationen. Det ska vara sannolikt. Det är viktigt att kravet är sänkt, för det går inte att urskilja vilka som hade blivit sjuka ändå. Det finns ju alltid personer som insjuknar i narkolepsi, men det blev många fler som fick det på grund av att de tog vaccinet.

I det här lagförslaget finns det, förutom det som handlar om ersättningen, också en viktig ambition att vi ska se till att forskningen fortsätter. Det är klart att det allra viktigaste är att vi hittar bot, att vi hittar hjälp så att vardagen blir lättare.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Lennart Axelsson, Mikael Dahlqvist, Yasmine Larsson och Anna-Lena Sörenson (alla S), Thomas Finnborg och Anette Åkesson (båda M), Jan Lindholm (MP), Staffan Danielsson och Anders W Jonsson (båda C) samt Barbro Westerholm (L).

Anf. 3 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Det är säkert många som lyssnar på den här debatten som har många obesvarade frågor. Jag har själv många frågor som jag skulle vilja ha svar på. Jag anser dock inte att mina egna frågor är relevanta just nu, utan det är de drabbades egna frågor som jag tycker är mest intressanta att lyfta fram.

Många av dem finns här i dag och lyssnar från läktaren. Andra sitter framför tv-apparaterna och ser debatten. Låt mig ge några exempel på frågor som jag har fått direkt från några av de barn och ungdomar som har drabbats av narkolepsi. De har bett mig ställa dem till Emma Henriksson och övriga partier som vill ha ett ersättningstak.

En av frågorna lyder: Varför ska de som drabbas i Sverige ha sämre ersättning än de som bor i Finland och Norge, där de inte har ett ersättningstak? Vad händer när man har nått maxtaket?

Jag hoppas att Emma Henriksson kan ge ett ärligt och uppriktigt svar på dessa frågor, för jag tror att vi alla är överens om att de drabbade förtjänar ett ärligt svar.

Anf. 4 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Per Ramhorn! Jag möter också den frågan från dem som är drabbade: Vad kommer att hända? Hur kommer mitt liv att bli framöver?

Det är det som har varit vår ambition med den här lagstiftningen: att se till att de som har drabbats tidigt – fast det har ju redan gått många år av oro och frustration – ska kunna få ett besked om att de får en ersättning och att alla som drabbas kommer att få en ersättning. De som var yngst, de som har drabbats hårdast, ska inte gå i osäkerhet och inte veta om de får ersättning över huvud taget.

Det är en tydlig ambition från alla de sju partier som står bakom lagstiftningen att man ska känna en trygghet i att den här ersättningen räcker. Vi har ett välfärdssystem i vårt land där du har ett skydd om du blir sjuk eller drabbas av någonting som gör att din arbetsförmåga blir nedsatt.

Den ersättningen är en otroligt central del och en grund för att man ska ha en trygg ekonomi. Men försäkringen och den här ersättningen ser till att när det inte räcker ska man känna att det finns en trygghet därutöver.

Vi kan inte i dag förutse en explosionsartad inflationsutveckling och vad en sådan skulle innebära. Men i det beslut som vi gemensamt tar i dag finns också den tydliga ambitionen att ingen ska slå i det här taket, och det är självklart ett fortsatt gemensamt ansvar för de partier som står bakom att om utvecklingen skulle vara sådan att det inträffar, då måste man självklart återkomma. Det är därför vi säger att det årligen, från och med nu och framåt, ska följas upp.

Anf. 5 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Det var som jag befarade eller var orolig för. Varken jag eller de drabbade fick något svar på frågan om varför vi skulle vara sämre än Finland och Norge och vad som gäller när man når maxtaket.

Jag tar en annan fråga. En stor skillnad från andra läkemedel är att staten i detta fall har friskrivit Läkemedelsverket från ansvar. Frågan från de drabbade är om det är rimligt att staten inte tar fullt ansvar när det går fel och det blir biverkningar. Är Emma Henriksson nöjd med hur ärendet och de drabbade har behandlats?

Anf. 6 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag ska först försöka besvara frågan från det förra inlägget som jag inte hann med.

Det är svårt att jämföra olika länders system. Vårt ansvar som parlamentariker i Sveriges riksdag är att utifrån de trygghetssystem som finns i vårt land se till att det ges en ekonomisk trygghet. Jag upprepar gärna igen och igen: Syftet är att ersättningen ska vara så tilltagen att ingen slår i taket.

Vi kunde höra i Sveriges Radio i morse att den genomsnittliga utbetalningen i Norge ligger på 2 miljoner kronor. Det kan hända att det räcker, men taket i Sverige är satt betydligt högre. Ambitionen är att ingen ska nå upp till det taket.

Jag tror inte att någon som har varit med i beslutsprocessen inte känner att det har varit otroligt smärtsamt. Vi vet alla att vi också utsatte oss själva och våra barn för det som några drabbades av och många slapp. Det är ingen av oss som inte önskar att detta inte hade inträffat. Vi vill känna oss trygga framöver. När nästa pandemi kommer måste det finnas tillgång till vaccin, och vi ska våga lita på att det vaccinet räddar liv utan att ge biverkningar. Det är den allra svåraste utmaningen.

De som har drabbats nu ska känna att vi lyssnar på dem, att vi tar med deras synpunkter i de delar som gäller fram till nu och även från nu och framåt. Det är otroligt viktigt att den tryggheten finns.

Jag förstår att man känner osäkerhet. Jag förstår att man tvivlar. Därför säger jag det igen: Avsikten är att den ekonomiska tryggheten ska finnas nu och hela livet.

Anf. 7 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! Jag skulle egentligen kunna hänvisa till Emma Henrikssons anförande. Allianspartierna och Socialdemokraterna ser inte olika på frågorna. Jag tänkte ändå säga några ord.

Jag har själv barn och barnbarn. Det absolut värsta som jag skulle tänka mig är att det händer dem något allvarligt. Det gäller naturligtvis alla föräldrar. Den frustration, ilska och förtvivlan som framförts av både anhöriga och de direkt drabbade är inte på något sätt svår att förstå.

Det är oerhört tragiskt och beklagligt att det som var tänkt att skydda befolkningen samtidigt fick till följd att ett stort antal framför allt unga människor drabbades av den allvarliga sjukdomen. Inom politiken finns ofta olika sätt att se på frågor. När den dåvarande borgerliga alliansregeringen och Socialdemokraterna 2012 träffade en överenskommelse om statlig ersättning till dem som drabbats av narkolepsi efter vaccinationen var man helt överens om att frågans allvarlighet gjorde det nödvändigt att försöka hitta en bred politisk enighet.

Så här avslutades den artikel som presenterade uppgörelsen om utfästelsen 2012: Beskedet som regeringen och Socialdemokraterna i dag ger löser självklart inte alla svårigheter för de drabbade barnen och ungdomarna. Men vi tar situationen på djupaste allvar, och vi kommer att ta ett gemensamt ansvar för de drabbade i framtiden.

Den stora politiska enigheten är den bästa garanten för att de drabbade ska känna en trygghet inför framtiden.

Herr talman! Vad riksdagen kommer att ta ställning till senare i dag är egentligen att i lag slå fast det man lovade 2012 och som nu, precis som då, en stor majoritet av riksdagens partier ställer sig bakom. Förslaget innebär att staten garanterar att alla drabbade vid behov kan få ut den högsta nivån på ersättning om 10 miljoner per person som finns i Läkemedelsförsäkringens åtagande. Utan denna lagstiftning skulle andra begränsningar i läkemedelsförsäkringen och det stora antalet drabbade innebära betydligt lägre belopp.

Det har framförts stark kritik mot att det över huvud taget finns ett tak på ersättningen och att det skulle innebära att den som är mycket ung i dag och som kanske inte alls kommer att kunna arbeta skulle riskera att slå i taket. Huvudargumentet som har framförts tidigare för att inte ta bort taket är den som all svensk lagstiftning bygger på, nämligen likabehandlingsprincipen. Alla som drabbas av läkemedelsskada bör behandlas lika, oavsett vilket läkemedel som har orsakat skadan. Det är dessutom viktigt att tänka på att den ersättning vi talar om nu ska vara ett komplement till alla andra sociala försäkringar, arbetsmarknadsförsäkringar och eventuell lön som kan utgå under ett liv. Sannolikheten att slå i taket bedöms därför som liten.

Det som ändå är viktigast att betona för att de drabbade ska kunna känna någon sorts trygghet inför framtiden är att inte vare sig riksdag eller regering kommer att sluta att följa frågan när riksdagens beslut väl har fattats. De partier som har slutit denna överenskommelse har också kommit överens om att fortsätta att följa utvecklingen på området och att följa upp utfallet av lagstiftningen. Om det visar sig att förutsättningarna förändras eller att utfallet för de drabbade inte blir vad som har varit syftet kommer det att lyftas upp i framtida samtal mellan partierna.

Herr talman! Jag har varit ledamot i socialutskottet under hela processen. Jag har träffat de direkt drabbade och deras anhöriga vid ett antal tillfällen i Almedalen och i riksdagen. Jag vill ge en eloge till Narkolepsiföreningen för en konstruktiv dialog och för de fakta de har presenterat. Jag vill påstå att det har bidragit till att tidsgränsen för sambandet mellan vaccinationen och insjuknandet flyttades fram från åtta till 16 månader och att åldersgränsen togs bort. Det gäller även till uppgörelsen i sin helhet. Debatten om takets vara eller inte vara har tyvärr skymt sikten för de positiva delarna i förslaget.

Slutligen vill jag nämna det som ändå är viktigast. Det handlar om forskning och möjligheten att hitta vägar att göra livet enklare för alla drabbade. Vetenskapsrådet kommer under året att ges ett förnyat uppdrag om att se över det nuvarande forskningsläget för narkolepsi. Förhoppningen är naturligtvis att forskningen ska komma fram till nya behandlingsmetoder. Även här har regering och riksdag ett ansvar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

I detta anförande instämde Mikael Dahlgvist, Hans Hoff, Yasmine Larsson och Anna-Lena Sörenson (alla S), Thomas Finnborg och Anette Åkesson (båda M), Jan Lindholm (MP), Anders W Jonsson (C), Barbro Westerholm (L) och Emma Henriksson (KD).

Anf. 8 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag kommer att fortsätta på den inslagna vägen så att de narkolepsidrabbade ställer frågorna genom mig.

Varför väljer regeringen att stifta en lag som bygger på regelverket i Läkemedelsförsäkringen? Vad anser Lennart Axelsson om dem som påstår att lagen inte går ihop med barnkonventionen? Konventionen innebär att vid alla åtgärder som vidtas av myndigheter och lagstiftare ska barns bästa komma i främsta rummet. Mycket tyder på att för de yngsta och mest drabbade kommer ersättningen inte att räcka.

Anf. 9 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Per Ramhorn gör det enkelt för sig genom att inte se de problem som framförs i diskussionen om taket.

Svensk lagstiftning bygger på att vi behandlar medborgarna lika i olika situationer. Precis som jag har beskrivit i mitt anförande är det det viktigaste skälet till att vi gör som vi gör.

Det var det beslut vi fattade 2012, om Läkemedelsförsäkringen inte täcker upp tillräckligt för att ge denna grupp drabbade människor ett drägligt liv ekonomiskt, som gör att vi i dag är beredda att införa ett undantag

i det sätt som vi normalt hanterar läkemedelsskador och där vi hänvisar till Läkemedelsförsäkringen.

Vi har, precis som Emma Henriksson tidigare har anfört och jag nyss sa i mitt anförande, förbundit oss att följa utvecklingen vad gäller de här frågorna år för år. Om det skulle hända någonting som vi i dag inte kan förutse ska vi naturligtvis ta upp de här frågorna igen för att se om vi behöver göra något ytterligare för att garantera att man får en ekonomisk garanti för hela livet.

Anf. 10 PER RAMHORN (SD) replik:

Herr talman! Jag noterar att Lennart Axelsson, i stället för att svara på frågorna som de drabbade har, väljer att säga att jag gör det lätt för mig. Tycker Lennart Axelsson inte att det är viktigt att svara på de frågor som de drabbade vill ha svar på?

Men okej, jag tar några nya frågor. Vi får se om jag – eller vi – får svar på dem.

Lennart Axelsson har säkert tagit del av Narkolepsiföreningens utredning, som är framtagen av revisionsbyrån PWC. Där framgår det att ersättningen inte kommer att räcka för en del. Beräkningen visar att en 19-åring vars livränta fastställs om 15 år behöver mellan 17 och 19 miljoner kronor för att få en svensk snittinkomst under sin livstid – och det är lågt räknat.

Anser Lennart Axelsson att dessa beräkningar är riktiga eller felaktiga? Är de felaktiga, vad är det då i beräkningarna som inte stämmer? Detta är alltså frågor från de drabbade. Jag ber Lennart Axelsson att svara på frågorna.

Anf. 11 LENNART AXELSSON (S) replik:

Herr talman! Det är alltid svårt att göra beräkningar av vad som kommer att hända under en livscykel.

De beräkningar som utredningen och departementet har gjort när det gäller risken att passera taket i den lag som vi ska stifta bedömer den risken som ganska liten. De beräkningar som har gjorts av revisionsbyrån visar på någonting annat, men det som vi har att hålla oss till är de beräkningar som vi har fått presenterade för oss i utskottet.

Samtidigt har vi, precis som jag sa i förra repliken, garanterat att Sveriges riksdag och regering kommer att följa den här frågan väldigt noga för att se om de beräkningar som i dag är gjorda inte stämmer. Det är på något vis ändå det absolut viktigaste i den här frågan. Sju av åtta partier i Sveriges riksdag – partier som med all säkerhet kommer att finnas kvar i den här kammaren även om det inte är samma personer – har förbundit sig att se till att de drabbade får den möjlighet att leva ett dragligt liv som de har rätt till.

Sedan får vi hoppas att forskningen ger nya behandlingsmetoder som ser till att man över huvud taget inte behöver diskutera de här takbegränsningarna.

Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! I juni 2009 deklarerade Världshälsoorganisationen, WHO, en pandemi som orsakats av influensaviruset A/H1N1. Det inleddes en omfattande vaccinationskampanj i Sverige, och 60 procent av den svenska befolkningen vaccinerades. Det är en extremt hög siffra.

Det var många av oss som litade på staten – och det ska vi kunna göra – som stod i köer till vaccinationsställen runt om i Sverige och såg till att våra barn och unga vaccinerades, för det här viruset var inte att leka med. Risken för dödlighet var hög i just den unga målgruppen; det var uppenbart. Den typ av virus som dök upp 2009 slår mot barn och unga, och det visste vi som sa till våra barn och unga att vaccinera sig. Antalet dödsfall blev också lägre i Sverige än i andra länder.

Men det här är en oerhört viktig fråga, och vi kommer att ha flera debatter om den. Det gäller ju att upprätthålla förtroendet för vaccinering. Det är jätteviktigt.

Under 2010 kom de första rapporterna om biverkningar in till Läkemedelsverket. Man misstänkte att personer drabbats av narkolepsi i samband med vaccineringen.

Jag har träffat representanter för Narkolepsiföreningen. Det tror jag att samtliga partier har gjort. Jag har full förståelse för ilskan, sorgen och frustrationen. Det kunde ha varit min familj. Det kunde ha varit mitt barn. Fullt friska unga har skadats av vaccin som vi hade stor tilltro till, och det är en livslång sjukdom som vi hoppas att forskningen kan mildra.

Vänstern har tittat på likabehandlingsprincipen för alla som drabbas av en läkemedelsskada. Av den anledningen ställer sig Vänsterpartiet bakom att det individuella ersättningstaket för den sammanlagda ersättningen från läkemedelsförsäkringen och staten sätts till 10 miljoner kronor per person.

Det har gjorts flera ändringar i lagförslaget på vägen från 2012 till nu. Bland annat har åldersgränsen för ersättning tagits bort, och regelverket gällande anmälningstid för bedömning har justerats.

Men jag förutsätter att samtliga partier – inte bara vi sju som ställer oss bakom detta – och samtliga regeringar som kommer och går även följer upp vad som händer i gruppen. Det finns det öppningar för; det är tydligt. Om verkligheten blir skev i förhållande till lagstiftningen måste vi självklart dra i nödbromsen. Om lagen inte förmår möta verkligheten måste staten ändra sin inställning. Men de beräkningar som vi har fått från Socialdepartementet – och det är beräkningar som vi måste lita på – tror vi kommer att hålla. Gör de inte det är jag övertygad om att de partier som ställer sig bakom detta kräver förändring. Det är jag helt övertygad om.

Däremot – nu kommer jag in på ett sidospår – är jag förvånad över att vi återigen köper in vaccin med samma beståndsdelar som i det vaccin som skadade barn och unga. Man köper in två pandemivaccin från två företag: GSK igen och Seqirus. Sverige har avtalat om att köpa de här vaccinerna. Tanken är att GSK:s vaccin ska ges till vuxna och Seqirus vaccin till barn eftersom det senare inte ska ge biverkningar.

Det här kostar en hiskelig massa pengar. Jag ska inte gå in på hur mycket, men det är uppenbart att vi i Sverige, i Europa, i världen sitter i läkemedelsföretagens knä. Det kanske vi ska se över, men det är en annan debatt.

Det är viktigt att vi samtliga kan lita på myndigheterna när de kampanjar för vaccination. Vi i riksdagen och myndigheterna måste därför kräva att vaccinet är beforskat och prövat på barn och unga och att vi ska ges den informationen. Det är oerhört viktigt.

Det är också viktigt att vi lyfter fram forskningsinsatser kring narkolepsi. I takt med att forskningen på området går framåt finns det hopp om

och möjligheter till nya behandlingar som mildrar situationen för de drabbade.

Att de drabbade får träffa specialister åligger samtliga landsting, vill jag också säga.

Jag yrkar bifall till det liggande förslaget och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 5 Effektreserv 2020–2025

Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU19
Effektreserv 2020–2025 (prop. 2015/16:117)
föredrogs.

Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M):

Herr talman! En trygg energiförsörjning är avgörande för både hushåll och företag. Jag tror att vi alla tar för givet att elen finns där när vi ska tända en lampa, ladda en telefon eller starta en tv-apparat – att den alltid finns där utan avbrott, hinder eller bortavaro.

Det är på samma sätt för ett företag och kanske ännu viktigare för ett elintensivt företag, till exempel en industri av något slag. Där kan ett avbrott, om så bara för bråkdelen av en sekund, få förödande konsekvenser både praktiskt och ekonomiskt. Det kan till exempel stänga ned en fabrik under en längre tid med miljonkostnader som följd.

Hushåll och företag i Sverige ska kunna räkna med en trygg el- och energiförsörjning. Det ska vara anständiga priser och liten miljöpåverkan. Historiskt har vi i Sverige klarat den uppgiften väldigt väl. Det har varit hög försörjningstrygghet. Det har varit rimliga och konkurrenskraftiga priser i Sverige jämfört med hur det ser ut i konkurrentländer. Till skillnad från många andra länder har vi haft och har en elproduktion som i praktiken nästan inte har några utsläpp av växthusgaser.

För stunden har vi en situation där vi på ett bra sätt klarar både energi och effekter i det svenska elsystemet. Däremot väntar flera rejält stora utmaningar runt hörnet. Exempelvis brottas kärnkraften med stora ekonomiska problem och utmaningar utifrån en kombination av historiskt låga elpriser, höga kostnader och en väldigt hög beskattning. Regeringen, S och MP, har förvärrat situationen ytterligare genom att under föregående år kraftigt höja kärnkraftsskatten.

Under 2015 kom också besked och beslut om att fyra kärnkraftsreaktorer kommer att stängas i förtid. Framför oss ligger också detta att energiföretagen som äger kärnkraft måste göra investeringar i säkerhetsuppraderingar. De måste vara på plats senast 2020. Är de inte på plats då, stängs kärnkraftsreaktorerna.

I praktiken talar vi alltså om en risk för att i storleksordningen 40 procent av svensk elproduktion läggs ned inom de kommande fem åren. Det är något som skulle kunna få förödande konsekvenser för både hushåll och företag.

Just nu är ekonomin för kärnkraften sådan att denna typ av nödvändiga investeringar inte är lönsamma, inte minst beroende på en mycket hög kärnkraftsbeskattning. Då blir det en politisk fråga, där vi politiskt måste hantera detta. Det handlar om att ta bort en kärnkraftsskatt. Det handlar om att se över reglerna för Kärnavfallsfonden för att investeringarna ska kunna komma på plats, för att vi ska kunna ha kvar kärnkraften under överskådlig tid och fortsätta ha detta trygga el- och energisystem i Sverige.

Vi i Moderaterna är beredda att bidra till detta – att ta bort kärnkraftsskatten och ändra reglerna för Kärnavfallsfonden. Vi tycker att vi fortsatt ska ha kvar kärnkraft i Sverige under överskådlig tid. Det är det som kan trygga företagsamhet, industriverksamhet och jobb i Sverige.

Herr talman! Det är i ljuset av detta man ska se den debatt vi har i dag, om förläggningen av den så kallade effektreserven, utifrån de mycket stora utmaningar Sverige har att möta de kommande åren. Effektreserven är ju ett slags försäkring, där Svenska kraftnät kan handla upp extra produktionskapacitet, sluta avtal med stora elproducenter och minska sin förbrukning. Skulle Sverige hamna i ett läge där det kan uppstå en bristsituation kan man använda denna reserv.

Dessa företag får betalt, och det är något vi alla får vara med och betala på vår elräkning. En effektreserv infördes för lite drygt tio år sedan. Den har förlängts. Det är nu aktuellt med en diskussion om att ytterligare förlänga den i fem år från 2020 till 2025. I Moderaterna noterar vi att Sverige står inför brutalt stora utmaningar de kommande åren. Vi konstaterar att regeringen har fattat ett antal beslut som förvärrar snarare än underlättar hanteringen av de svåra utmaningar som vi står inför. I det läget tycker vi att det rimliga och ansvarsfulla är att rösta för en förlängning av effektreserven i ytterligare fem år.

Vi är från vårt parti också tydliga med att det är ett par förbehåll i detta. Det första är ett tydligt medskick om att vi gärna ser att den effektreserv som handlas upp kan vara miljövänlig.

Det andra är att vi tycker att det ska ske en tydlig uppföljning 2020. Det är inte med i regeringens förslag. Vi tycker att man ska följa upp och titta på hur läget är på den svenska elmarknaden 2020 vad gäller effektsituationen: Hur har effektreserven använts, blev den så grön eller miljövänlig som man hade ambitioner om och finns det anledning att vidta extra åtgärder? Det borde riksdagen ge regeringen ett tydligt uppdrag om.

Det tredje är att vi tycker att regeringen ska ha i uppdrag att jobba för att hitta en nordisk-baltisk lösning på detta med effektreserven. Elmarknaden blir alltmer internationell. Det vi i dag har att besluta om är ju en strikt nationell sådan här försäkring för Sverige, men det naturliga vore snarast att vidga detta och se om vi kan hitta något gemensamt mellan de nordiska och baltiska staterna. Även detta tydliga uppdrag tycker vi att regeringen skulle ha.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 3. En trygg elförsörjning med rimliga priser har länge varit en fördel för Sverige och svenska företag. Ska vi kunna fortsätta ha detta krävs dels att vi i dag fattar beslut om en förlängd effektreserv, dels, och framför allt, att vi politiskt hanterar de riktigt stora utmaningarna för Sverige, inte minst kärnkraftens akuta utmaningar.

(Applåder)

Anf. 14 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Herr talman! Vi debatterar i dag näringsutskottets betänkande NU19 *Effektreserv*, som innehåller en proposition från regeringen om förlängning av effektreserven till 2025 och ett antal motioner från allmänna motionstiden.

Lagen om effektreserv trädde i kraft i juli 2003 som en övergångslösning till följd av en situation med mer ansträngd effektbalans efter de politiska besluten om att stänga främst Barsebäck 1 och 2. Tanken är att effektreserven ska vara en övergångslösning för att marknaden på sikt ska kunna upprätthålla en tillfredsställande och betryggande effektbalans. Så har inte blivit fallet ännu, och lagen har förlängts vid två tillfällen hittills, utöver den nu föreslagna förlängningen.

Sverigedemokraterna är positivt inställda till det som nu ligger på riksdagens bord om att förlänga effektreserven till 2025, speciellt med tanke på de nedläggningsbesked som har aviserats för fyra kärnkraftsreaktorer i Oskarshamn och Ringhals.

Det huvudsakliga skälet till en förlängning är för oss vikten av att ha en tillförlitlig energiförsörjning som kan upprätthållas i hela landet under alla tider på året. Men även om vi står bakom förslaget om en förlängning har vi synpunkter på andra delar av det som regeringen anför om effektreserven. Det gäller exempelvis resonemangen om ökade miljökrav på effektreserven och om den tilltänkta avtrappningen av effektreservens omfattning.

I regeringens förslag föreslås en nedtrappning av effektreserven efter 2017. Behovet av en förlängning av effektreserven drivs nu främst av ekonomiskt påtvingade neddragningar i kraftproduktion, som just resulterar i ett ökat behov av både bas- och reglerkraft.

Mot bakgrund av de aviserade nedläggningsbesluten för fyra kärnkraftsreaktorer för tiden fram till 2020 ser vi det som ytterst olämpligt att i detta skede ytterligare försöka trappa ned effektreserven från 1 000 megawatt till högst 750 megawatt efter 2017, speciellt då underlaget för dessa beslut är framtaget före de aviserade stängningarna gällande kärnkraften. Vår uppfattning är därför att storleken på effektreserven inte ska trappas ned, utan man ska även i fortsättningen få ha 1 000 megawatt eller mer om det finns särskilda skäl för det.

Vad gäller miljöaspekterna i förslaget kring en förlängd effektreserv uppger regeringen att effektreservens miljökonsekvenser hittills varit ringa, trots att de produktionsresurser som ingått har eldats med olja eller kol, vilket främst beror på att effektreserven inte har aktiverats vid särskilt många tillfällen.

Vid en förlängning nu är det däremot mer troligt med en mer frekvent aktivering av effektreserven och att regeringen då drar slutsatsen att det bör finnas utrymme för att införa ytterligare miljökrav.

Detta är något som vi i Sverigedemokraterna ser som motsägelsefullt. Den förda politiken ska ju värna om miljön, men i realiteten kan det nu innebära ett ökat behov av såväl fossila effektreserver som import av fossil elkraft. Vi ser inte heller någon rimlighet i att föra in ytterligare miljöaspekter på det ökade behovet av fossil effektreserv. Man sänder politiska signaler om att den befintliga energipolitiken inte är trovärdig. Den skapar ett behov av olika efterkonstruktioner som är mer eller mindre orealistiska

och där merkostnaderna för miljöanpassningen av effektreserven ska övervältras på elkonsumenterna. Dessutom omfattas effektreserven redan av det europeiska utsläppshandelssystemet, där miljöaspekterna redan har prissatts i produktionen.

Vi menar därför att det är olämpligt att införa ännu fler miljöåtgärder när det inte är sannolikt att det skulle leda till minskade utsläpp.

Sverigedemokraternas generella uppfattning när det gäller energipolitiken är att den ska vara inriktad på att säkerställa en så prismässigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning som möjligt, både för hushållen och för näringslivet. Förnybar kraftproduktion har givetvis en roll att spela i det sammanhanget, men det är viktigt att inte ha en politisk övertro på dessa främst väderberoende energikällors potential. Finns en sådan riskerar det att leda till ett högst kontraproduktivt resultat.

Den iver som nu finns hos vissa partier att ställa om energisystemet väldigt snabbt riskerar att leda till ett långsiktigt beroende av subventioner på kraftmarknaden. Det kan, paradoxalt nog för vissa, även leda till ökade utsläpp.

I detta betänkande behandlas också motioner som berör elcertifikatsystemet och även Sverigedemokraternas förslag om att fasa ut det systemet, vilket vi är ensamma här om att föreslå.

Vår uppfattning när det gäller elcertifikatssystemet är att det har bidragit till att man har byggt anläggningar som i grunden inte bär sina kostnader. Det har skapat ett överutbud på kraftmarknaden som gör det svårt att uppnå lönsamhet för investeringar och renoveringar i de befintliga produktionsanläggningarna. Det här är ett politiskt skapat överutbud som pressar priserna på elkraft på marknaden. Vi har svårt att förstå poängen med att stimulera fram ytterligare investeringar i anläggningar som inte efterfrågas på marknaden och som kullkastar kalkylerna för hela kraftsystemet.

Vår utgångspunkt gällande utfasningen av dagens elcertifikatssystem är att ytterligare nytillkomna anläggningar inte ska tilldelas fler elcertifikat utan att befintliga produktionsanläggningar får verka sin tid ut inom systemet.

Merparten av de så kallade förnybara energislagen, som uppmuntras via elcertifikaten, har även brister då många av dem är väderberoende. Det gör att de inte fullt ut kan betraktas som substitut till den baskraft som är viktig för den svenska industrin och de förutsättningar som finns för näringslivet här. Skillnaden i kapacitetsfaktor för dessa kraftkällor driver även långsiktigt på ett fortsatt behov av en effektreserv. De är ju väderberoende, och det är mer troligt att de *inte* levererar än tvärtom de dagar på året då energin behövs som mest.

Vi har aviserat det tidigare, men vår uppfattning är att man någonstans nått vägs ände med det nuvarande systemet så som det är utformat. Man tillför inte det som efterfrågas och behövs på den svenska kraftmarknaden för att en god effektbalans ska kunna upprätthållas. Vår uppfattning är att man bör fasa ut det. I eventuella framtida stödssystem måste man beakta förmågan att leverera elenergi med planerbara förutsättningar, oberoende av vad det är för väder, för att fortsatt kunna hålla leveranssäkerheten uppe.

Herr talman! Jag vill därmed yrka bifall till reservation 17 i betänkandet. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinande nöjer vi oss med att bara yrka bifall till den.

Anf. 15 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman, åhörare och kollegor! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 och reservation nr 8. Vi står såklart också bakom övriga reservationer, men för tids vinnande gör vi så.

Vi debatterar inte bara effektreserven. Vi har också ett antal motioner som rör elmarknaden som helhet. Därför vill jag börja med att klargöra Centerpartiets ståndpunkter där och sedan komma in på effektreserven som sådan.

En trygg energiförsörjning och energitillförsel är avgörande för hushåll och företag i hela Sverige. Energipolitiken ska värna klimatet, ge långsiktiga spelregler för investeringarna, bidra med el till konkurrenskraftiga priser och säkra behovet av el, såklart, när vi behöver den. Det slog vi fast redan i Alliansens klimat- och energiöverenskommelse 2009.

Vi i Centerpartiet vill gärna ha ett elsystem och energisystem som är till hundra procent förnybart. Vi ser, och det är verkligheten i dag, att kärnkraften håller på att fasa ut sig själv. Till och med bolagen själva säger att det inte blir någon ny kärnkraft. Exakt när den kommer att läggas ned återstår att se. Just därför är det viktigt att planera i förväg, för vi vill inte stå i en situation där vi inte har kontroll över vad som händer med svensk energitillförsel.

Vi vet redan nu att det stängs fyra reaktorer inom en ganska snar framtid. Beskedet kom med ganska kort varsel, med tanke på hur lång tid det tar att bygga nya energiproduktionsanläggningar. Fördelen då var att vi hade byggt upp en buffert. Vi hade byggt upp det tredje benet i Sveriges energitillförsel med de förnybara alternativen vid sidan av vattenkraften. Den bufferten tar vi nu av för att klara av stängningen av kärnkraftsreaktorer. Därför är det viktigt att fortsätta bygga på bufferten för att stå redo när andra kärnkraftverk kommer att fasas ut, när det än blir.

Därför vill vi i Centerpartiet förlänga elcertifikatssystemet för att hjälpa till med den där bufferten, så att vi också kan hjälpa till i andra länder. Genom de exportkablar som vi har och som kommer att byggas kommer vi att kunna konkurrera ut smutsig kolkraft och annan fossilkraft i andra länder och därmed vara ett grönt batteri för Europa.

Vi vill med den utbyggnaden också värna kronjuvelen i den svenska energitillförseln, vattenkraften, för vattenkraften är inte bara planerbar och levererar en stor mängd energi, utan den kan också med kort varsel ställa om och leverera en stor mängd effekt, det vill säga att man får energin den sekund man behöver den. Det är vattenkraften unik i. Den klarar av det på ett sätt som ingen annan av de förnybara källorna klarar av och inte heller flera av de andra energikällor vi har i Sverige i dag. Därför är det så viktigt att värna den extra och att inte bara bygga ut effekten utan ibland också se vad det finns för möjlighet att bygga ut den i de vattendrag som redan är utbyggda. Då behöver vi också ta hänsyn till den småskaliga vattenkraften. Den småskaliga vattenkraften finns i dag framför allt i södra Sverige, där vi har ett produktionsunderskott. Då behöver den värnas, inte minst juridiskt som kanske är det stora problemet just nu.

Vi i Centerpartiet har alltid värnat den enskilda människan och det enskilda företaget framför systemen och de stora jättarna, och det kommer vi att fortsätta göra även inom energisystemet. Det är därför som det är viktigt att vi har ett enkelt regelverk för den som vill producera energi för sin egen skull.

Här har regeringen gjort en hel del bra saker. Senast har man tagit bort momsregistreringen för mindre elproduktion och kan därmed bocka av ett av de gamla centerkraven. Det är jättebra. Problemet är bara att det är lite småpotatis i jämförelse med den solskatt som införs den 1 juli och som gäller för medelstora och stora anläggningar för egen produktion. Det har sagts att EU skulle tycka så här och så vidare, men det finns ingenting som EU har gjort på det här området.

Den här typen av skatt existerar inte någon annanstans i Skattesverige. Du behöver inte betala skatt om du sätter upp en solfångare och skapar din egen värme. Det finns visserligen ett gammalt socialdemokratiskt förslag om vedskatt. Men det är ju inte aktuellt längre, och det är vi tacksamma för. Det är inte heller så att jag behöver betala skatt om jag bakar mitt eget bröd, för att jag inte handlade det i affären, där jag hade betalat en skatt. Det behöver jag inte göra, oavsett hur stor min familj är och i hur stor skala jag skulle göra det.

Det är helt enkelt en dålig skattereform. Det är en röd skattehöjning, och till och med svart i det här fallet, i stället för en grön skatteväxling. Det finns egentligen inget försvar för det.

Men vi debatterar inte bara elmarknaden. Vi debatterar också effektreserven. Effektreserven finns som ett yttersta skyddsnet i Sverige om ingen annan elförsörjning skulle finnas tillgänglig. Den används rätt sällan och består framför allt av produktion men även av minskad konsumtion.

Saken är bara den att nu pratar vi ur ett svenskt perspektiv, men elmarknaden är inte svensk. Den är i första hand nordisk, men den är också kopplad till länder nere i Europa. Därför är det lite tråkigt att bara titta på de svenska behoven när vi pratar om effektreserven. Det har också vi i Centerpartiet påtalat. Vi fick då kalla handen från regeringen. Men i höstas hörde vi att ministern hade lyft de här frågorna med sina nordiska kolleger, och det är trevligt att känna att man även lyssnar på oppositionen ibland. Därför är det väldigt bra att påbörja de samtalen för att vi ska kunna sätta in det här ur ett systemperspektiv, vilket är det som vi från Centerpartiet framför allt saknar här. Löftena om att effektreserven ska bli grön ser vi inte i propositionen. Vi ser en ambition, men vi kan inte se konkret på papperet att det kommer att träda i kraft, utan det är upp till dem att bestämma som de vill. Det tycker vi är synd. Där borde regeringen göra om och göra rätt. Det har vi också sagt i reservation nr 1.

Med ett elsystem med en mer variabel kraft – mer vindkraft, solkraft och annat som är variabelt – kommer effektreserven antagligen att behövas oftare. Om inte annat kanske den finns för att vi ska kunna hjälpa andra länder, som vi faktiskt gör i viss mån i dag i våra grannländer.

Då är det viktigt att den är sjyst, grön och förnybar. Dessa möjligheter finns; det är inget konstigt. Men man använder det inte i dag, för det är inte lika konkurrenskraftigt som att köra på fossila bränslen.

Vi är nog ganska överens i kammaren om att vi inte ska köra på fossila bränslen. Inte minst gäller det i vårt elsystem, som är ganska bra från början. Då är det klart att vi ska fasa ut det sista vi har där för klimatets och Europas skull och för att kunna vara ett verkligt grönt batteri.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 8.

Anf. 16 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman! I ett elsystem måste tillförseln av el vid varje tidpunkt vara lika stor som uttaget. Man kan försäkra sig om detta på två sätt. Antingen ökar man tillförseln när uttaget ökar eller ser till att uttaget inte överstiger tillgången i nätet, det vill säga man minskar uttaget när risk för obalans i systemet är överhängande.

Vi har olika verktyg att tillgå för att motverka att dylika situationer uppstår. Jag talar givetvis om obalansen mellan tillförsel och uttag. Import är en möjlighet, men den är begränsad av dels tillgänglig överföringskapacitet i det svenska elnätet, dels utlandsförbindelserna. Det kan också vara så att grannländerna saknar muskler just när vi behöver effekt. De har helt enkelt inget att erbjuda.

Vi har de fantastiska Norrlandsälvarna, som några har nämnt. Eftersom de har produktionsöverskott borde problemet vara löst. Men så enkelt är det inte. Vi saknar överföringskapacitet från norra till södra Sverige. Vi byggde ut kärnkraften i södra Sverige och trodde att allt skulle vara löst. Ett tag verkade vi ha någorlunda koll på läget men att kärnkraften är osäker av flera orsaker torde inte vara en nyhet för någon.

Herr talman! Enligt folkomröstningen 1980 skulle kärnkraften vara avvecklad senast 2010. Vad har hänt sedan 1980? När det gäller kärnkraftens säkerhet har risken för olyckor knappast minskat.

Om man för en sekund hade tänkt att avveckla kärnkraften, vilket svenska folket faktiskt sa i folkomröstningen, borde man ha byggt ut transmissionslinjerna från norr till söder och vidtagit åtgärder som skulle ha pekat åtminstone lite åt samma håll som folkomröstningens resultat.

Att Sverige inte har jobbat mer aktivt för att hitta lösningar är givetvis en besvikelse för dem som trodde på folkomröstningen. Hur mycket jag litar på denna folkomröstning säger sig självt.

Man jobbade inte ihjäl sig för att följa folkomröstningen. Att man dessutom blir tvungen att förlänga effektreserven flera gånger visar att övertron på marknaden är just det, en övertro. Jag förstår inte varför det har hänt så lite i utbyggnaden av överföringskapaciteten inom våra egna gränser.

Med energieffektivisering och modern teknik kan man få ned elförbrukningen. Tack vare nya tekniklösningar har det gjorts enorma framsteg. Men det saknas incitament för konsumenterna att dra ned på sin förbrukning, helst de timmar som belastningen väntas nå de kritiska topparna.

Jag kan inte låta bli att nämna nätavgifterna. De gör konsumenterna flyförbannade eftersom man kopplat dem till de fasta avgifterna. Många konsumenter säger att hur mycket de än försöker spara el är elräkningen efter ett tag lika stor. Man höjer helt enkelt de andra avgifterna för att få in stålarna. Att då motivera kunderna att dra ned på sin elkonsumention känns ganska tröstlöst.

Att man fortsätter att bygga ut den volatila produktionen i norra Sverige gör inte effektproblematiken mindre. Att det är lättare att få tillstånd och att det blir mindre protester är fakta och talar för detta, men vi saknar fortfarande kapacitet att föra elen till södra Sverige där den behövs.

Jag välkomnar givetvis utbyggnaden av vindkraften i norr, men jag skulle vilja se betydligt fler vindsnurror på södra Sveriges kust och gärna havsbaserade vindkraftverk.

Jag ska inte älta allt som blev fel och peka på misstagen. Låt oss i stället titta framåt.

Jag hade förmånen att vara med när Fortum invigde sitt kraftvärmeverk i Värtan i Stockholm i måndags. Det är ett av världens största kraftvärmeverk. Det är faktiskt första gången som jag känner att allt inte är fel som görs i Stockholm. 190 000 normalstora lägenheter kan förses med både värme och el från anläggningen.

Med fler sådana satsningar i anknnytning till järnväg och storstad får vi bort de toppbelastningar som gör att vi behöver upphandla en effektreserv. Och jag gillar bibränsle som bränsle. Ju fler som inte belastar elnätet för uppvärmning, desto mindre toppbelastningar i elbalansen blir det när kylan slår till.

Det här är ett exempel av många som man bör jobba mer med för att kunna leva upp till målet om 100 procent förnybar energi till 2040. Då är behovet av en effektreserv förhoppningsvis ett minne blott.

Herr talman! Vänsterpartiet har inga invändningar mot själva förlängningen av effektreserven, och vi ställer oss bakom propositionen. Men när det gäller elmarknaden allmänt har vi en ambitiösare syn på hur man ska driva på och verka för en målsättning för nollutsläpp inom EU till senast 2050. All elproduktion ska då vara förnybar.

Jag yrkar därför bifall till reservation 9 under punkt 5.

Anf. 17 MARIA WEIMER (L):

Herr talman! En sådan varm sommardag som i går när stockholmare och alla turister utanför riksdagen gick runt i shorts kan det vara svårt att förstå varför energipolitik är värdefullt. Det är lätt att glömma hur viktigt det är att hålla lyset tätt och elementet varmt.

Men i januari, när vi hade minusgrader i Malmö, Stockholm och Luleå, var läget ett annat. Då var det livsnödvändigt att vi kunde värma oss inomhus, att våra sjukhus och dagis kunde höja temperaturen på elementen och att vår industri kunde fortsätta att tillverka svenska framgångsrika exportprodukter.

Det var i januari effektreserven användes som mest, alltså den reserv för riktigt kalla, vindstilla vinterdagar som vi debatterar i dag.

Liberalerna är oroliga för vad en förlängning av effektreserven innebär för klimatet. Som vi vet består reserven till en del av oljekraftverk som under några timmar en kall vintermorgon kan eldas med upp till 220 ton råolja. Det motsvarar samma mängd bränsle som det behövs för 1 000 långtradare att köra sträckan Malmö–Stockholm.

Att elda olja leder inte tankarna till grön politik. Det leder inte heller tankarna till Parisavtalet om klimatet som nyligen skrevs under. Liberalerna har därför varit noga med att ställa miljökrav på effektreserven.

Herr talman! I februari förra året bjöd regeringen in till ett seminarium om effektreserven. Tanken var då att den skulle avslutas och upphöra helt. Vad som sedan hände var att regeringen trots mycket låga elpriser valde att höja effektskatten på kärnkraft. Det bidrog till att vi förra våren fick beskedet att fyra reaktorer ska stängas i förtid. Fyra reaktorer är en tredjedel av det svenska beståndet. Vi förlorar därmed ett antal år med pålitlig, klimatvänlig el.

Samma dag som beskedet om nedläggning av reaktorerna kom höll energiminister Baylan en presskonferens där han annonserade att effektreserven skulle förlängas. Det finns alltså en tydlig koppling här: mindre pålitlig svensk el ger ökat behov av en reserv. Den viktigaste åtgärden för att

säkra att vi kan hålla lyset tätt och elementet varmt på vintern utan att skada klimatet är därför att avskaffa effektskatten – inte att förlänga en smutsig effektreserv. Men i det kritiska skede som svensk energipolitik i dag befinner sig i behövs både och.

Herr talman! Jag nämnde nyss att det var väldigt kallt under januari månad. Vi var då tvungna att starta de oljekraftverk som ingår i reserven.

En annan konsekvens av de kalla, vindstilla vinterdagarna var att vi importerade el vissa tider på dygnet. Det är naturligtvis inget problem i sig utan positivt att vi kan handla el med varandra på en gränsöverskridande marknad. Men tyvärr handlar det många gånger om att vi importerar smutsig el som kommer från olja, kol eller gas. När det är kallt hos oss är det ofta kallt i grannländerna. När det är vindstilla i Skåne är det ofta vindstilla i Danmark. Det betyder att den el som vi importerar kommer från fossil elproduktion. Klimatet får då stryka på foten.

Vi har alltså gjort oss av med svensk kärnkraftsel som inte ger några utsläpp och i stället gjort oss mer beroende av oljekraftverk å ena sidan och import av fossil el å andra sidan. Det är inte en särskilt fräsch och grön utveckling för energipolitiken på sistone.

Ekvationen är därför enkel: Ju längre Sverige kan bidra med ett överskott av svensk utsläppsfri el till den nordiska marknaden, desto mer kan vi tränga undan fossila energikällor.

Herr talman! Det finns en annan mycket viktig aspekt av energipolitiken som alltför sällan diskuteras. Det är det faktum att vi är nära sammanlänkade med våra grannländer i Norden och på andra sidan Östersjön och har en nordisk elmarknad.

Det är därför inte särskilt klokt att varje nordiskt land planerar för en egen effektlösning. För gemensamma utmaningar behöver vi gemensamma lösningar och närmare samordning mellan våra grannländer. Det pratar vi ofta om, men konkreta förslag lyser fortfarande med sin frånvaro.

I förra veckan besökte jag Litauen. Där är energipolitiker och experter väldigt glada över att det nu finns en elkabel till Sverige. Äntligen kan vi försvara vårt fria samhälle och vår demokrati, säger de till mig. För Litauen är nämligen trygg elförsörjning lika med frihet och självständighet. Så tänker ett folk som länge har varit ockuperat av Ryssland och beroende av rysk gas. Så tänker ett land som utsattes för ryska påtryckningar så sent som på 90-talet och förlorade sina gasleveranser. Många av dem som jag pratade med hade minnen av hur det var att sitta i skolsalen med jackan på och hur familjer fick sova i samma säng för att hålla värmen. Energipolitik i Litauen är inte bara skatter, elsystem och teknikaliteter utan handlar om frihet.

Glädjen var stor på andra sidan Östersjön för den nya Nordbaltkabeln. Mindre glada var de däremot åt nyheten att den svenska regeringen vill sätta ett slutår för kärnkraften. Litauen hade ställt in sig på att vara ett importland men ser nu en risk att bli utan svensk el om den svenska regeringens politik får genomslag. Regeringens förda politik ger alltså skador även i andra länder.

Jag tror att vi måste sätta en större nordisk-baltisk prägel på vår energidebatt. Därför vill Liberalerna att regeringen utreder möjligheten till en nordisk lösning i fråga om effektreserven. Vi behöver mindre snack och mer verkstad i vårt gränsöverskridande arbete.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag understryka att vi accepterar en förlängning av effektreserven eftersom vi befinner oss i ett kritiskt läge, bland annat på grund av regeringens höjning av effektskatten. Men det måste ställas tydliga miljökrav på den reserven. Dessutom vill vi se en uppföljning av lagen om effektreserven med en tydlig återkoppling till riksdagen. Vi vill se en avstämning senast år 2020.

Vi har ett antal reservationer, men för enkelhetens skull yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 3.

(Applåder)

Anf. 18 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med att yrka bifall till Alliansens reservationer 1 och 3 samt Kristdemokraternas reservation 18.

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i vår ekonomi och avgörande för vår välfärd. Svensk industri, alla företag och konsumenter ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft – det vet vi. För oss kristdemokrater är det därför viktigt att politiska beslut gällande svensk energi eller specifikt elförsörjning tas med varsamhet och långsiktighet, för att undvika osäkerhet på elmarknaden.

Vi ser dock att rådande marknadsförutsättningar med låga elpriser och regeringens nedmontering av kärnkraften, med höjd effektskatt och inte minst också med höjd fastighetsskatt på olika anläggningar, har skapat den stora osäkerhet på marknaden som många upplever nu och som har bidragit till att flera reaktorer kommer att stängas i förtid.

Med anledning av den osäkerheten menar vi kristdemokrater att det är nödvändigt att förlänga effektreserven även efter år 2020 för att säkra tillgången till el vid extrema effekttoppar. Dessutom är effektreserven beräknad på att det finns tio reaktorer i drift under ett antal år framöver, men vi vet nu att det inte kommer att vara så. Det faktum att ännu fler reaktorer än de tidigare aviserade riskerar att stängas i förtid ökar naturligtvis effektreservens betydelse.

För vår del hade effektreserven gärna kunnat förlängas till år 2030, mot regeringens förslag till år 2025, för att säkra en långsiktighet på elmarknaden. Vi är desto mer måna om att man gör en avstämning 2020 och eventuellt 2025 och utvärderar behovet av en fortsatt effektreserv.

Därför är vi inte främmande för att en avveckling av effektreserven kan komma att ske före 2025, om det finns förutsättningar för en tillräcklig energiförsörjning på marknaden. Men vi menar att en förlängning till år 2030 hade varit försvarbar utifrån den situation som vi befinner oss i nu och utifrån att såväl industri som näringsliv i övrigt hade behövt ett mer långsiktigt perspektiv och en pålitlig energiförsörjning för att vara säkra på att kunna bedriva sin verksamhet i Sverige.

Herr talman! Vi anser också att upphandling av effektreserven bör ske för tre år i taget mot ett år, som det är i dag, naturligtvis för att detta ska garantera aktörerna ersättning för produktion som de ändå förväntas tillhandahålla och för att de ska kunna göra nödvändiga investeringar i de anläggningar som det gäller. Upphandlingen anser vi även skulle kunna ske för hela året i stället för bara den period som är angiven i dag. De klimatförändringar som vi upplever och risker för olika naturkatastrofer

och annat verkar kanske inte vara så stora i vår del av världen. Men det minskar inte behovet av en långsiktighet för de aktörer som förväntas bidra till effektreserven.

På grund av den begränsade överföringskapaciteten i stamnätet från norr till söder är det särskilt viktigt att södra Sverige tas i beaktande vid upphandling av effektreserven. Vi kristdemokrater menar att Öresundsverket, det naturgaseldade kombikraftverket, med flera miljövänliga alternativ skulle kunna ingå. Men i dag vet vi att också Öresundsverket ligger i malpåse.

Om vi tittar på den totala energimarknaden ser vi att det på mycket kort tid har skett en nästan total nedmontering, fast det kanske är att ta i. Men det är ändå kraftiga förändringar jämfört med för bara ett år sedan.

Det för oss också, herr talman, in på vår reservation från Kristdemokraterna om elcertifikatssystemet och vilka förändringar som kan vara nödvändiga för att stimulera de delar av förnybara energislag som kan vara aktuella just för att stimulera ny teknik och ny inriktning på energipolitiken. Naturligtvis har allt att göra med vilken kapacitet som vi har totalt. Effektreserven ska vi kunna ha när det krisar. När det uppstår något särskilt ska den finnas där. Men det vi har dagligdags, det som vi ska kunna använda här och nu, i morgon och i övermorgon, påverkar också den kapacitet vi har i effektreserven. Därför är texten i reservationen från Alliansen när det gäller just miljökravet på effektreserven viktig.

Jag talade tidigare om Öresundsverket, men det finns även andra anläggningar som med all säkerhet skulle kunna användas i detta sammanhang med större miljökrav, med förnybara energislag och med ny teknik om vi, som sagt, stimulerar det genom en ny typ av elcertifikatssystem. Det är min övertygelse att det behöver förändras och förnyas och att vi inte ska vidmakthålla den gamla teknik som finns i det system som vi har i dag. Allting påverkar varandra i energipolitiken och i den faktiska vardagen. (Applåder)

Anf. 19 INGEMAR NILSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar nu näringsutskottets betänkande 19 om effektreserven med anledning av regeringens proposition om att förlänga densamma för tiden 2020–2025.

I detta betänkande behandlas också 17 motioner, med 46 olika yrkanden, från den allmänna motionstiden om en lång rad allmänna elmarknadsfrågor.

Herr talman! För ordningens skull vill jag redan här och nu yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Centralt för vårt elsystems funktion är att tillförseln av el i varje sekund, ja i varje millisekund, är lika stor som uttaget vid exakt samma tidpunkt. Det måste kort sagt vara balans i systemet. Denna el kommer naturligtvis från produktion från olika kraftkällor runt om i vårt land. Det är i huvudsak vattenkraft, kärnkraft och vindkraft. Men produktionen kan finnas både inom Sverige och utomlands. Den el som tillförs består alltså även av import via utlandsförbindelser med kablar till våra kringliggande grannländer. Det är kablar som blir fler och fler.

I början av 2000-talet, bland annat efter stängningen av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck, insåg den dåvarande socialdemokratiska regeringen

och den ansvariga myndigheten att Sverige skulle kunna hamna i en situation där konsumtionen av el riskerade att överstiga tillgången, det vill säga att effektbrist skulle uppstå. Då skapades lagen om effektreserven. Ursprungligen skapades lagen för att gälla under en övergångsperiod, fram till och med 2008, i avvaktan på att nya produktionsresurser skulle tillskapas och att nya marknadslösningar skulle tillgodose det behov som uppstod. Avsikten var alltså att lagen skulle upphöra den sista februari 2008. Då omfattade effektreserven en kapacitet på 2 000 megawatt, bestående av dels extra produktionskapacitet, dels efterfrågereduktion, det vill säga att stora förbrukare via avtal med Svenska Kraftnät sänker sin konsumtion vid risk för effektbrist.

Den borgerliga alliansregeringen såg sig sedan tvungen att två gånger under sin regeringsperiod förlänga lagens giltighetstid. Först gjorde man det 2007 med giltighet till 2011. Sedan, i ljuset av sin omtalade energiuppgörelse, beslutade man 2010 om en ny förlängning med giltighet till och med 2020. Några pålitliga marknadslösningar var tydligen inte inom synhåll då, även om den nu gällande lagen innehåller en successiv nedtrappning.

Vi befinner oss i ett läge där elmarknaden står inför stora utmaningar och genomgår genomgripande förändringar. Vi ser en marknad med stagnerad efterfrågan, och vi ser historiskt låga elpriser. Vi ser en marknad där gammal produktionskapacitet riskerar att slås ut och där investeringar i ny produktion är svåra att räkna hem. Vi ser att stora investeringar görs i ökad överföringskapacitet, i första hand inom landet från norr till söder, men det görs också en fortsatt utbyggnad av utlandsförbindelserna. Det är viktiga investeringar, men det är investeringar som tar tid att genomföra.

I detta läge inser regeringen naturligtvis att vi under en fortsatt övergångsperiod behöver den typ av försäkring som en rimligt tilltagen och dimensionerad effektreserv är. Det är en viktig pusselbit för att säkerställa leveranssäkerhet av el alla dygnets timmar året runt. Därför lägger regeringen nu fram sitt förslag om en förlängning av effektreserven till och med 2025 i den nu aktuella propositionen. Insikten om behovet av detta delas också av ett enigt näringsutskott, vilket naturligtvis är mycket glädjande.

Herr talman! Den befintliga effektreserven, som vintern 2014–2015 bestod av 874 megawatts produktionskapacitet, utgjordes och utgörs av kol- och oljeeldade kraftverk. Tack vare att de i det närmaste inte har behövt användas kan man naturligtvis med rätta påstå att miljöpåverkan av effektreserven har varit ytterst begränsad. Trots det är det naturligtvis klokt av regeringen att i propositionen möjliggöra för ansvarig myndighet, det vill säga affärsverket Svenska Kraftnät, att ställa betydande miljökrav vid en framtida upphandling. Men utformningen av dessa miljökrav lämpar sig bättre för en förordning än för lagstiftning. Det är också det som utskottets majoritet tillstyrker.

Effektreservens omfattning begränsas nu i den föreliggande propositionen, och avtrappningen av effektreserven ligger fast. Hur denna produktionskapacitet kan tillgodoseas kan variera. Ett alternativ är ökad import, som har nämnts tidigare, i första hand i samverkan med de nordiska länderna.

Självfallet är det så att om varje land på sikt ska klara sin effektproblematik till 100 procent inom nationens gränser har vi ganska snabbt byggt upp en kapacitetsmarknad, något som de flesta i andra sammanhang säger

sig vara motståndare till och vilja undvika. Därför har de nordiska TSO:erna, det vill säga Svenska Kraftnät och deras motsvarigheter i våra nordiska grannländer, av energiministrarna fått i uppdrag att komma med förslag på en nordisk löning. Detta förslag kommer att presenteras under 2017. Därför tycker jag att allianspartiernas lite olika reservationer i denna del innebär att de slår in öppna dörrar.

På samma sätt är det med förslagen om uppföljning av beslutet om effektreserven. Regeringens uppfattning, som delas av utskottets majoritet, är att de två myndigheter som har till uppgift att följa frågorna om leveranssäkerheten och kraftbalansen i landet, det vill säga Energimarknadsinspektionen och Svenska Kraftnät, är fullt kapabla att följa upp frågan om effektreservens utveckling.

Allianspartiernas förslag härvidlag skulle snarast kunna tolkas som ett sätt att flytta gränserna mellan myndigheternas ansvar och politikens ansvar på ett lite överraskande sätt, det vill säga mindre myndighet och mer politik. Det är inte varje dag man hör dessa tongångar från det hållet.

Herr talman! I betänkandet tas en lång rad motioner upp, av vilka en del härrör från den allmänna motionstiden och handlar om vad man lite förenklat skulle kunna kalla allmänna elmarknadsfrågor. Symtomatiskt är att motionerna, precis som reservationerna i betänkandet, är lite spretiga. Sammantaget är detta frågor som i allt väsentligt hanteras inom det intensiva arbete som just nu bedrivs inom Energikommissionen.

Det korta svaret på dessa motionsyrkanden blir för min del: Låt Energikommissionen, där era partier deltar, fullfölja sitt jobb i syfte att nå en långsiktig, bred och blocköverskridande energipolitisk uppgörelse.

Jag ska kortfattat kommentera några av de frågor som berörs i betänkandet. När det gäller frågan om elnäten, främst det som vi kallar för stamnätet, anser utskottets majoritet liksom regeringen att en fortsatt men anpassad nätutbyggnad är helt nödvändig. Utskottet anser dock att det arbete som Svenska Kraftnät gör och har gjort med sin perspektivplan, sin tioåriga nätutvecklingsplan samt sin rullande treåriga investeringsplan väl svarar upp mot de behov som man tar sikte på i de olika motionerna på detta område.

Behovet av framtida satsningar på elnätet är mångfasetterat. Det handlar om tekniska utmaningar, nya produktionsslag och produktionssätt, behov av lagring, ökad internationalisering och fler utlandsförbindelser. Listan kan göras lång, och den medför betydande investeringsbehov. Till detta har såväl Energikommissionen som utskottet anledning att återkomma framöver.

Herr talman! Avslutningsvis ska jag säga något om elcertifikatssystemet. Hösten 2015 beslutade riksdagen att höja ambitionsnivån i det med Norge gemensamma systemet. Det innebär att en del av de motioner från den allmänna motionstiden i ämnet som tas upp i betänkandet är lite överspelade.

Frågan om elcertifikatssystemets framtid och det dess utveckling diskuteras intensivt inom ramen för Energikommissionens arbete. Det är ganska naturligt. Av den anledningen, och på grund av att vi under 2017 har en ny kontrollstation, är en del av de frågor som kretsar kring elcertifikatssystemet lite för tidigt väckta.

Herr talman! Vi har anledning att återkomma till de allra flesta frågor i detta betänkande, sannolikt redan under detta år.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 20 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Ingemar Nilsson, för i hans värld är allting så enkelt. Allra enklast är naturligtvis att sitta i regeringsställning. Det hade jag förmodligen också tyckt. Men att det är så enkelt att avfärda allting som andra partier gör tycker jag gör saken desto mer intressant. Ingemar Nilsson säger att motionerna är onödiga och överspelade – jag vet inte hur många ord jag skulle kunna hitta som beskriver vilket onödigt arbete vi riksdagsledamöter från allianspartierna bedriver.

Det är en fråga jag känner att jag bara måste ställa till Ingemar Nilsson. Den gäller om nu Energikommissionen skulle ta upp alla energifrågor, vilket inte minst vi från Kristdemokraternas ett antal gånger har sagt att vi vill se. Sedan har det kommit det ena efter det andra som inte har lyfts in i Energikommissionens arbete. Tror Ingemar Nilsson verkligen att vi då sitter stilla på våra kamrar och tänker ”Ja, om det inte kommer in i kommissionens arbete gör vi inget”? Tvärtom är det väl så att vi använder de instrument och verktyg vi faktiskt har.

Det sista Ingemar Nilsson tog upp i sitt anförande gällde elcertifikatssystemet. Det är också en intressant fråga. Vad vill Socialdemokraterna med elcertifikatssystemet om det nu är så onödigt att ens ta upp frågan i det här sammanhanget?

Anf. 21 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Penilla! Huruvida det är enkelt att regera eller om det är svårare än att vara i opposition vet jag inte. Alliansregeringen fick ju möjligheten att regera under två mandatperioder, och om det var så enkelt vet jag inte. En del av resultatet ser man ju här. Det var inte så enkelt; man fick förlänga effektreserven vid två tillfällen, trots att det då var andra förutsättningar för energipolitiken. Vad som är enkelt och vad som är svårt är alltså kanske lite knepigt att bestämma sig för här i talarstolen.

När jag säger att motioner är överspelade gäller det de motioner där man säger nej till en förändring av det befintliga elcertifikatssystemet. De är ju bevisligen skrivna innan riksdagen tog beslut om att höja ambitionsnivån i elcertifikatssystemet, så i den bemärkelsen är de naturligtvis överspelade. Riksdagen har nämligen redan fattat de besluten, och motionerna är skrivna innan besluten togs. Det är inte ett sätt att kritisera de motioner som någon i kammaren skriver, utan det är bara att konstatera att arbetsordningen är sådan att en del saker blir överspelade. Det finns inte mycket vi kan göra åt det här och nu.

När det gäller elcertifikatssystemet, som svar på frågan, är det ingen hemlighet att vi från regeringshåll och från Socialdemokraterna har bejakat en förlängning av elcertifikatssystemet. Men låt mig konstatera att det inte per automatik innebär en kopiering av det befintliga systemet. Det behövs ses över, och vi behöver säkert förändra delar i systemet. Men en förlängning behövs för att stimulera fram ny produktionskapacitet, vilket

inte är alldeles enkelt i den marknadssituation vi befinner oss i. Det har vi sagt är klart och tydligt.

Jag måste bolla tillbaka en fråga till dig, Penilla. När jag lyssnade på ditt anförande och när jag läste den motion ni har i det här sammanhanget blev jag inte klok på det ni säger om att ni vill ha en effektreserv som upphör tidigare än 2025 – samtidigt som ni vill förlänga den till 2030. Vad vill ni egentligen med effektreserven?

Anf. 22 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Om Ingemar Nilsson har läst både motionen och betänkandet borde det stå ganska klart att Kristdemokraterna gärna hade sett att den hade förlängts till 2030, men just med en avstämning vart femte år – eller egentligen gärna vart tredje år.

Vi ser inte detta med en effektreserv som någonting av Gud givet som ska finnas för alltid, utan det handlar om att kunna pröva det och se om det är nödvändigt eller inte. Det är precis det ni egentligen har motsatt er, det vill säga att man ska kunna pröva och efter en viss tid se hur mycket effekt man behöver, om man behöver reserven och vilken typ av effektreserv vi ska ha. Ska det vara bara en svensk reserv, eller ska det vara en nordisk eller en nordisk-baltisk reserv? Hur ska den se ut?

Det som intresserar mig här är Ingemar Nilssons svar när det gäller detta med att motioner är överspelade i fråga om elcertifikatssystemet. Mig veterligen är det nämligen en väldigt viktig del för den framtida elförsörjningen. En del av vårt uppdrag i Energikommisionen är just att titta på alla delar av de olika energislag som finns.

Om det inte har framgått tydligt tidigare kan jag påpeka för alla ledamöter och åhörare här att det finns en väldigt rolig passus i det betänkande vi behandlar i dag om just detta med effektreserven. Om Energikommisionen eller något annat händer framöver som beslutas kommer det att tas i beaktande. Jag vet inte om det har framkommit riktigt, men det är ganska intressant. Jag läste det ganska nyss. Det innebär ju att det rimligtvis borde gälla alla de frågor vi tar upp i detta sammanhang. Eller hur ser Ingemar Nilsson på det?

Anf. 23 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Herr talman! Låt mig först och främst backa tillbaka till diskussionen om uppföljning och så vidare. Jag sa någonting om det i mitt anförande.

Jag måste säga att jag är lite förvånad över att Penilla Gunther, men också övriga företrädare för Alliansen, vill göra om det operativa ansvaret för tillsyn och uppföljning av verksamheten från ett ganska renodlat myndighetsansvar – vi har myndigheter som har på sin dagordning att göra detta – till ett ansvar som ligger på politiken och den här kammaren, som då ska ägna sig åt uppföljning av effektreserven och dess konsekvenser. Jag måste säga att jag är lite förvånad över det. Jag tycker nog att det är en ganska bra arbetsfördelning mellan politiken och myndigheterna när det gäller uppföljning av den här typen av instrument, och det tycker nog regeringen också eftersom den inte har något annat förslag.

Lite grann på samma sätt är det med rollfördelningen mellan Energikommisionen och regeringen. Det har vi diskuterat tidigare, Penilla och jag. Det är klart att vi måste kunna ha en operativ politik på energiområdet

som regeringen är ansvarig för. Energikommisionen är en statlig utredning, och det kan inte vara ett beslutsorgan. Vi ska diskutera alla möjliga frågor, och vi ska lägga fram förslag utifrån det vi kommer fram till. Vi kommer säkert att återkomma till det i relativ närtid, men det är inte där besluten kan fattas. Vi kan ta fram underlag för det, och vi kan göra scenariobeskrivningar. Det är vårt uppdrag, och det kommer vi att göra för både kortsiktiga och långsiktiga frågor. Det är dock regeringen som måste fatta de operativa besluten, och så ska det vara.

Jag vill avsluta med att återigen understryka det faktum att det inte på något sätt är en nedvärderande beskrivning när det gäller motionerna. Om man läser detta noga kan man dock konstatera att vissa av motionerna tar sin utgångspunkt i förutsättningar som gällde före de riksdagsbeslut om elcertifikatssystemet som togs före jul. Det är bara att beklaga att det blir på det sättet, men det finns inget nedvärderande i det. Jag uppmanar till att skriva ännu mer motioner på energipolitikens område. Det är nog det vi behöver.

Anf. 24 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Jag kan konstatera att det hos vissa av oppositionspolitikererna i kammaren inte saknas kreativitet vad gäller att göra i princip alla debatter till en allmän kärnkraftsdebatt. Låt mig ge några kommentarer med anledning av detta.

Vi står nu i ett läge där kärnkraftsägarna har beslutat att fyra av Sveriges tio kärnkraftsreaktorer ska stängas före 2020, eftersom de är olönsamma. Det främsta skälet till att de är olönsamma är de höjda säkerhetskraven med oberoende härdkylning som har kommit till efter olyckan i Fukushima. De partier som kritiserar stängningen av de fyra reaktorerna bör rimligen svara på hur man ekonomiskt ska rädda kärnkraften eller om man helt enkelt inte vill ha de höjda säkerhetskraven på kärnkraften.

Man har framfört argumentet att vi av klimatskäl ska exportera el till andra länder, men det verkar bara gälla om det är kärnkraftsel som exporteras. När regeringen lägger fram förslag om satsningar på förnybar el säger Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna nej med argumentet att det inte behövs mer el i det svenska elsystemet. Att ha ett överskott av förnybar el verkar alltså inte locka.

Regeringen med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har presenterat en politik för 100 procent förnybar energi. Vi menar att det behövs en plan för hur vi ska kunna nå dit. På elmarknaden börjar en viss kraftproduktion att bli gammal och kommer att stängas ned. Då behöver vi ha en buffert.

Att säkerställa att det finns tillräckligt med el årets alla timmar är avgörande i elsystemet. Det finns många verktyg för att säkerställa det: reglerande produktion, flexibel konsumtion och överföring i näten till våra grannländer. Detta betänkande handlar om den så kallade effektreserven som infördes 2003 och som är ytterligare en säkerhet vid extrema situationer om behovet av el är ovanligt stort samtidigt som produktionen är lägre än nödvändigt.

Sambandet mellan låg temperatur och elkonsumtion finns ju bara om man använder el för uppvärmning, vilket är ineffektivt och något som successivt bör fasas ut. Om vi kan minska behovet av elvärme kommer vi också på sikt att kunna minska utmaningarna med höga effekttoppar.

Effektreserven har aldrig varit tänkt som en långsiktig lösning, men den behövs ännu ett tag som en övergångslösning. Miljöpartiet välkomnar att regeringen föreslår en förlängning med fem år till år 2025. Förslaget är att effektreserven succesivt ska trappas ned, från dagens 2 000 megawatt till 1 000 megawatt 2017 och därefter 750 megawatt.

Det är positivt att regeringen därutöver har gett Energimarknadsinspektionen uppdraget att analysera efterfrågeflexibilitet som ett viktigt verktyg för att hantera effektbehovet. Med ny teknik och incitament för elkonsumenter att vara flexibla i sin konsumtion kan effekttoppar minska, vilket kan spara pengar för den enskilda och ge ett mer effektivt energisystem. Huvudprincipen är att konsumenterna reagerar på prissignalerna utifrån utbud och efterfrågan. Men potentialen för mer aktiva elkunder är väldigt stor. Framöver tror jag att reglerbar produktion, lagring, nätutbyggnad och efterfrågeflexibilitet får en större roll och att effektreserven därmed inte kommer att behövas.

Sedan effektreserven infördes har den använts väldigt sällan och kan mer ses som en form av försäkring. Den befintliga produktionen i effektreserven består av fossil energi, ett koleldat värmekraftverk och tre oljeeldade kraftverk. Med regeringens höjda klimatambitioner och arbetet för ett fossilfritt Sverige är det rimligt att det nu ska ställas miljökrav på elproduktionen i effektreserven. Jag välkomnar att de borgerliga partierna nu efterfrågar miljökrav i effektreserven, men frågan väcks förstås varför de inte införde det under sina åtta år i regeringsställning och vid de två tillfällen när effektreserven justerades under alliansregeringens tid.

Regeringen konstaterar att det inom ramen för kommande föreskrifter finns utrymme för att ställa tydliga miljökrav vid upphandling av produktionskapacitet. Energiminister Ibrahim Baylan betonade också vikten av miljökrav när han vid en presskonferens tidigare i år presenterade förslaget att förlänga effektreserven. Det finns tekniska möjligheter att byta ut fossila bränslen mot förnybara.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till propositionen och avslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

§ 6 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2015/16:UFöU3
Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali
(prop. 2015/16:119)
föredrogs.

Anf. 25 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1. Sverige bidrar till att skapa fred i flera muslimska länder. Trots att vi bestämt oss för att återgå till ett invasionsförsvar och kämpar med den

uppgiften på hemmaplan så avdelar vi personal till internationella fredsoperationer. Det gör vi för att vi tycker att det är viktigt. Det är viktigt att hejda och avbryta processer i främmande länder där människor lider och där man trampar på deras humanitära rättigheter.

Vi kan avdela vissa militära personella resurser, men inte hur mycket som helst. De ekonomiska medlen för internationella fredsoperationer bör tas från biståndsbudgeten, eftersom det är fråga om bistånd. Behöver vi då öka biståndsbudgeten? Ja, på sikt är det tänkbart.

Vårt egentliga försvar tar vi hand om på hemmafronten eller på andra ställen, såsom i Adenviken, där våra direkta intressen är hotade.

Deltagande i internationella fredsoperationer har sina särskilda villkor. Motståndarna i dessa krig har inga stora komplexa förband eller dyra avancerade materielsystem, men de krigar med gerillataktik och ibland följer de inte krigets lagar. Det gör det svårt för våra pojkar och flickor därute.

I Mali, precis som när vi var i Afghanistan, är IED och andra minor ett gissel. Beroende på utvecklingen kan tyngre minskyddade fordon bli ett krav från Malistyrkan.

Optimismen var för stor när den arabiska våren bröt ut. Många trodde att hela MENA-området var på väg att snabbt bli demokratier och gryende välfärdsstater. Tyvärr var denna optimism grundad mer på hemmagjorda föreställningar än på riktiga iakttagelser i själva området.

Mycket tyder på att demokratiseringen av MENA-området kommer att ta tid och att utvecklingen måste börja inifrån av människor från området. Samtidigt gäller det att inte tillåta pessimismen att bli för stor.

Islamismen ska slås ned om möjligt. Sedan bör krafter i området kunna etablera energi för en demokratisk utveckling. De har sett vart demokratin har fört Europa och vilka frukter de kan njuta om de också lyckas.

Flyktingströmmarna till Europa måste däremot brytas för alltid. Att acceptera att det kontinuerligt kommer fler flyktingströmmar till Europa är som att säga att det är okej att människorna själva i området inte ska ta itu med sina problem. Flyktingproblemen ska lösas i närområdena på samma sätt som Sverige hjälpte norska och finska flyktingar under andra världskriget. Det är en självklarhet.

Samtidigt är det viktigt att alltid ha en god långsiktig planering för alla internationella fredsoperationer.

Vi röstade nej till Libyeninsatsen dels för att det inte fanns någon tanke på att föra in marktrupp – boots on the ground – efter flyginsatserna, dels för att det var mycket oklart vilken sida som man borde stödja. Vi hade rätt om Libyen. I dag är situationen på marken där katastrofal.

Det är också delvis på grund av Libyeninsatsen som vi i dag måste ha en Maliinsats. Stora mängder krigsmateriel har nämligen förts in i Mali från Libyen.

Det som en gång på allvar kommer att bryta fattigdomens bojar är handel. Att köpa ett lands varor skänker mer kraft än att ge det bidrag. Det är väl lite så som kineserna har påverkat Afrika. Och så vore det bra om det blev också från vår sida i det långa loppet. Handel är inte att utnyttja, handel är att bygga ett växthus på det som kan gry i de här länderna.

Betänkandet uppmärksammar problemet med Medevac inom ramen för Maliinsatsen. Att de indonesiska Medevac-helikoptrarna som ska vara de svenska soldaterna till hjälp saknar mörkerförmåga är oacceptabelt.

De indonesiska helikoptrarna är av samma grundmodell, Superpuma, som dem som vi nyss har avvecklat i det svenska försvaret. Fast våra Superpumor var anpassade för flygräddning och hade naturligtvis mörkerförmåga. Avsaknad av mörkerförmåga hos de indonesiska helikoptrarna binder våra soldater nattetid till att vara nära basen, och dessutom är det en stor riskfaktor. Mörkerförmågan borde vara en standard i dessa operationer.

Jag vill också framföra ett tack till de svenska soldaterna och officerarna som ger oss en anledning att vara stolta. Personal från Ing 2 byggde den svenska campen, Camp Nobel. Den 32:a bataljonen från Karlsborg och nu den 71:a bataljonen från Revinge har hittills utgjort insatsstyrkan.

Svenska soldater och officerare har ett rykte som åter och åter befastes: De är kloka, dugliga och modiga. Ni är vår tids hjältar. Det är svårt för oss att ens förstå hur tungt det måste vara att bära full stridsmundering i 50 graders stekande sol. Försvarsutskottet får ofta beröm för ert arbete och det ni har uträttat, svenska soldater och officerare.

Anf. 26 KENNETH G FORSLUND (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till förslaget i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande. Det är glädjande att Sveriges riksdag med en så bred enighet förhoppningsvis kan fatta beslut senare i dag om den insats som vi nu debatterar. Det handlar om att sända kvinnor och män ut på farliga uppdrag i världen. Det som dagens debatt och beslut gäller är en förlängning av insatsen i Mali fram till slutet av juni 2017, under förutsättning att det även i fortsättningen finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut i FN:s säkerhetsråd.

Att nu kunna förlänga denna insats är viktigt utifrån många aspekter. Sverige har exempelvis lämplig kompetens och utrustning för att utföra det som FN efterfrågar. Sveriges bidrag till Minusma innebär en möjlighet till förnyad kunskap om FN:s fredsfrämjande verksamhet. Det är kunskap som kommer att vara värdefull även för Sverige och Försvarsmakten, bland annat om tillfälle ges att delta i fler FN-ledda insatser. Sveriges bidrag till Minusma, ett underrättelsekompani, ger FN bättre kontroll över händelseförloppet i den oroliga norra delen av Mali, där också FN-soldater själva har blivit måltavla för terrorister.

FN-soldaternas närvaro i den här delen av är nödvändig för att civilbefolkningen i Mali ska kunna återgå till ett normalt liv. Bakgrunden till detta uppdrag är konflikten som pågår i Mali och som under flera år har destabiliserat landet och negativt påverkat dess grannländer. De väpnade konflikterna i Mali utgör ett hot mot regional såväl som global fred och säkerhet. Insatsen är viktig för Mali, men även för hela världen. Om vi kan undvika att ytterligare en stat faller sönder är oerhört mycket vunnet.

I Mali pågår två olika politiska konflikter, dels den politiska konflikten mellan staten och olika grupper i norr gällande självstyre, dels konflikten med väpnade islamister som vill införa sharialagar och bilda ett islamistiskt kalifat. För båda typerna av grupper har kontrollen över de illegala handelsflöden som passerar genom Mali stor ekonomisk betydelse.

Lösningen på konflikten är komplex och kan inte enbart fokusera på att begränsa konflikterna. Vi måste faktiskt också hjälpa till att lösa grundorsakerna. Här är resolutionen från FN:s säkerhetsråd tydlig. Minusma-insatsen har fyra huvudsakliga uppgifter: stöd till säkerhet, stabilitet och

skydd av civila, stöd till den nationella politiska dialogen och försoning, stöd till att återupprätta statens överhöghet i hela landet och stöd till parterna att uppfylla fredsavtalet.

Målet för svenskt deltagande i insatsen är enligt regeringens proposition att bidra till att uppfylla Minusmas mandat enligt säkerhetsrådets resolution. Eftersom utveckling inte kan byggas utan säkerhet är det logiskt att Sverige är med och bidrar i en militär FN-ledd insats samtidigt som Sverige genom bistånd bidrar till att stabilisera och stödja Malis utveckling.

Om humanitärt arbete ska kunna vara framgångsrikt måste det finnas en så trygg och säker miljö som möjligt. Sveriges långsiktiga bistånd till Mali uppgick 2015 till 180 miljoner kronor. Under 2016 beräknar vi att det kommer att uppgå till ca 200 miljoner kronor. Vi vet att Sveriges humanitära stöd till Mali under 2015 uppgick till nära 65 miljoner kronor.

Det svenska stödet kanaliseras genom FN, Internationella rödakorskommittén och internationella och svenska humanitära organisationer samt genom expertpersonal som ställs till förfogande via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Sverige bidrar även med omfattande basbudgetstöd till humanitära organisationer som gör betydande insatser i Mali och dess grannskap. För 2016 planerar vi att ge 53 miljoner kronor i humanitärt stöd till Mali.

Gällande yrkandet om uppföljning och utvärdering av internationella insatser är det positivt att utskottet är tydligt med att regeringen bör formulera uppföljbara mål för den svenska insatsen och ange hur man avser att utvärdera den svenska insatsen mot de uppställda målen.

Vi socialdemokrater välkomnar detta. När frågan behandlades av utskottet 2012 hade vi en reservation där vi underströk att vi redan 2008 påpekade att en nationell strategi för svenskt deltagande i freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet borde belysa hur utrikes-, försvars-, säkerhets- och utvecklingspolitiken ömsesidigt berikar varandra och skapar en genomtänkt helhet som lägger grunden för breda, välplanerade insatser.

Fru talman! Det är angeläget – inte minst på grund av att det innebär ett betydande ansvar att sända svenska trupper på uppdrag utomlands – att mål och motiv för de svenska bidragen till internationella insatser inom det freds- och säkerhetsfrämjande området tydligt framgår. Det är dessutom svårt att utan en samlad redovisning av omfattningen, inriktningen, kostnaderna med mera fatta beslut om prioriteringar eller analysera hur Sverige kan svara mot tänkbara behov av insatser i framtiden.

En väl genomförd analys kan ge viktiga lärdomar inför framtida engagemang, till exempel när det gäller styrningen av civil-militär samverkan, samverkan med mottagarlandets myndigheter, effekter för svensk kompetens och förmåga samt resultatet på samhällslevelig nivå i mottagarlandet.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag tacka alla dem som tjänstgör i Sveriges fredsfrämjande internationella insatser. Det är dessa svenska kvinnors och mäns beredvillighet, uppoffringar och risktagande som gör att Sverige, genom deras arbete, kan bidra till internationell fred och säkerhet.

(Applåder)

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.58 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 7 Frågestund

Anf. 27 TREDJE VICE TALMANNEN:

Härmed vill jag hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av statsrådet Per Bolund, statsrådet Sven-Erik Bucht, försvarsminister Peter Hultqvist och statsrådet Aida Hadzialic. En fråga ska vara av övergripande allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och röra dennes tjänsteutövning. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Brister identifierade vid försvarets övningar

Anf. 28 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Övningsverksamheten ökar nu i Sverige. Det är välkommet och ett resultat av den försvarsöverenskommelse som ingåtts. Det är viktigt med övningar. Det gör att man lär sig, och man drar slutsatser av hur tillståndet är när det gäller personal och materiel.

För någon dag sedan kunde en kvällstidning rapportera om att vid övningen Cold Response i Norge med ca 2 000 svenska soldater som deltog fungerade inte kommunikationsutrustningen på önskvärt sätt, utan i stället fick man använda egna civila mobiler. Det är en brist som tidigare har identifierats och som naturligtvis långsiktigt måste lösas.

Jag var i måndags också på plats i Boden på I 19 och har fått bred information om denna utmärkta övning. Med övningar identifierar vi brister. Samtidigt kommer allvarliga uppgifter om olika materielprojekt som kan bli dyrare än planerat. Vi kan komma att stå inför viktiga strategiska val.

Min fråga till försvarsministern är: Med nya brister identifierade och möjliga kostnadsökningar, föredras då sänkta ambitioner eller samtal om behov av tillskott av mer pengar för att säkra vårt inriktningsbeslut?

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för frågan! Det var en väl tillspetsad fråga som ställer mig i någon sorts försvarssituation här, men jag tänker inte gå i den fällan.

När man får fördyringar och problem i organisationen tittar man på hur man ska hantera problemen, vilken typ av kostnadspress man har och vilken typ av prioriteringar man kan göra när det gäller materielprojekten. Det är någonting jag förutsätter borde ha förekommit under den förra regeringens tid, och det förekommer definitivt under den här regeringens tid. Vi jobbar aktivt med att hantera materielfrågorna.

När det gäller brigadledningsövningen var jag och besökte ledningsregimentet i går. Jag har också tidigare fått en ordentlig genomgång om det. Det är bra att eventuella brister kommer fram, för då kan man åtgärda dem. Vi skönmålar inte, utan vi ser sanningen.

Anf. 30 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag beklagar att inte försvarsministern vill gå i min fälla. Jag får göra en ännu större björngrop. Men detta är viktigt.

Jag delar uppfattningen att vi har identifierat problemet som nu är uppmärksammat. Vi vet också att det finns en del andra utmaningar, och vi har ett antal materielprojekt framför oss som kan innebära fördyringar.

Därför är det viktigt att vi rätt snart, så fort som möjligt, slutar att ägna oss åt torrsim utan ser verkligheten sådan den är. Då måste vi göra ett strategiskt val – sänkta ambitioner eller tillskott av medel – och jag vill inte sänka ambitionerna.

Anf. 31 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Nu är det definitivt inte så att vi befinner oss i någon torrsimssituation. De saker vi gör varje dag för att bearbeta kostnadsbilder är riktiga och reella och sker i förhållande till myndigheterna. Jag förutsätter att myndigheterna gör allt de kan. På annat sätt kan man inte agera som regering.

Jag kan inte stå här i kammaren och utlova en massa pengar till det ena och det andra. I mitt uppdrag ingår också att hålla sig inom de ramar som vi har satt i den försvarsuppgörelse som finns.

Bostadssituationen för personer med tillfälliga uppehållstillstånd

Anf. 32 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Per Bolund.

Regeringen kommer inom kort att gå fram med ett förslag om att ge tillfälliga uppehållstillstånd till de personer som har flytt undan krig och som har långvariga skyddsbehov. Det riskerar att skapa osäkerhet och utsatthet hos de enskilda individerna trots att de redan är här och vi i princip vet att de är här för att stanna.

Min fråga till statsrådet är: Hur ska de nya svenskar som nu kommer till Sverige etablera sig på bostadsmarknaden? Vilken bank ska ge bolån till personer med tillfälliga uppehållstillstånd? Vilken hyresvärd ska ge ett hyreskontrakt till personer med tillfälliga uppehållstillstånd?

Min uppfattning är att vi måste öppna vägar för människor att komma in på bostadsmarknaden. Vi måste se till att människor kan efterfråga bostäder. Detta riskerar att driva in människor i osäkra bostadsförhållanden och svartkontrakt och att leda till att de helt enkelt tvingas tränga ihop sig med bekanta. Vad ska regeringen göra för att förhindra detta?

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tror det är bra att ge en liten historiebereskrivning av hur utvecklingen har varit över tid. Sverige har haft en väldigt mänsklig och human flyktingpolitik. Vi har också gjort en stor insats för ta hand om den svåra situation som många människor i vår omvärld har hamnat i. Sverige

har också tagit emot väldigt många människor. Det är någonting som jag är stolt över och hoppas att vi är många som är stolta över.

Vi är väl medvetna om att det också skapar ett väldigt stort tryck på Sverige. Det gjorde att vi kände oss tvingade att helt enkelt skärpa villkoren för asylmottagning. Det gör att vi nu har en tillfällig lagstiftning som just skapar begränsningar. Men självklart måste vi se till att människor ändå får en bra start i Sverige. Det gör vi genom många insatser. Vi satsar en halv miljard på etableringsinsatser.

När det gäller bostadssituationen, som frågan här specifikt gällde, är det ett väldigt brett angreppssätt som regeringen har för att skapa möjligheter till fler boenden, sänka kostnaderna och också skapa boenden för människor med låga inkomster. Vi måste ha ett brett angreppssätt i frågan.

Anf. 34 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag är i begränsad utsträckning intresserad av regeringens migrationspolitik. Det vi nu talar om är människor som är här. Flykten är över, och det finns ingen möjlighet att skicka tillbaka personer under över-skådlig tid till Syrien. Det är fakta på bordet.

Frågan jag ställer är: Vad har regeringen för beredskap för att dessa personer inte tvingas ut i en bostadsmarknad där de blir utnyttjade och i en arbetsmarknad där de blir utnyttjade när de har osäkra bostadsförhållanden? Vilken bank ska ge ett lån till de personerna?

Anf. 35 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är viktigt att se att vi just nu är inne i en process för att ta hand om de människor som har kommit hit och skapa bästa möjliga förutsättningar för att de ska få en bra start. Det gör vi brett genom att till exempel satsa på utbildning, se till att människor får språket med sig och skapa bättre asylboenden så att de verkligen får en bra start i Sverige.

Det finns också en möjlighet att få ett permanent uppehållstillstånd till exempel genom att få en plats på arbetsmarknaden. Där vet vi att det finns ett stort engagemang och stort intresse och att många arbetsgivare också erbjuder den möjligheten. Jag delar helt enkelt inte bedömningen om den totalt stängda dörr som här målas upp.

Regeringens bostadssubventioner

Anf. 36 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Med buller och bång presenterade Mehmet Kaplan för över ett år sedan att över 3,2 miljarder av skattebetalarnas pengar ska gå till bostadssubventioner. De ska ges till byggherrar för att bygga bostäder som inte annars skulle byggas. Regeringen kallar det för den största bostadspolitiska satsningen på två decennier. När Mehmet Kaplan fick sparken var det hans största bedrift, sa man.

Sanningen är nog den att det är det största missbruket av skattepengar som regeringen har sysslat med. För det första vill fastighetsägarna inte ha pengarna. För det andra går det heller inte att säkerställa att pengarna kommer att gå till de mest resurssvaga eller enbart till små hyreslägenheter, som man marknadsförde så starkt. Än värre är att dessa 3,2 miljarder ännu

inte har betalats ut. Satsningen är kraftigt försenad. Man vet inte vad man ska göra.

Jag har rest runt det senaste året i bland annat Göteborg, Malmö och Stockholm och sett hus som står klara som skulle ha de här subventionerna och där man ansökt om medlen. Min fråga till den tillförordnade bostadsministern är: Ska subventionerna ges till byggare vilkas bostäder och hus redan står klara?

Anf. 37 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Till att börja med är jag inte tillförordnad, utan jag är bostadsminister. Sedan får vi se hur regeringen kommer att se ut framöver. Jag har tagit fullt ansvar för bostadsfrågorna. Jag tycker att de är otroligt väsentliga och att detta är ett viktigt politikområde där vi också agerar kraftfullt och gör mycket.

Regeringen har kommit med förslag och avsatt resurser som motsvarar den största bostadspolitiska satsningen på 20 år. Det är någonting som jag är stolt över. Satsningen inbegriper både direkta stöd för att få fram fler hyreslägenheter och stöd till kommuner som tar ett större bostadsansvar och ser till att ta fram detaljplaner och att det kommer att börja byggas fler bostäder.

Vi måste ha ett brett angreppssätt, för det är många frågor som behöver lösas för att få igång bostadsbyggandet. Glädjande nog ser vi nu en snabb utveckling där det byggs många fler bostäder. Vi jobbar nu intensivt med att ta fram förordningen för hur pengarna ska fördelas. Arbetet är dock inte klart ännu, och jag kan därför inte ge några definitiva svar här och nu.

Anf. 38 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Det minsta man kan begära är att regeringen meddelar om man ska ge pengar till hus som redan står klara – hus som inte behövde subventioner – i stället för att ge pengarna till det som Liberalerna föreslår. Vi vill till exempel satsa 400 miljoner på höjda bostadstillägg för äldre och för ensamstående föräldrar. Vi vill satsa pengar så att syriska familjer kan återförenas.

Det är pengar som ni i stället använder till att ge till rika byggare som inte behöver dem. Fastighetsägarna frågar inte efter dessa pengar, och de är enligt all forskning ineffektiva. Ska ni ge pengar till att öka byggandet eller inte?

Anf. 39 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det viktiga här är att vi gör en stor satsning och att vi nu kommer med de resurser som krävs för att vi ska få igång byggandet inom en sektor som inte har fungerat under hela den tid som Alliansen har suttit vid makten. Det har hela tiden funnits ett enormt stort underskott på hyreslägenheter, framför allt små hyreslägenheter med en rimlig hyra. Där gör vi nu en stor insats. Vi kommer att komma fram med förslag på området, och det är förslag som verkligen behövs.

Vi ser att allmännyttan redan nu börjar öka sitt byggande. Det byggs fler hyreslägenheter just på grund av att regeringen tar de här stegen. Det är någonting som jag tycker att vi båda borde välkomna.

Frågestund

Anf. 40 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Först och främst hälsar jag ministern välkommen till Skaraborg igen. Det är trevligt att Sven-Erik Bucht åker runt i hela landet och att ministern nu för tredje gången på en månad besöker landsbygden i Skaraborg och tittar på de små och stora livsmedelsproducenter som vi har där. Livsmedelsproduktion gör det möjligt för både män och kvinnor i hela landet att leva på sin lön.

Jag tänkte koppla ministerns besök i Skövde i morgon till den livsmedelsstrategi som tas fram och ställa frågan: Kan man också koppla ihop strategin med den svenska modellen och se till så att vi får jobb i hela landet och en trygghet i hela landet? Kan vi se till att män och kvinnor i hela landet kan leva på sin lön genom livsmedelsstrategin och den svenska modellen tillsammans?

Anf. 41 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för frågan! Den svenska modellen handlar om att se till att hela landet lever. Den handlar inte om en del av landet. Den nationella livsmedelsstrategin handlar till stor del om jobb ute på svensk landsbygd. Primärproduktionen sysselsätter ungefär 50 000 personer, och livsmedels- och dryckesindustrin sysselsätter 55 000 personer, oftast på landsbygd.

Om vi ökar vår livsmedelsproduktion kommer också jobben och möjligheterna att bo, leva och verka på landsbygd att bli betydligt bättre. Frågan är egentligen inte var – på vilken landsbygd – livsmedelsproduktionen ska ske. Mitt svar på frågan är att den ska ske mycket mer på svensk landsbygd.

Anf. 42 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det låter betryggande. Under förra mandatperioden försvann många jobb på den svenska landsbygden. Om vi kan vända denna trend nu när jobben växer till igen och det blir fler som får jobb och se till att det kommer alla i hela landet till del är det en fördel.

Men det är också viktigt att vi ser till att vi då ställer krav på kollektivavtal och att vi ser till att män och kvinnor kan leva på sin lön. Vi ska se till att trygga välfärden i hela landet, och det är där jag menar att livsmedelsstrategin kanske kan kopplas ihop med den svenska modellen.

Anf. 43 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Absolut kan den göra det. Livsmedelsstrategin är en vägvisare. Vad vill Sverige med livsmedelsproduktionen? Ska vi hämta livsmedel, som vi gör i dag? Det innebär att vi hämtar 50 procent av livsmedlen från en värld som kanske behöver den mer än vi.

Vi vet att de företag som jobbar inom denna bransch sysselsätter många människor som har kommit till vårt land från andra ställen. Den här industrin sysselsätter flest av dessa. Även väldigt många ungdomar får en möjlighet här.

Anf. 44 ROGER RICHTOFF (SD):

Fru talman! Jag har en fråga till vår försvarsminister.

Sverige har återigen deltagit i en storövning i Norge, och det finns återkommande problem. Några personer har kommit med klagomål, och tidningar har också skrivit om detta.

Det är ganska komplext att leda sammansatta förband, som Ledningsregementet har gjort, via satellit och med nya staber som är tillfälligt sammansatta och inte samövade. Att det uppstår problem är inte konstigt.

Däremot undrar jag, försvarsministern, om vi gör rätt saker när vi har dessa storövningar med internationella, tillfälligt sammansatta förband. Eller ska vi lyfta fram övningarna mer inom Sverige och öva mer här?

Om det finns tid över skulle jag vilja att ministern kommenterar den nya sambandsutrustningens införande.

Anf. 45 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för frågan! Enligt den inriktningsproposition som riksdagen har fattat beslut om ska samtliga förband öva fram till 2020. I de övningarna ingår fokus på ett nationellt scenario. Internationella övningar är också nödvändiga. Det ingår i de bilaterala och multilaterala organisationssamarbeten som Sverige deltar i.

Cold Response är en viktig övning som vi deltagit i många gånger, och vi kommer även att delta i den i framtiden.

Det som framkommit vad gäller sambandsutrustningen tycker jag är intressant. Jag fick en genomgång av det i går på Ledningsregementet, och man har konstaterat en del brister. Mycket beror på att brigadledningsförmågan har sänkts i Sverige eftersom den upphörde under en lång period då vi rustade ned försvaret efter att det kalla kriget tog slut. Nu håller vi på att bygga upp denna förmåga igen och tillför ny teknik. Det är en utmaning, och det är bra att det blir belyst.

Anf. 46 ROGER RICHTOFF (SD):

Fru talman! Jag vet att försvarsministern känner till att man i materielplanen fasar ut Radio 180-systemet, går över till annan bandbredd och så vidare.

Jag har själv deltagit i övningarna i Nordnorge. När man gör en utvärdering efter en sådan övning kan man komma fram till att specifika förband ska öva, och att öva är viktigt. Sedan får utvärderingen visa om vi övar rätt. Delar försvarsministern den uppfattningen?

Anf. 47 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag har tagit del av den inledande delen av utvärderingen som gjorts på bland annat Ledningsregementet. Det är bra material som kan ligga till grund för bedömningen av framtida övningar. Det kan, precis som Richtoff säger, utgöra underlag i framtiden.

Gammal utrustning – eller hur vi nu ska beteckna den – kommer successivt att fasa ut, och ny kommer att tillföras. När man gör det gäller det att samtidigt bygga upp kompetensen att hantera ny utrustning.

Frågestund

Anf. 48 EVA WALLIN (KD):

Fru talman! Många människor behöver omgående tillgång till svenskundervisning inom sfi. Vi kristdemokrater vill ge språkundervisning redan när asylprövning pågår. Det ska även ges en obligatorisk samhällsorientering om vad som gäller i Sverige med både rättigheter och skyldigheter. Vi vill uppmuntra och ge nyanlända förutsättningar för att så snabbt som möjligt stå på egna ben och få en nystart här.

Eftersom bristen på språklärare är stor behöver vi vara uppfinningsrika och inte stelbenta för att lösa situationen. I SvD uttalade sig nyligen statsrådet Hadzialic om att det inom sfi finns ett problem med drivkrafter som handlar om att tjäna pengar i stället för att fokusera på kvaliteten i undervisningen.

Jag vill fråga ministern: Varför ska inte de som bedriver skolundervisning, vilket många kvinnor gör, ha samma möjlighet att driva verksamhet med vinst som de som bygger skolan, vilket oftast är män, och de som säljer läromedel och i outsourcad verksamhet städar, lagar mat och sköter vaktmästeri?

Anf. 49 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack så mycket för frågan! De som kommer till Sverige ska naturligtvis lära sig svenska så fort som det bara går. Det är därför regeringen har satsat på någonting som vi har kallat för svenska från dag ett för de asylsökande. Det har blivit en jättesuccé. Bara på ett halvår har över 73 000 deltagare fått lära sig svenska under tiden som de väntar på ett besked om de ska få stanna i Sverige.

Vi måste naturligtvis också förstärka sfi. Vi måste ha fler lärare, och verksamheten måste få mer pengar och resurser, vilket den inte fick under den tidigare alliansregeringen – jag ärvde ett urholkat sfi.

Vi måste också se till att hela skolan inte drivs av vinstintressen utan att man ser elevernas, lärarnas och utbildningskvalitetens förutsättningar som det primära.

Anf. 50 EVA WALLIN (KD):

Fru talman! Nu var frågan just varför alla de som bygger skolan, tar fram undervisningsmaterial, säljer gymnastikredskap, bygger cykelställ och asfalterar parkeringar och skolgårdar får driva sin verksamhet med vinst och inte de, ofta kvinnor, som sköter själva undervisningen. Där ska möjligheten att driva verksamheten med vinst fräntas dem. Varför denna differentiering?

Anf. 51 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! För den här regeringen är det ytterst viktigt att våra skattepengar används ändamålsenligt. Varena skattecrona som vi investerar i välfärden ska gå till välfärden – till skolan, omsorgen och sjukvården.

Nu ser vi dessvärre att otillbörliga vinstuttag förekommer. Vi är till och med världsunika i det avseendet. Det tänker inte den här regeringen medverka till. Vi har välfärdens bästa för ögonen först och främst.

Anf. 52 JAKOP DALUNDE (MP):

Fru talman! Det är vanskligt att använda egna subjektiva erfarenheter och anekdotisk bevisföring som grund för sin politiska analys, men nu tänkte jag göra det ändå.

När jag kring millennieskiftet sökte till gymnasiet och kom in på ett it-gymnasium fanns det en utfästelse om att vi skulle få varsin bärbar dator och att datorerna skulle integreras i själva utbildningen. Men när vi väl satte igång visade det sig att vi fick datorerna men lärarna i praktiken aldrig utnyttjade det faktum att vi hade all världens kunskap i våra händer, utan man höll fast vid den traditionella utbildningen.

Det kanske ser bättre ut i dag. Jag vet inte om eleverna på läktaren håller med mig, men jag tror att vi fortfarande har problem att se till att digitaliseringen tas hela vägen och används av lärarna i själva pedagogiken.

Jag är nyfiken på hur statsrådet Hadzialic ser på den utvecklingen.

Anf. 53 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack så mycket för en mycket viktig fråga! Vi vet att en skola i framkant, en skola i världsklass, måste vara en skola som också speglar sin tid. Då måste vi ha en skola med en genomtänkt digitaliseringsstrategi som den följer. Det handlar om att man ska ha en infrastruktur i framkant men också att man anpassar undervisningen till att spegla det.

Därför har regeringen tagit fram en digitaliseringsstrategi genom Skolverket. Där tittar man bland annat på hur programmering kan bli en del av undervisningen så att vi fostrar framtida innovativa förmågor som kan vara del av att göra Sverige konkurrenskraftigt även framdeles.

Anf. 54 JAKOP DALUNDE (MP):

Fru talman! Jag kan tänka mig att nytexaminerade lärare som nyligen har gått lärarutbildningen kanske har en bättre förmåga att använda den nya tekniken.

Hur ser vi till att även lärare som har stor kompetens och lång erfarenhet av tidigare utbildningssystem också får full möjlighet att ta till sig nya pedagogiska verktyg med hjälp av it?

Anf. 55 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Förutom att själva undervisningen ska anpassas till en digital era måste vi naturligtvis se till att lärarna har de kunskaper de behöver för att klara av sitt uppdrag.

En del av digitaliseringsstrategin som Skolverket har tagit fram handlar om att även lärarna ska få den kompetensutveckling de behöver för att kunna bemästra det vi vill att de ska kunna för att vi ska få en riktigt digital skola som är i världsklass även i det avseendet.

Frågestund

Anf. 56 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Alliansregeringen drev med stor framgång, påstår jag, visionen om Matlandet Sverige. Denna vision ledde till nya jobb, nya företag, ökad export och aktiviteter kring maten vid skolor, förskolor, äldreboenden och liknande. Den rödgröna regeringen avvecklade denna vision det första man gjorde och sa att den skulle ersättas av en livsmedelsstrategi.

Nu har det gått lång tid, mer än ett och ett halvt år, sedan denna vision avvecklades. Det har uppstått ett stort tomrum. Nu är min fråga: Kommer det någon livsmedelsstrategi, och när kommer en sådan i så fall?

Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack, Eskil Erlandsson, för frågan som är mycket viktig! När det gäller livsmedelsstrategin motionerade faktiskt den här kammaren redan för tre fyra år sedan för att ta fram en strategi. Den regering som Eskil Erlandsson var del av avlog förslaget vid flera tillfällen. När den här regeringen tillträdde satte man omgående igång arbetet.

Jag förstår att Eskil Erlandsson känner en viss frustration över att det tar lite tid, men det här är en viktig sak, och den kommer att genomarbetas. Däremot använder vi delar av Matlandet Sverige, som var mer av ett gourmetprojekt med väldigt goda delar, i strategin. Den kommer, och den kommer snart att lämnas över till riksdagen.

Anf. 58 ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det var inte något specifikt svar på min fråga om när visionen om en ny livsmedelsstrategi kommer att förverkligas. Vi har väntat i ett och ett halvt år nu. Väldigt många aktörer väntar på att det tomrum som har uppstått ska fyllas med något innehåll. Frågan kvarstår alltså: När kommer strategin?

Fråga två är: Hur ska det samförstånd som statsrådet vill ha med oppositionen uppnås när vi ännu inte har fått se något resultat?

Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Vi håller på att fylla det tomrum som har funnits i åratal. Strategin kommer att lämnas till riksdagen före sommaruppehållet.

Vi har haft en mycket bred dialog med hela branschen, med intresseorganisationer, och också oppositionen har varit inbjuden till ett flertal möten ute i landet. En dialog har alltså förts.

Nu handlar det om att få det här till kammaren och sedan handlar det också om att Eskil förhoppningsvis ser till att oppositionen inte lägger politisk prestige i det här.

Utökad undervisningstid i lågstadiet

Anf. 60 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Gustav Fridolin är ansvarig för det område jag tänkte fråga om, nämligen grundskolan, men eftersom han tydligen är upptagen med någonting annat i dag ställer jag den till Per Bolund som svarar på allmänpolitiska frågor i dag.

Jämfört med andra länder missar en svensk elev nästan ett helt år i undervisningstid. Ska vi kunna vända resultaten i den svenska skolan behöver våra elever lika mycket tid med en lärare i klassrummet som elever i andra länder.

Moderaterna föreslår att undervisningstiden ska utökas med en timme per dag med start på lågstadiet. Samtidigt ligger vår satsning på mer matematik i högstadiet kvar. Sammantaget lägger vi 6 miljarder på mer undervisningstid. Det säger regeringen nej till.

Därför undrar jag nu: Säger man också nej till mer undervisningstid i lågstadiet?

Anf. 61 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag vill tacka för en angelägen fråga. Jag tror att vi alla delar oron över den utveckling som har varit i den svenska skolan under ganska lång tid. Vi har sett sjunkande kunskapsresultat men också andra negativa resultat, till exempel när det gäller välmåendet. Många unga känner sig utsatta och hamnar i svåra, både fysiska och psykiska, situationer. Det är anledningar till att regeringen har gjort mycket och fortsätter att göra mycket på skolområdet.

Det finns två olika vägar att välja. Antingen höjer man kvaliteten i undervisningen och försöker se till att den fungerar så bra som möjligt, eller också ökar man kvantiteten och försöker ge så mycket undervisning som möjligt. Regeringen har valt att fokusera på kvaliteten i utbildningen. Vi anställer många fler lärare, många fler vuxna i skolan så att kvaliteten kan höjas. Vi ser till att det blir fler vuxna som kan möta eleverna och svara på de frågor de har. Vi ser helt enkelt till att eleverna får med sig den kunskap de behöver och går ut med godkända betyg.

Det här är en omfattande och stor satsning. För 2016 har 8,3 miljarder tillförts till skolan och förskolan. Vi gör också satsningar på höjda lärarlöner och många andra områden.

Anf. 62 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Men det var inget riktigt svar på min fråga. Jag ställde en väldigt enkel fråga. Den går till och med att besvara med ja eller nej.

Svenska elever går mycket mindre tid i skolan jämfört med barn i andra länder. Tycker statsrådet att det är ett problem? Säger regeringen ja eller nej till mer undervisningstid?

Anf. 63 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Hur tiden i skolan ska fördelas är i slutänden en fråga för professionen. Det är viktigt att expertisen får vara med och utforma läroplaner och hur tiden i skolan ska fördelas.

Det principiella problemet är att för många elever går ut skolan utan godkända betyg. De kan sedan inte ta sig vidare till högre utbildning – gymnasium, universitet eller högskola. Vi har också stora problem med sjunkande kunskapsnivåer.

Vi har fokuserat på att hantera det genom att öka kvaliteten i undervisningen.

Frågestund

Anf. 64 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Hadzialic.

Frågan har tangerats redan tidigare. Det handlar om behovet av riktigt bra språkundervisning också för de nyanlända. Civilsamhället drar, precis som Hadzialic nämnde tidigare, ett stort lass med Svenska från dag ett. De olika studieförbunden gör många satsningar för att stärka kvaliteten på detta.

Statsrådet nämnde tidigare vikten av att vara noggrann med hur varje enskild krona används. Hon nämnde att målsättningen är att nå 23 000. Man har nått mer än dubbelt så många som man hade räknat med. Men det finns en oro för att de resurser som finns för det området kommer att ta slut redan i augusti. Är statsrådet beredd att tillskjuta ytterligare resurser för att det här framgångsrika arbetet ska kunna fortsätta?

Anf. 65 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Tack, Ulrika Carlsson, för din fråga!

Till att börja med är jag glad över att vi är överens om att studieförbunden och folkbildningen gör en viktig insats när det gäller den verksamhet som kallas för Svenska från dag ett. De förtjänar verkligen en eloge för det. Vi måste bygga ut sfi-undervisningen och vuxenutbildningen på samma sätt, så att de människor som nu kommer till Sverige framför allt ska kunna komma ut i arbete så fort som möjligt.

Regeringen har i alla budgetförslag, både budgetpropositionen och vårbudgeten, förstärkt såväl studieförbundens verksamhet som sfi-verksamheten så att de ska kunna klara av de utmaningarna. Jag ser att vi kommer att behöva göra samma sak även framåt. Med hur mycket återstår att se i budgetförslaget som kommer att lämnas i höst.

Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Min fråga kvarstår delvis. Om man redan i augusti känner att pengarna börjar ta slut kommer beskedet i höstbudgeten att komma lite sent. Min förhoppning är att regeringen kommer att säkerställa att det stora engagemanget från civilsamhällets aktörer, i form av studieförbunden, ska finnas kvar. Jag hoppas att regeringen förmår att överbrygga oron för att den viktiga verksamheten inte kommer att finnas kvar efter augusti.

Anf. 67 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Regeringen satsade som sagt stort på svenska språket i budgetpropositionen som vi lade fram förra hösten. I vårbudgeten satsade vi stort på svenskundervisningen, både Svenska från dag ett och sfi. Vi har alltså förstärkt, och verksamheterna kommer att expandera under tiden som följer nu.

Jag tror att vi har gjort det som behövs i dagsläget. Vi kommer naturligtvis att utvärdera verksamheterna framöver och göra de budgeteringar som behövs även i höst.

Anf. 68 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Bolund.

Medan vårens blommor slår ut vissnar vårt banksystem. Allt fler banker läggs ned. Bankomater tas bort. 1 ½ miljon invånare i vårt land har svårigheter att hantera sina betalningar. I mitt län, Jönköping, hade 86 procent av bankkontoren hantering av kontanter 2011. Nu är det 26 procent. Äldre, föreningar och småföretagare på landsbygden drabbas.

För två månader sedan lämnades Betaltjänstutredningen till regeringen. Statsrådet sa då att han skulle analysera remissvaren. Nu frågar jag: Är det inte dags att agera?

Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack för en viktig fråga, Peter Persson! Men det är kanske lite överdramatiskt att säga att banksystemet vissnar. Det får i så fall vara i bedömarens ögon. Det svenska banksystemet mår i själva verket relativt bra och är stabilt.

En av bakgrunderna till frågan är att vi har en snabb teknikövergång, ett skifte i ekonomin. Sverige är i framkanten när det gäller att gå över till digitala betalningslösningar. Det är i grunden positivt och öppnar nya möjligheter för alla oss konsumenter. Vi kan välja mer fritt hur vi vill sköta vår ekonomi. Samtidigt ligger det en viktig fråga i det här. Många människor hamnar i kläm, eftersom de inte kan eller vill använda sig av de nya teknikerna. Här tycker jag att bankerna smiter från sitt samhällsansvar. De har ansvar för att se till att kunderna kan använda de metoder man vill.

Jag har haft en dialog med bankerna och kommer att fortsätta trycka på för att de ska ta ett större ansvar. Men staten går också in, genom länsstyrelsen och Post-och telestyrelsen och andra aktörer, för att täcka upp där det finns brister.

Anf. 70 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Bankerna gör jättevinst. Ledningarna har fantasilöner. Bonusarna blommar. Och man uttalar ett förakt för vanligt folk; Wahlroos, Nordeas ordförande, säger: Vi är 20 procent begåvade som lurar de 80 procenten obegåvade på pengarna.

Det är ett sätt att se på vanligt folk.

Jag tycker nog, Bolund: Ta fram en proposition! Lagstifta om garanterad servicenivå!

Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det här är en fråga som regeringen tar på största allvar och som vi engagerar oss mycket i. En utredning ligger som sagt på regeringens bord nu. Vi har fått in remissynpunkter. De är inte entydiga. Det finns ganska många olika uppfattningar och synpunkter. Därför tar det tid att bereda frågan och att försöka komma fram till en gemensam ståndpunkt.

Frågan är högt prioriterad. Vi löser de akuta problemen här och nu genom att skjuta till pengar. Men vi måste också hitta en långsiktig lösning. Där ingår det att ta fram det här förslaget och lägga det på riksdagens bord. Det jobbar vi skyndsamt med.

Frågestund

Anf. 72 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht. Efter att priserna på smör och skummjölkspulver var rekordhöga under 2013 sjönk priserna kraftigt under 2014 och 2015. Prisfallet på smör och mjölkpulver beror på ett ökat utbud på världsmarknaden, minskad efterfrågan från framför allt Kina samt Rysslands importstopp.

EU:s ökade interventionsköp av mejeriprodukter har också ökat dramatiskt och kan vara en lösning på kort sikt. Men det byggs samtidigt upp ett berg av smör och mjölkpulver som måste avyttras på marknaden, vilket kan riskera att förlänga krisen.

Landsbygdsministern kommer den 17 maj att träffa sina ministerkollegor, på jordbruks- och fiskerådet, och bland annat diskutera just marknadsituationen för mjölken inom EU. Min fråga till ministern är därför: Hur ser landsbygdsministern på ett system med frivillig neddragning av mjölkproduktionen inom EU? Avser statsrådet att verka för en sådan lösning som en del i hanteringen av den pågående krisen?

Anf. 73 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Jag vill tacka för frågan.

Den svenska positionen är att vi inte har någonting emot frivillig neddragning av mjölkkvoter så länge man inte använder EU:s budgetmedel för det. Det ska vara frivilligt, och man ska inte satsa pengar på det.

Mjolkproduktionen befinner sig i en mycket djup kris. Den berör inte bara Sverige eller EU. Krisen är global. Det finns en stor överproduktion. Därför har frågan behandlats på vartenda ministerråd den senaste tiden. Det finns olika aktiviteter för att minska överskottet.

Sveriges position är att man ska vara marknadsorienterad och inte sätta in åtgärder som driver upp produktionen till ännu högre nivå där det inte finns en efterfrågan.

Anf. 74 ANDERS FORSBERG (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Vi sverigedemokrater anser att vi först och främst har ett ansvar nationellt genom att till exempel sänka skatten på diesel för jord- och skogsbruk. Man kan också ha en betesersättning, som vi föreslår i vår budget.

Man kan också se att EMB, European Milk Board, har tagit fram en modell där bönderna frivilligt drar ned sin produktion. Man skulle då kunna använda EU:s krisfond på 400 miljarder euro och eventuella straffavgifter.

Men, som sagt, jag ser positivt på att landsbygdsministern kan använda det här arbetet framöver.

Anf. 75 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det är ju en kombination av insatser från EU och de nationella medlen. Till exempel innebar det krispaket som EU anslog till de olika länderna att Sverige fick 76 miljoner i stöd från EU. Vi hade 100 procent medfinansiering och gick in med svenska medel. Totalt fick mjölkbönderna alltså ett krispaket på 152 miljoner.

Sedan har vi sänkt dieselskattereduktionen, som försämrades under alliansregeringen vid fyra olika tillfällen. Det blir en klar förbättring för mjölkbönderna.

Prot. 2015/16:104
12 maj

Frågestund

Kommunala bidrag till personer som fått avslag på asylansökan

Anf. 76 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Per Bolund. I asylprocessen är det viktigt att det är skillnad på ett ja och ett nej. Den som har fått ett avslag på sin asylansökan måste snabbt återvända till sitt hemland. Alternativet är annars att vi får ett stort skuggsamhälle där människor lever gömda och far illa, ofta i stor utsatthet.

I dag är läget oklart om huruvida en person som olovligen befinner sig i Sverige har rätt till ekonomiskt bistånd eller bidrag från kommunerna. Här gör olika kommuner olika bedömningar. Därför vill vi moderater tydliggöra och skärpa lagstiftningen.

Jag menar att huvudregeln måste vara glasklar. Den som inte har rätt att stanna i Sverige ska heller inte ha rätt att få ett bidrag från kommunerna. Men min fråga till statsrådet Bolund är om regeringen är villig att skärpa lagstiftningen, så att den som inte har rätt att befinna sig i landet inte heller har rätt till bidrag från kommunerna.

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Elisabeth Svantesson, för en viktig fråga! Sverige är just nu under ett ganska stort tryck på grund av att vi har väldigt många människor som har kommit till vårt land under en kort tid.

Regeringen agerar också resolut i den här frågan, som säkert har noterats. I vårbudgeten lade vi 30 miljarder kronor för att Migrationsverket ska kunna uppfylla sina plikter. Det handlar om asylprocessen och om att korta handläggningstiderna men också om att ge drägliga villkor för dem som har kommit till vårt land.

Vi har satsat mycket pengar på integration, för det är också en viktig uppgift. Även polisen har fått tillskott i sina kassor för att just kunna hantera de situationer som uppstår, till exempel i samband med återvändande.

Frågan om stöd till dem som har fått avslag är en fråga som vi bereder inom Regeringskansliet. Där har vi inte något färdigt ställningstagande än så länge, så den frågan får vi återkomma till senare.

Anf. 78 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, även om det inte var helt tydligt!

Jag vill gärna skicka med regeringen någonting, nämligen vad Sveriges Kommuner och Landsting har skrivit i ett remissyttrande. Jag ska citera vad de har skrivit: Nationell lag bör korrespondera på så sätt att en persons illegala vistelse i Sverige inte möjliggörs och finansieras av kommunen.

Jag tycker att det här sammanfattar väl vad som bör gälla, och jag hoppas att regeringen tar till sig av detta.

Ja är ja, och nej är nej. Då måste det också vara så i fallet med bidrag från kommunen.

Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Vår viktigaste uppgift från regeringens sida är att skapa ordning och reda i de här processerna och se till att man så snabbt som möjligt kan få ett klart och tydligt svar på om man har rätt till asyl eller inte. Och om man då inte får rätt till asyl handlar det om att få möjlighet att återvända på ett kontrollerat och ordnat sätt.

Jag tror samtidigt att det finns en fara om man lämnar en stor grupp människor helt åt sitt öde. Jag tror inte att det är någon som vill se en situation i Sverige där vi har en väldigt stor grupp människor som befinner sig i en gråzon eller i en svart zon. Vi behöver också ta ansvar för de människor som finns i vårt land.

Nästa generations ubåt A26

Anf. 80 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Min fråga riktar sig till försvarsministern.

Marinens utvecklingsprojekt har under en lång tid präglats av en hög grad av innovation. Jag tänker på Visbykorvetter och vår nästa sjöoperativa helikopter, Helikopter 14.

Nu pågår det en diskussion om nästa generations ubåt, A26, som är planerad att ha en kapsel för personal längst fram i fören. Man ska kunna släppa ut grodmän i undervattensläge för specialoperationer. Problemet består egentligen av två delar när det gäller den här kapseln och slussen. Det är betänkligt att ha skarvar i ett tryckskrov som ibland ska befinna sig på flera hundra meters djup. Det minskar också den här kapseln och utrymmet för att kunna förvara vapen ombord.

Min fråga till försvarsministern blir: Vilka åtgärder är han beredd att vidta för att nästa generations ubåt ska bli säkrare för våra sjömän och farligare för en motståndare?

Anf. 81 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag får verkligen tacka för frågan och den detaljeringshöjd som Widman redovisar när det gäller kravet på ett svar.

Jag får väl säga så här: Det är ett oerhört komplext vapen som håller på att utvecklas, som vi har beställt. Det innehåller oerhört många komponenter och är väldigt modernt och anpassat till de förhållanden som specifikt råder i Östersjön med dess bräckta vatten. Det innehåller också väldigt många olika typer av förmågor som kan användas för både militärt och civilt bruk. Widman beskriver här en av de delarna.

När det gäller detaljer i själva utformningen av ubåten tror jag att det klokaste är att man för den typen av resonemang i ett annat forum än kammarerna, för här leder eventuella löften eller detaljresonemang allt för långt.

Vi ska försöka se till att få en ubåt som innehåller all den prestanda som är beställd.

Anf. 82 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det är sannerligen inga smådetaljer vi nu diskuterar. Det handlar om uppemot 10 miljarder kronor som de här utvecklingsprojekten ska kosta. När försvarsministern beskriver de nya ubåtarna som oerhört

komplexa är det ingenting som leder till att jag blir mer lugn, snarare tvärtom.

Jag tror att även Sveriges riksdags kammare är avsedd för att diskutera den typ av frågor som vi diskuterar just nu, nämligen hur vårt försvar kan förbereda sig för risken av ett krig i vårt närområde och vad det betyder för våra plattformar.

Anf. 83 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Vi har från regeringens sida satt en kostnadsram på 8,2 miljarder för de två ubåtar som nu är beställda och som är under produktion. Det är liksom det värde vi har utgått från. Sedan innehåller de en mängd egenskaper och en mängd förmågor. Den du beskriver är en av dem.

Hur sådant här ska hanteras med exakthet under själva processen är sådant som man i de sammanhangen får ta ställning till. Det är också så att FMV är den part som har relationen till Saab.

Landsbygdskommitténs delbetänkande

Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! För en och en halv månad sedan mottog statsrådet Sven-Erik Bucht Landsbygdskommitténs delbetänkande. Det var en enig kommitté, där samtliga av riksdagens partier stod bakom de fyra förslagen för en mer levande landsbygd.

För det första handlar det om att Sverige behöver en mer sammanhållen och aktiv landsbygdsolitik. Därför måste regeringen tillsammans med riksdagen formulera långsiktiga politiska mål för utvecklingen på Sveriges landsbygd.

För det andra handlar det om tillgång till bra mobiltäckning och bredband. Ja, det är en förutsättning för att man ska kunna leva och driva företag i hela landet. Regeringen måste så snart som möjligt formulera ett mål, så att hela befolkningen kan få bredband senast 2025.

För det tredje är kompetensförsörjning en av de största utmaningarna för våra landsbygder. De kvinnor och män som vill bo på våra landsbygder ska också ha möjlighet att skaffa sig en högre utbildning utan att behöva flytta.

För det fjärde har staten mycket att tjäna på en god närvaro i hela landet. I dag har vi en alldeles för urban stat. 60 procent av huvudkontoren ligger i Stockholm.

Vilka åtgärder har landsbygdsministern vidtagit för att genomföra Landsbygdskommitténs förslag?

Anf. 85 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för frågan! När det gäller genomförandet av kommitténs förslag har inte kommittén lämnat något slutbetänkande. De har lämnat ett delbetänkande där de har tagit ställning i de frågor som du relaterar till. Men det finns en hel del saker som den här regeringen har gjort när det gäller svensk landsbygd under den här tiden, inte minst på bredbandsom-

rådet. Där har vi historiskt stora belopp. Det är 3,25 miljarder för bredbandsansatningar på svensk landsbygd. Det är också 1,2 miljarder för Norrland till ortssammanbindande nät.

Vi har också gjort ansatningar på landsbygdsbutikerna. I landsbygdsprogrammet finns 752 miljoner avsatta för att säkerställa landsbygdsbutikerna plus 35 miljoner för de butiker som finns längst ut på svensk landsbygd.

Vi har alltså vidtagit en massa åtgärder redan, men jag tycker att kommitténs förslag är intressanta, och det är dessutom en enig kommitté. Det är bara att gratulera kommittén!

Anf. 86 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag är lite förvånad över landsbygdsministerns svar och undrar vad landsbygdsministern väntar på. Vi har en helt enig riksdag, där alla riksdagens åtta partier säger att här är fyra förslag som vi är eniga om och kan gå vidare med. Om ministern lägger dem på riksdagens bord kan vi rösta igenom dem och göra skillnad för Sveriges landsbygder.

Nu hänvisar ministern i stället till pengar, 35 miljoner, som är småpengar i en statsbudget till lanthandlare. Han hänvisar till 3,25 miljarder kronor som finns till bredbandsstöd i hela landet. Men de är slut, och vi vet att det behövs mer resurser.

Det finns fyra förslag som kan göra skillnad. Det är dags att lägga dem på riksdagens bord!

Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Delbetänkandet lämnades den 31 mars. Det är inte så många dagar sedan. En hel del är på gång och görs redan nu, men det är ändå ett delbetänkande, och jag ser fram emot slutbetänkandet som kommer i januari 2017.

Regeringen jobbar också med kompetensförsörjning. Det har aldrig satsats så mycket på nya utbildningsplatser som just nu. När det gäller den statliga närvaron i form av statliga jobb ser vi att de faktiskt blir kvar på många orter.

Ekonomiskt stöd till kommersiell service i glesbygden

Anf. 88 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Även min fråga, lite på samma tema, går till statsrådet Sven-Erik Bucht.

Under årtionden har butiksdöden och även mackdöden spridit sig i Sverige. Speciellt under de borgerliga regeringsåren härjade den rätt intensivt. Därför var det mycket glädjande att regeringen 2014 initierade en utredning som förra året presenterade sitt förslag på ett mer varaktigt stöd till service i glesbygden och att regeringen och också denna riksdag beslutade att tillföra medel för att förverkliga stödet.

Mina frågor till statsrådet är: Hur går det med utbetalningarna? Bedömer statsrådet att stödet får effekt så att det kan hejda utarmningen av servicepunkterna på landsbygden?

Anf. 89 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för den viktiga frågan! Som landsbygdsbo vet jag hur viktigt det är att det finns en affär där man kan handla livsmedel, få drivmedel till sin bil och paket och apoteksvaror utlämnade med mera.

Därför är det oerhört viktigt att vi säkerställer att dessa butiker finns kvar, för det är precis som frågeställaren säger: Landsbygdsbutikernas antal har de senaste tio åren minskat dramatiskt, och detta måste stoppas.

Därför går vi in med 35 miljoner för att stötta upp dessa butiker så att de ska kunna finnas kvar och till och med så att en och annan ny butik ska kunna öppna. Det har varit ett jätteintresse från butikerna. Utbetalningen började den 1 april, och redan den 2 maj hade 26 butiker fått stöd. Ytterligare 100 butiker har sökt stöden. Dessa handläggs nu, och tanken är att de ganska snabbt ska få besked.

Anf. 90 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Tack för svaret! Jag tror att det är viktigt att stödet till kommersiell service också breddas. I dag finns det behov av att hämta ut post och paket, och det handlar också om andra kontaktytor som vi glesbygdsbor har med staten, till exempel Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan eller vad det kan vara. Det handlar om banker, apotek och mycket mer.

Hur ser ministern på möjligheten att behålla sådana här så kallade servicepunkter ute på landsbygden?

Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det är viktigt att man utvecklar butikerna till att bli lite mer än bara livsmedelsbutiker, bli mer av servicepunkter.

Där finns också i landsbygdsprogrammet möjligheter till investeringar som är betydligt större än tidigare. Det handlar om mer än en fördubbling av investeringsstödet. Det är 88 miljoner per år som de här butikerna kan söka i investeringspengar just för att utveckla sin butik till att kunna bli en servicepunkt.

Regeringens inställning till att beteckna IS övergrepp som folkmord

Anf. 92 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Per Bolund som svarar för de övergripande frågorna i dag.

I gårdagens kammardebatt om Mellanöstern och Nordafrika valde alla partier utom regeringspartierna att benämna Isils, eller Daishs, övergrepp mot kristna och andra minoriteter i Irak och Syrien som folkmord. Utrikesminister Margot Wallström har för över ett år sedan benämnt de här händelserna som just folkmord.

Min fråga är helt enkelt: Jag undrar vad regeringspartierna egentligen tycker. Anser regeringen att dessa övergrepp är att betrakta som folkmord?

Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Karin Enström, för frågan! Det vi kan konstatera är ju att de övergrepp som begås av Daish, eller Isil, är häpnadsväckande och skrämmande. Det är uppenbara brott mot de mänskliga rättigheterna och

kränkningar av människors rättigheter på en nivå som vi inte har sett på väldigt lång tid och som den svenska regeringen såklart agerar med kraft för att försöka stävja på olika sätt, inte minst genom samarbete inom FN-systemet, internationellt och inom EU.

Vad man egentligen gör för att försöka minska de problem som har orsakats i lokalområdet och för de människor som har drabbats är ur min synvinkel en mycket mer väsentlig frågeställning än att just sätta en etikett på företeelserna. Jag tycker ju att det är det vi borde ägna vårt huvudsakliga arbete åt, och det är också där regeringen lägger ned sitt engagemang.

Jag kan inte svara i detalj på hur benämningen ser ut exakt och hur man arbetar med den frågan på UD, men regeringen tar de här frågorna på allra största allvar och agerar resolut.

Anf. 94 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Jag är helt övertygad om att vi är helt överens om att dessa fruktansvärda övergrepp måste stoppas. Samtidigt måste jag ändå ställa frågan igen, därför att vi hade en lång debatt här i går som även handlade om huruvida det var riksdagens sak att fatta beslut om vad det här skulle kallas.

Eftersom vi har hört olika benämningar från regeringen vill jag ändå ställa frågan: Anser ni att det är att betrakta som folkmord eller inte? Varför satsar inte regeringen på ökade anslag till den internationella åklagarkammaren?

Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Sverige agerar resolut och intensivt på alla sätt vi kan för att försöka minska de problem som finns i Mellanöstern och också i andra delar av världen. Det är bland annat därför som regeringen nu har en väldigt hög ambitionsnivå när det gäller det svenska biståndet. Vi försöker att agera, och vi för också en aktiv utrikespolitik där vi hela tiden försöker vara närvarande i de konflikthärddar som finns.

Exakt hur Utrikesdepartementet arbetar med frågan om hur man ska benämna de här händelserna är en fråga som jag får återkomma till, för det har jag inget svar på. Däremot kan jag ge det tydliga svaret att det är en fråga som står högt på vår dagordning.

Problem orsakade av vildsvin

Anf. 96 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern Sven-Erik Bucht. Den handlar om vildsvin. Om två år beräknas det finnas ungefär 700 000 vildsvin i vårt land. De ökar explosionsartat, och vi vet att åkrar, slättervallar och trädgårdar demoleras av dessa bökande vildsvinsflockar. Det sker också 3 000 trafikolyckor per år, alltså ungefär 60 i veckan.

Det här måste åtgärdas på något sätt. Avskjutningen måste öka. Jag tycker även att de som drabbas, lantbrukare och andra, måste kompenseras på ett bättre sätt.

I går kväll hade vi en kammardebatt där jag tog upp detta. Ingen från regeringspartierna berörde frågan, och därför tycker jag att det vore intressant att höra regeringens inställning. Vad tänker ministern göra för att avhjälpa de problem som orsakas av vildsvin i vårt land?

Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för frågan! Vi har en väldigt stor vildsvinsstam, även om den varierar beroende på var vi är i landet. Vissa delar har haft stora problem men har fått en balans i stammen, men det finns också ställen i landet där vildsvinen går väldigt hårt åt jordbruket, inte minst.

Där är det givetvis så att man måste skjuta av dem och förvalta stammen på ett bättre sätt än man gör i dag. Här finns också förslag om kameraövervakning av de här vildsvinsåtarna som är under beredning. Det fanns en utredning om detta som var ute på remiss, men det var en mycket omfattande kritik mot de förslag som fanns om att få en bättre övervakning för att kunna skjuta ned stammen.

Det finns alltså vissa ytterligare överväganden som måste göras innan vi kan lägga fram något förslag på området.

Anf. 98 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! En viktig orsak till explosionen är att avskjutningen är så låg. Varför är då avskjutningen så låg? En anledning är att det är svårt att få ut köttet på marknaden på grund av reglerna. Jag undrar vad regeringen har tänkt i fråga om att minska regelbördan och göra det enklare att få ut köttet till kunderna – självklart med bibehållen kvalitet och säkerhet?

Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Vildsvin är ett svårt djur att jaga. Det känner jag till personligen. Dessutom jagas de ofta under den varma tiden av året, vilket gör att det inte är lätt att ta hand om köttet. Viltbesiktningsanläggningar har rätt att ta hand om köttet för att få ut det på marknaden.

Det finns många som driver frågan om att ta hand om köttet privat, men det finns stora risker med att göra det privat med tanke på trikinproblemet.

Statligt register över föreningar

Anf. 100 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Bolund. Den handlar om utredningen mot penningtvätt och finansiering av terrorism som har lagts fram.

I dag finns en oro för att det ska startas ett stort statligt register där samtliga föreningar, hela civilsamhället, ska registreras. Meningarna går isär om registret gäller hela civilsamhället eller föreningar med så kallade 90-konton.

Det är allvarligt och svårt för civilsamhället om alla ska registreras. Det finns små föreningar som förmodligen inte skulle klara av det vare sig ekonomiskt eller personellt. Det finns en oro.

Vad är det som gäller? Ska alla föreningar in i det stora statliga registret, eller är det enbart de föreningar som innehar 90-konton?

Anf. 101 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack för frågan, som berör ett enormt centralt område. Vi var tidigare inne på Daish och andra organisationer som bedriver en farsansfull verksamhet. Finansiering till terrorism är ett viktigt politikområde där vi behöver agera resolut för att minska möjligheterna för den typen av grupper att agera. Detsamma gäller penningtvätt, som finansierar illegal verksamhet i Sverige. Därför är det viktigt att vi tar stora och viktiga steg framåt.

Självklart måste det göras en bedömning av andra samhällsvärden. Civilsamhället fyller en enormt viktig funktion. Där måste vi också värna möjligheterna att fortsätta att agera.

Utredningen ligger nu på regeringens bord, och vi bereder frågan. Vi kommer att behöva göra en avvägning. Exakt var vi kommer att landa är inte tillfälle att säga nu, utan det får vi återkomma till.

Anf. 102 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! Jag ser fram emot att se utredningen. Jag hoppas att när ni jobbar med detta att ni undanröjer språkliga hinder. I dag finns uppenbart olika tolkningar om det är fråga om alla föreningar eller föreningar som innehar 90-konton. Man är alltså inte riktigt säker på vad som gäller. Så får det inte vara. Det ska vara klart, tydligt och koncist. Jag hoppas att regeringen tar med sig det.

Anf. 103 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar för synpunkterna. Vi kommer absolut att ta med oss frågorna.

Samtidigt är det viktigt att se att det är fråga om en internationell rörelse där världens länder samlats och agerar kraftfullt. Man försöker hitta fram till internationella principer. Sverige tänker självklart vara i fronten av den rörelsen och inte ha sämre regelverk än andra.

Om man ändå finner att vissa delar av civilsamhället behöver omfattas måste vi se till att det finns förutsättningar för föreningarna att genomföra det som åläggs dem. Det är en fråga vi får återkomma till senare.

Åtgärder för likvärdig betygsättning i skolan

Anf. 104 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Aida Hadzialic.

Nyligen fick vi via medierna vetskap om att tre elever som hade lämnat in exakt samma uppgift till olika lärare fick olika betyg. Det för oss till frågan om betygsättningens likvärdighet.

Skolverket har nyligen presenterat en rapport om betygen. Där uppges bland annat att en majoritet av svenska lärare anser att det är svårt att uppnå en likvärdig betygsättning. Det är klart att det inger oro.

Vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för att vi ska få en likvärdig betygsättning i Sverige?

Anf. 105 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Den här regeringen vill bygga en jämlik utbildning som håller världsklass. För att vi ska uppnå det målet behövs likvärdiga och

rättssäkra betyg där eleverna vet att vad de presterar och när de anstränger sig kommer att leda till betyg som speglar detta.

Dessvärre finns ett systemfel i dagsläget. Jag vill verkligen understryka att det inte handlar om enskilda lärare och elevernas prestationer där elever som presterar samma sak inte får samma betyg. Det behöver naturligtvis få ett stopp. Det måste bli mer extern rättning av de nationella proven, de behöver avidentifieras och elever ska belönas för det de kan – inte bestraffas.

Anf. 106 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Av Skolverkets rapport, som jag hänvisade till tidigare, framgår att en majoritet av lärarna anser att kunskapskraven är otydliga. Många lärare ser problem med tröskeeffekter. Elever kan straffas orimligt hårt om de någon gång gör en svag prestation.

Detta leder till en följdfråga: Hur kan vi gå från ett straffande till ett stödjande betygssystem?

Anf. 107 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Fru talman! Det nya betygssystemet är bra eftersom det ställer högre krav på elevernas prestationer. Jag tycker att den nya betygsskalan fungerar väl med fler nyanser så att det går att fånga upp vad eleverna verkligen kan. Samtidigt har vi sett att det nya betygssystemet leder till att eleverna känner sig bestraffade för det de inte kan i stället för att belönas för det de presterar. Det kan också vara motivationsdödande, vilket är något vi ska sätta stopp för.

Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med detta är dagens frågestund avslutad. Jag tackar deltagande statsråd och ledamöter.

§ 8 (forts. från § 6) Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (forts. UföU3)

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Anf. 109 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Sveriges fredsfrämjande insatser bidrar just till fred och säkerhet på oroliga platser runt om i världen. Genom att delta i internationella insatser stärker vi också Sveriges säkerhet och vårt politiska inflytande. Det finns egentligen inte någon motsättning mellan försvaret av Sverige och fredsfrämjande insatser utomlands, men självklart är det alltid till syvende och sist en resursfråga hur mycket man kan satsa på det ena eller det andra.

Det pågår nu ett omfattande arbete inom FN för att se över formerna för alltifrån konfliktförebyggande insatser till fredsfrämjande och fredsbyggande insatser.

För Sverige ligger det ett stort värde i att kunna bidra till FN:s fredsfrämjande insatser. Genom att delta i dem bidrar Sverige ofta till att höja förmågan och kompetensen i själva insatsen, och genom att fler länder bidrar får insatsen större legitimitet.

Som kammaren väl känner till deltar Sverige just nu i den FN-ledda insatsen i Mali. Den heter Minusma, och det är den vi debatterar här i dag. Det är Sveriges första större insats under FN:s ledning på många år, och den är mycket viktig för att bevara stabiliteten – eller få tillbaka stabiliteten – i den här delen av Afrika.

Läget i Mali fortsätter att vara osäkert även om situationen har förbättrats något sedan säkerhetskrisen 2012–2013. Ett fredsavtal kunde ju slutas i juni 2015, men situationen i landet är fortfarande mycket spänd. Under förra året förekom attacker också i södra Mali, vilket inte hade förekommit tidigare, bland annat två spektakulära gisslandramer på hotell.

I juni förra året hade huvuddelen av Minusmastyrkan kommit på plats. Det är 44 stater som bidrar till missionen Minusma.

USA:s FN-ambassadör har kallat Minusma den farligaste insatsen i världen för FN:s fredsbevarare. Hettan, de många väpnade grupperna, den bristande infrastrukturen, vägbomber, kidnappningar och sjukdomar gör uppdraget svårt och riskfyllt. Många FN-soldater har också fått sätta livet till.

Det här måste vi självklart ta i beaktande när vi ska fatta det här beslutet. Men vi vet att insatser av den här typen inte är riskfria, och det är just därför det är Försvarmaktens personal vi är beredda att skicka.

I propositionen föreslår regeringen att Sverige och Försvarmakten ska fortsätta att ställa en väpnad styrka – det handlar om högst 470 personer – till förfogande för att vara med i Minusma fram till utgången av juni månad 2017, under förutsättning att det även fortsättningsvis finns ett giltigt mandat för styrkan enligt beslut i FN:s säkerhetsråd. Styrkan kommer normalt att uppgå till ungefär 320 personer på plats.

Det här bidraget ska, som man har sagt i tidigare inlägg, utgöra en del av insatsens samlade underrättelsestruktur. I det svenska förbandet ingår också en nationell stödenhet med bland annat en kvalificerad sjukvårds-komponent, analysfunktioner samt personal för drift och underhåll av basen och dess struktur. Avsikten enligt propositionen är dessutom att även fortsättningsvis placera stabsofficerare vid relevanta staber.

Som sagt: Huvuduppgiften för det svenska förbandet är att ge stöd till genomförandet av Minusmas mandat genom att bidra till insatsens underrättelseenhet. Det här är en förmåga som är ny för FN. Det är någonting som FN inte har gjort tidigare. Därför är det naturligtvis extra viktigt att kunna följa upp hur det fungerar.

Vi moderater ställer oss bakom propositionens förslag att ställa en svensk väpnad styrka till Minusmas förfogande fram till slutet av juni månad 2017. Utskottet är enigt om detta och välkomnar att den svenska insatsens bidrag till förstärkt säkerhet och stabilitet i Mali görs i enlighet med FN:s säkerhetsråds mandat. Det anges också som syftet. Vi ska arbeta för att Minusmas mandat uppfylls.

Samtidigt, fru talman, bör svenska bidrag till internationella fredsfrämjande insatser också ha nationella mål. Därför anser vi och ett enigt utrikesutskott i sitt tillkännagivande, som vi hoppas att kammaren ska besluta om i dag, att regeringen måste precisera vilka målsättningar som ska gälla för det svenska bidraget. Detta för att göra det tydligt för Försvarmakten vad det är för beslut vi fattar men också för att göra det möjligt att följa upp och utvärdera det svenska bidraget. Då måste också målen kvantifieras. Utskottet anser att insatsen ska analyseras och utvärderas löpande för

att man efter hand ska kunna avgöra om den ska ändras eller förlängas eller om det finns skäl att minska eller förändra insatsens omfattning och hur den ska se ut.

Mali är som sagt, fru talman, ett mycket fattigt land med stora behov av stöd. Därför är det viktigt att vi har en helhetssyn – att vi inte bara stirrar oss blinda på den militära insatsen i Minusma utan att vi också har ett fungerande utvecklingssamarbete. Det har vi med Mali.

Stabiliteten i Mali är viktig för regionen. Sverige ska fortsätta att ge bistånd till Mali. Det ska vara fokuserat och naturligtvis koordinerat med alla insatser som vi gör i landet. Långsiktigheten är viktig. Mali kommer att behöva svenskt stöd under lång tid framöver för att kunna nå fred, stabilitet och utveckling. Det har sagts förr, men det tål att sägas igen: Utan säkerhet blir det ingen utveckling och utan utveckling ingen långsiktig säkerhet.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkan- det. Jag vill självklart också tacka alla de kvinnor och män som deltagit och deltar i de fredsfrämjande insatserna som görs från svensk sida. Det är ett svårt och riskabelt uppdrag som vi är tacksamma för att de utför.

Anf. 110 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman och ärade ledamöter! Vi står inför ytterligare en förlängning av den svenska väpnade insatsen i Mali. Det är vårt bidrag till Minusma, en mycket viktig insats. Förlängningen gäller till mitten av 2017 och kan uppgå till högst 470 personer.

Miljöpartiet välkomnar förstås förlängningen. Det är en viktig insats, och vi konstaterar att det underrättelsearbete som Sverige bidragit med har varit viktigt för hela den FN-insats som vi deltar i.

Fru talman! Mali är ett väldigt fattigt land. Det är härjat av torka. Barn, kvinnor och män lider av undernäring. Sjukvården är bristande. Bara en av fyra kan läsa och skriva. Bara en av fyra lever på mer än 2 dollar om dagen. Det vill säga att 75 procent av befolkningen lever under fattigdomsgrän- sen. Medellivslängden i Mali ligger på bara 52 år.

Ovanpå det här är Mali ett land som är härjat av konflikter. Väpnade islamister breder ut sig i syfte att skapa ett kalifat. Barnen, kvinnorna och männen har det svårt. De lever i en tuff miljö, och terrorismens utbredning är ett hot mot hela omvärlden.

Fru talman! På grund av den här komplexa bilden är det viktigt att vi arbetar brett – att vi har ett bra utvecklingssamarbete, att vi ger det viktiga humanitära stödet men också att vi deltar med militärt stöd så som vi gör här med Minusma.

Herr talman! Det är min grundmurade övertygelse att militära insatser ska tas i anspråk som last resort. Först och främst ska man jobba med att tillsammans med sina partner bygga upp en bra miljö, och man ska jobba med konfliktförebyggande och fredsskapande åtgärder. Det är också någonting som regeringen inom kort kommer att tala om att man kommer att jobba ännu mer med. Men ibland krävs det att man går in även med militära insatser för att skapa möjlighet till säkerhet, som i sin tur skapar möjlighet till ytterligare utveckling.

Herr talman! Det tillkännagivande som ges om Mali, att man ska ställa upp mål för Sveriges insats i Minusma, ligger helt i linje med vad Miljö- partiet anser och redan tidigare har sagt.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Därför är det så bra att vi är helt överens om att det behöver ställas upp mål, så att man lättare ska kunna utvärdera insatsen, precis som vi gör med våra insatser inom utvecklingsarbetet.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 111 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Detta är andra gången som vi i Sveriges riksdag ska ta ett årsbeslut när det gäller en insats i Mali. Det första tog vi för drygt ett år sedan. Det var i sin tur första gången på länge som vi beslutade oss för att delta i en FN-insats. Det var naturligtvis i sig viktigt och riktigt.

Det var viktigt, för FN:s förmåga blir aldrig bättre eller större än vad vi som medlemmar i FN mäktar med. Det finns naturligtvis lärdomar att dra av detta på lite olika sätt.

Minusmainsatsen har till uppgift att stödja säkerhet, stabilitet och skydd av civila. Vi vet att de vi har sänt ut har gjort skillnad. Vi vet hur man räddade människor från attack utanför Timbuktu, till exempel.

Det handlar om att ge stöd till den nationella politiska dialogen och försoning. Det är viktigt i ett land som har stora utmaningar. Det handlar om stöd till att återupprätta statens överhöghet i hela landet – att återuppbygga Malis säkerhetssektor, främja mänskliga rättigheter och humanitärt stöd. Det är också centralt eftersom det är en stat som höll på att falla samman och fortfarande riskerar att göra det.

Det handlar om att ge stöd till parterna att uppfylla fredsavtalet, och det är också vitalt. Den svenska insats som vi i dag diskuterar är den militära delen, men det är inte den enda delen. Som framgår av betänkandet har vi också bistånd och humanitärt stöd för att stärka förutsättningarna för att hela Maliinsatsen ska kunna bli framgångsrik.

Sverige ska enligt Centerpartiets mening både söka, förebygga och militärt skapa förutsättningar för utveckling, kunna vara fredsframtvängande och även delta i återuppbyggnad. Här finns ett klart folkrättsligt mandat, och vi förutsätter naturligtvis att det kommer att gälla under hela det år som vi nu ser framför oss.

Som jag nämnde höll Mali på att falla samman. De inre spänningarna drev fram vad som skulle ha kunnat bli – och som för väldigt många människor blev – en mycket svår humanitär situation. Det är risk för inbördeskrig. Vi talar om tuareggerillan, väpnade islamistgrupper som Aqim, en missnöjd armé, regeringskupp och gränsstrider med flera av grannarna. Men 2015 kom ett fredsavtal, som vi nu ska medverka till får förutsättningar att förverkligas.

Minusmas svenska bidrag är i dag vad jag kan se av rapporterna ett av de större, tillsammans med Nederländernas, om man ser till vår del av världen. Det är också en insats som knyter an till Frankrikes begäran enligt artikel 42.7 i Lissabonfördraget. Vi fick frågan av FN, och vi kunde den här gången svara tillbaka med efterfrågad kapacitet: vår underrättelseförmåga.

Jag vill för Centerpartiets räkning tacka alla de kvinnor och män som gjort insatser, som nu är redo och som nu är där för att utföra våra beslut. Ni har alla gjort och kommer att göra skillnad!

Tack också till alla familjer och alla anhöriga! Det är en farlig och utmanande insats. I generalsekreterarens senaste rapport till säkerhetsrådet kan vi se att man markerar FN-personalens mycket höga utsatthet när det

gäller just säkerhet. Det är för övrigt en intressant rapport att ta del av. FN:s säkerhetsråd får ju återkommande rapporter från generalsekreteraren. Däri berättas en hel del om utvecklingen, som ibland ser lite hoppfull ut men väldigt ofta är svajig och svag.

Mot bakgrund av säkerhetsläget är det också bra att vi får detta tillkännagivande. Vi hoppas att regeringen ska kunna klara att säkerställa att det finns Medevac-kapacitet även när det är mörkt för att på det sättet kunna säkra våra utsända och den effektivitet vi vill se i uppdraget.

Det är också viktigt att vi i det här ärendet bifaller vår gemensamma alliansmotion om att fastställa nationella mål som är möjliga att utvärdera. Vi ska bidra till uppfyllelsen av FN:s säkerhetsråds resolution och fördjupa kunskapen om FN:s fredsfrämjande verksamhet, sägs det. Vi vet att militären fortlöpande utvärderar och redovisar sina erfarenheter. Men det är viktigt att vi säkerställer att vi själva för medborgarna i Sverige kan redovisa både mål och måluppfyllelse och säkerställa att vi därigenom också kan vara en god kravställare och utvecklare när det gäller FN:s fredsframtvängande insatser. Och det främsta är att våra väljare måste kunna känna sig säkra på att våra mål blir uppfyllda.

Jag tror också att det har en betydelse som inte ska undervärderas för de personer som vi sänder iväg. De får veta att vi vet och kan redovisa vilken skillnad de faktiskt gör i de viktiga insatser för fred och utveckling som de är med och bidrar till.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 112 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Vänsterpartiet stöder regeringens förslag om fortsatt svensk militär närvaro i Mali.

Det är väldigt bra med stor enighet i en fråga som ytterst handlar om att sända svenska män och kvinnor att riskera liv och lem. Vänsterpartiet vill som bekant att detta ansvar nu, men även i framtiden, ska ligga i Sveriges riksdag. Då är det möjligt för medborgarna att utkräva ansvar för sådana tunga beslut som detta.

I likhet med flera andra vill jag också rikta ett stort tack till dem som gör det farliga men viktiga arbetet på marken.

Det är också bra att vi ska delta i en FN-insats. Som föregående talare noterade var det ju ett tag sedan sist. Det är också något som Vänsterpartiet förordat under de många år då det, till stora kostnader och med tyvärr ganska små resultat i form av fred och säkerhet, i stället mest handlat om att under Natoflagg delta i olika krigsoperationer.

Detta är en bra proposition, och den har blivit ännu bättre genom att utskottet nu tillstyrker två alliansyrkanden och därigenom föreslår två tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet bör regeringen ta de initiativ som krävs för att säkerställa tillräcklig tillgång till medicinsk evakuering inom ramen för insatsen. Detta är viktigt för säkerheten för dem som gör insatsen, men det är också viktigt, för bara med den medicinska evakuering som var planerad kan det svenska förbandets aktionsradie bli enligt planen och enligt de behov som finns.

Utskottet anser slutligen också att regeringen ska fastställa uppföljbara nationella mål för att kunna utvärdera de insatser som Sverige genomför inom ramen för till exempel Minusma.

Det är självklart viktigt. Trots att man ska vara oerhört medveten om alla de svårigheter den uppgiften bjuder att hitta de uppföljbara och utvärderbara målen är det viktigt att försöka fastställa mål även för den svenska delinsatsen för att få en meningsfull uppföljning och utvärdering.

Redan Seneca den yngre konstaterade: "När en man inte vet vilken hamn han seglar mot, är ingen vind den rätta." Här kunde man kanske vända på det och säga att när man inte vet vart man ska är alla vindar de rätta.

Det är alltså viktigt att sätta upp mål i förväg för att på ett stringent sätt kunna följa upp och utvärdera insatsen.

Herr talman! Vi yrkar bifall till förslaget i framlagt betänkande.

I detta anförande instämde Hans Wallmark (M).

Anf. 113 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det blir inte lätt att tillfoga klokskap till den här debatten när man kommer efter Stig Henriksson. Jag vill instämma i stort sett i varje påstående och synpunkt som han hade.

Den här debatten inleddes med att Kenneth G Forslund glädde sig å Socialdemokraternas vägnar åt att det nu skulle fastställas nationella mål för insatsen i Mali och att dessa mål skulle vara utvärderbara. Man fick nästan intrycket att det var Socialdemokraterna som kom med den här tanken till det sammansatta utskottet, men förslaget återfanns ju i en alliansmotion.

Med det sagt vill jag också gärna medge att under lång tid har avsaknaden av nationella mål i de internationella insatser som Sverige deltagit i varit en black om foten när det gällt vårt fredsfrämjande arbete. Inte heller alliansregeringen skötte sig fullt ut på den här punkten. Och jag ser fram emot dessa utvärderbara nationella mål. De handlar om effekten av insatsen, men de handlar också om sådant som ekonomi, till exempel.

Under förra året etablerades insatsen från svensk sida. Det byggdes camper, det ställdes i ordning infrastruktur och så vidare. Då uppgick kostnaderna till 660 miljoner. Det är lite förvånande att kostnaderna för förbandet det här året, när investeringarna är gjorda, fortsätter att stiga upp till 700 miljoner kronor.

Kenneth G Forslund nämnde också att det är värdefullt för Sverige att vara i Mali, för då får vi kunskap och kompetens för framtida deltagande i FN:s fredsfrämjande insatser. Jag vill, fru talman, understryka att det finns en sådan bieffekt, men det får aldrig vara skälet till att vi deltar i internationella insatser. Skälet måste alltid vara att förbättra säkerheten för mindre lyckligt lottade folk på jorden.

Jag är också glad att riksdagen för vart år som går engagerar sig mer och mer i det som kallas för vårdkedjan, det vill säga att en svensk soldat som skadas eller blir sjuk ska ha möjlighet att snabbt och effektivt komma under kvalificerad vård. Där har vi tyvärr inte nått ända fram. De helikoptrar som står till bland annat svenskt förfogande i operationsområdet har inte möjlighet att medicinskt evakuera personal nattetid. Då säger Försvarsmakten: Men vi avstår då från att operera på nätterna. Det låter ju bra, men befinner man sig i ett fientligt område är det inte alltid så att man själv väljer tidpunkten för när man inbegrips i en strid. Det kan vara så att motståndaren tar initiativ när och om våra resurser är begränsade. Och det är

viktigt att understryka att det inte bara handlar om risker för svensk personal. Det handlar också om den effekt som man får ut av insatsen. Operationsområdet är flera hundra mil långt – lika stort som det var i Afghanistan. Med sådana avstånd ställs det särskilda krav just på transportmöjligheter.

Jag utgår från att försvarsministern, trots att FN nu enligt FN:s egen mening fullgjort vad man kan när det gäller Medevac-resurser, fortsätter sina försök att förbättra situationen så att effekten ökar och riskerna minskar.

Jag har varit särskilt glad i dag, fru talman, åt att i stort sett varje talare som har stått i talarstolen har valt att tacka de kvinnor och män som gör insatser utomlands i uppdrag som måste betecknas som de farligaste som en svensk statstjänsteman kan skickas på. Trots att den här insatsen inte pågått under lång tid har den redan hunnit bli en av de blodigaste insatserna i FN:s historia. När vi riktar dessa tack till både soldater och deras anhöriga är det viktigt att komma ihåg att vi i den här kammaren verkar för att utveckla veteranpolitiken och stödet och omhändertagandet, inte bara av soldaterna utan också av deras anhöriga. Men efter vad jag hört i dag, fru talman, känns den utvecklingen väl tryggad.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I detta anförande instämde Hans Wallmark (M).

Anf. 114 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag diskuterar vi det svenska deltagandet i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali.

Låt mig först yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Jag vill börja där Allan Widman slutade och komma ihåg att tacka de soldater och befäl som gör insatsen. Vi tar beslutet här i Sveriges riksdag, men sedan är det soldaterna, befälen och också anhöriga som får betala ett högt pris. Låt mig framföra och instämma i det stora tacket för de insatser som de gör. Det är ett farligt uppdrag på en av de farligaste platser man kan tänka sig att befinna sig på. Det är alltså en stor insats som görs.

Som tidigare sagts har vi från Alliansens sida påpekat att det är viktigt att det går att utvärdera insatsen. Det är också viktigt att vi kommer till rätta med problemen med Medevac. I en så farlig insats kan man bli skadad. Då måste vi säkerställa – det kan tyckas vara en detalj som vi lägger oss i, men det är en viktig detalj – att man kan känna sig trygg som soldat. Nu är det fortfarande brister när det gäller helikopter nattetid. Det gör att det blir en begränsning. Det är viktigt att det rättas till, och därför är det tydliga tillkännagivandet och beställningen till regeringen i betänkandet viktigt.

Mali är ett av världens fattigaste länder, och där behövs det stora insatser. Bakgrunden till insatsen var att FN:s säkerhetsråd den 5 juli 2012 antog en resolution som fastställde att situationen i Mali utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet.

Den 23 april förra året biföll riksdagen regeringens förslag om fortsatt svenskt deltagande i FN:s stabiliseringsinsats i Mali. Nu ska den alltså förlängas ett år. Då är det viktigt att det här rättas till, att vi kan utvärdera våra insatser och att problemet med den viktiga Medevac-förmågan löses.

Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Ett fredsavtal i Mali skrevs under i somras. Nu genomförs detta med stöd av FN:s stabiliseringsinsats Minusma. Det svenska förbandet, som ingår i Minusma, har en oerhört viktig roll i fredsprocessen.

Vi ska ha klart för oss att detta inte är ett enkelt uppdrag. Det är ett oerhört komplext uppdrag; det är en farlig situation på marken. Säkerhetshoten har regionala förgreningar, vilket försvårar säkerhetsläget i regionen.

Minusmas roll är mycket viktig och avgörande för att skapa förutsättningar för stabilitet och utveckling i Mali. Minusma bidrar till ansträngningarna att minska förekomsten av terrorism och människosmuggling i Mali och i den vidare Sahelregionen.

Sverige har ett brett och långsiktigt engagemang i Mali. Förutom i Minusma deltar vi i EU:s träningsinsats EUTM, och vi har ett omfattande biståndsprogram. Det är viktigt att vi samordnar alla ansträngningar som görs i Mali, både civila och militära och inom ramen för FN och EU.

I januari besökte jag Mali tillsammans med utrikesministern och överbefälhavaren. Mitt intryck av besöket bekräftar bilden av att vårt bidrag till regionen måste vara långsiktigt och brett. Detta är inget vi kan avsluta inom kort.

Vi träffade flera höga representanter för Minusma och även regeringens representanter. Jag talade med dem och betonade vikten av kopplingen mellan säkerhet och utveckling.

Malis försvarsminister förklarade att han var mycket nöjd med det svenska förbandet. Försvarsministern uttryckte sin uppskattning för den svenska personalens professionalism och förmåga att lösa sina uppgifter. Han uttryckte även vikten av den underrättelseförmåga Sverige bidrar med och förklarade att det är en unik kompetens som behövs i regionen då det är en viktig del för Minusmas framgång som helhet.

Det nu planerade svenska förbandsbidragets huvuduppgift är att fortsätta att förse underrättelseenheten med information i syfte att uppfylla säkerhetsrådets mandat. Det svenska förbandsbidraget utgör en viktig del i att bygga upp FN:s kompetens på underrättelseområdet, vilket är ett nytt område inom FN.

Få länder inom FN har möjlighet att medverka med så avancerade förband som Sverige. Vårt bidrag blir därför en viktig del av helheten och stabiliteten i operationen.

Det svenska bidraget föreslås även fortsättningsvis att under normala omständigheter uppgå till ungefär 320 personer och omfatta ett underrättelsekompani, ett så kallat ISR-kompani, intelligence, surveillance and reconnaissance, med tillhörande stabs- och logistikfunktioner.

Det svenska underrättelsebidraget har till uppgift att via bland annat personbaserad inhämtning, patrullering, och teknisk inhämtning, UAV och enklare former av signalspaning, förse Minusma med kvalificerade underrättelser.

Underrättelserna skickas från det svenska ISR-kompaniet till Asifu, All Sources Information Fusion Unit, som verkar som en hubb för inkommande underrättelser. Asifu bearbetar underrättelserna. De används sedan av Minusmas underrättelsestabsfunktion och styrkechef för att fatta operativa beslut och driva verksamhet som syftar till att uppfylla säkerhetsrådets mandat och därmed stödja fredsprocessen.

Genom vårt underrättelsebidrag kan Sverige både utveckla FN:s underrättelseförmåga och bidra med erfarenheter till andra deltagande länder.

Jag ska också kommentera den diskussion som förs om mörkerförmåga. Jag kan inledningsvis konstatera att sammansättningen av det svenska förbandet och de däri ingående förmågorna är baserad på den information som Försvarsmakten erhållit av FN gällande vilka resurser som skulle vara tillgängliga i insatsen vid tidpunkten för förbandets gruppering.

FN har i många avseenden inte levt upp till de utfästelser som man har gett. Förseeningen av Medevac-helikoptrar är ett exempel på det. Brister i förnödenhetsförsörjningen är en annan.

I sektorn finns i dag lätta attackhelikoptrar från El Salvador med begränsad förmåga till evakuering av skadade samt medeltunga transporthelikoptrar från Indonesien. Sedan slutet av 2015 finns samtliga utlovade helikoptrar på plats och är operativa. De indonesiska helikoptrarna medför en ökad operativ handlingsfrihet för det svenska förbandet genom att de bidrar till en ökad robusthet i sjukvårdskedjan.

Vi har återkommande tagit upp denna fråga med FN:s representanter. Efter olika besked, där tidpunkter visserligen har förskjutits, har man nu ändå levererat denna del av det hela. Men som det har påpekats här saknas det mörkerförmåga, och vi avser att fortsätta dialogen med FN på denna punkt.

Adekvat sjukvård för svensk personal säkerställs genom att den så kallade 10-1-2-regeln tillämpas vid genomförande av operationer. Regeln innebär att all personal ska kunna erhålla kamrathjälp inom tio minuter. Efter maximalt en timme ska en skadad kunna ges kvalificerad livsuppehållande sjukvård för att senast två timmar efter skadan kunna ges kirurgisk behandling.

I förbandet ingår läkarteam vilka medföljer förbandet när verksamhet såsom längre patrulleringar genomförs, i syfte att säkerställa att adekvat sjukvård kan ges inom de angivna tidsramarna. Kontigenschefen anpassar i samråd med högre chef de operationer som genomförs så att fastställd medicinsk beredskap kan erhållas. De operativa begränsningarna består främst i att förbandet endast kan operera i en riktning då tillgången på läkarteam är gränssättande.

Jag träffade också själv läkare och sjukvårdspersonal och fick en ordentlig genomgång av vilka olika typer av resurser de förfogar över i samband med denna operation. Det var en mycket intressant och givande genomgång.

Det har också kommenterats och ställts frågor om ekonomin och fördyringen. Budgeten för transporter, främst mellan Bamako och Timbuktu, har ökat kraftigt för 2016 med anledning av fler personaltransporter och fördyrade leverantörsavtal.

Vi har också en budget för logistik. Kostnaden för driften av den delade campen Midgård i Bamako har ökat kraftigt under 2016. Kostnaden regleras i ett avtal mellan Sverige och Nederländerna.

Budgeten för service- och supportavtal kopplat till UAV har tillkommit för 2016. Budgeten för sambands- och satellitoperatör har ökat med anledning av utökad användning av operationsområdet.

Campens driftskostnader har också ökat.

Detta är svaret på de frågor som ställts om ekonomin.

Jag ska säga en sak till när det gäller ekonomin. Det har också ställts frågor om hur man täcker detta i budgeten.

På s. 15 i propositionen står det: ”Regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget under 2016 kommer att uppgå till högst 700 000 000 kronor. Kostnaderna ska belasta det under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap uppförda anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt och är beräknade utifrån den justerade beräkningsmodellen för kostnadsfördelning mellan anslag 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt och anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Merkostnader för eventuella förstärknings- och evakueringsåtgärder ryms inom föreslagen ram för anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt. Vidare kommer återställandekostnader till följd av insatsen att belasta anslaget.”

I propositionen redogörs det alltså för de ekonomiska förhållandena.

Jag ska också kort kommentera diskussionen om mål och utvärdering. Det som måste vara utgångspunkten när man funderar på målet med insatsen är det grundläggande FN-mandatet. Det omfattar bland annat säkerhet, stabilitet och skydd av civila, stöd till den politiska dialog- och försoningsprocessen, stöd till att återupprätta statens överhet i hela landet, stöd till att skapa förutsättningar för humanitärt bistånd och stöd till parterna att uppfylla det fredsavtal som skrevs under den 15 maj respektive den 20 juni 2015.

Detta måste givetvis kopplas till Sveriges del av den specifika insatsen och den underrättelseverksamhet som vi har att genomföra.

Jag vill också peka på att i ett utvärderingsarbete genomför Försvarsmakten insatsutvärderingar. FOI genomför också denna typ av arbete. Det är underlag som kan vara till fyllest att använda sig av i en utvärdering och uppföljning av denna insats.

Jag vill också peka på att det nu finns en särskild utredning som jobbar med en utvärdering av ISAF-insatsen i Afghanistan.

Det svenska förbandet verkar i en svår miljö med många aktörer, i ett extremt klimat och i ett område med bristfällig infrastruktur. Det har inneburit viktiga erfarenheter för förbandet och bidragit till att utveckla dess förmåga, och det är något som vi vill bygga vidare på. En förbättrad förmåga att agera tillsammans med andra länder och organisationer är en viktig aspekt av detta.

Nu är en ny svensk styrka på väg till Mali. Mali 03 med personal från K 3 i Karlsborg ersätts av Mali 04 med personal från Södra skånska regementet, P 7. Personalen i Mali 04 är välmotiverad för sitt uppdrag. De har utbildats och övats och är redo att ta över ansvaret för de uppgifter som det svenska förbandet har att lösa i Mali.

I över 60 år har de blå hjälmarna bidragit till en fredligare och säkrare värld. Jag vill passa på att tacka de soldater och officerare som med stor professionalism och mod ovillkorligt arbetar för att skapa säkerhet och stabilitet. Jag vill också passa på att vända mitt tack till alla anhöriga som har stöttat våra soldater på hemmaplan. Tack så mycket!

(forts. § 11)

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 maj

UbU14 Skolväsendet

Punkt 5 (Det fria skolvalet)

1. utskottet
2. res. 8 (L, M, C, KD)
3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

131 för res. 8

18 för res. 9

158 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Matilda Ernkran, Arhe Hamednaca, Ida Karkiainen, Teres Lindberg, Lawen Redar och Anders Österberg (alla S) samt Emma Nohrén och Pernilla Stålhammar (båda MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

164 för utskottet

123 för res. 8

18 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 41 SD, 20 MP

För res. 8: 74 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Avstod: 18 V

Frånvarande: 10 S, 10 M, 7 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 10 (Skolavslutningar och andra traditionella högtider)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

Votering:

130 för utskottet

46 för res. 21

131 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 6 S, 74 M, 1 MP, 20 C, 15 L, 14 KD

För res. 21: 2 S, 43 SD, 1 MP

Avstod: 95 S, 18 MP, 18 V

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Teres Lindberg och Anders Österberg (båda S) samt Lise Nordin (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Arhe Hamednaca och Helene Petersson i Stockaryd (båda S) samt Pernilla Stålhammar (MP) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 22 (Utbildning på vetenskaplig grund)

1. utskottet

2. res. 43 (KD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 25 (Utvärdering av styrdokumentens effekt när det gäller hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande)

1. utskottet

2. res. 49 (L, M, C, KD)

Votering:

184 för utskottet

123 för res. 49

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 20 MP, 18 V

För res. 49: 74 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 31 (Arbets- och skolmiljö)

1. utskottet

2. res. 56 (SD)

Votering:

250 för utskottet

43 för res. 56

14 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 20 MP, 20 C, 18 V, 15 L

För res. 56: 43 SD

Avstod: 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 37 (Utökad undervisningstid i idrott och hälsa)

1. utskottet
2. res. 65 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

139 för res. 65

1 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 74 M, 43 SD, 20 C, 15 L, 14 KD

För res. 65: 101 S, 20 MP, 18 V

Avstod: 1 S

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Patrik Engström (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU29 Beskattning av företag, kapital och fastighet (förnyad behandling)

Punkt 1 (Företagande och investeringar, allmänna frågor)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 3 (V)

Förberedande votering:

43 för res. 1

18 för res. 3

246 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

226 för utskottet

43 för res. 1

38 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 20 MP, 15 L, 14 KD

För res. 1: 43 SD

Avstod: 20 C, 18 V

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Utredningen om beskattning av ägarskiften i fåmansföretag)

1. utskottet
2. res. 5 (C, M, L, KD)

Votering:

182 för utskottet

124 för res. 5

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 43 SD, 20 MP, 17 V

För res. 5: 1 S, 74 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Förutsättningar för generationsskiften i fåmansföretag)

1. utskottet
2. res. 6 (M)

Votering:

214 för utskottet

74 för res. 6

19 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 20 MP, 1 C, 18 V, 15 L, 14 KD

För res. 6: 74 M

Avstod: 19 C

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Staffan Danielsson (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Kapitalvinst vid fastighetsförsäljning)

1. utskottet
2. res. 9 (KD)

Votering:

272 för utskottet

14 för res. 9

20 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 S, 74 M, 43 SD, 20 MP, 18 V, 15 L

För res. 9: 14 KD

Avstod: 20 C

Frånvarande: 11 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Fastighetsskatt på elproduktion)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

264 för utskottet

42 för res. 10

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 20 MP, 20 C, 18 V, 15 L, 14 KD

För res. 10: 42 SD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 6 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 8 (Boendebeskattning)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

249 för utskottet

44 för res. 11

14 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 73 M, 20 MP, 20 C, 18 V, 15 L

För res. 11: 1 M, 43 SD

Avstod: 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Helena Bouveng (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU16 Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

264 för utskottet

43 för res.

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 74 M, 20 MP, 20 C, 18 V, 15 L, 14 KD

För res.: 43 SD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

NU19 Effektereserv 2020–2025

Punkt 2 (Miljökrav på effektereserven)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

143 för utskottet

123 för res. 1

41 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 2 SD, 20 MP, 18 V

För res. 1: 74 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Avstod: 41 SD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 3 (Uppföljning av beslutet om en förlängning av effektereserven)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

184 för utskottet

123 för res. 3

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 20 MP, 18 V

För res. 3: 74 M, 20 C, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (Allmänt om elmarknaden)

1. utskottet

2. res. 8 (C)

3. res. 9 (V)

Förberedande votering:

20 för res. 8

18 för res. 9

269 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Huvudvotering:

166 för utskottet

20 för res. 8

121 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 43 SD, 20 MP

För res. 8: 20 C

Avstod: 74 M, 18 V, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 8 (Elcertifikat)

1. utskottet

2. res. 17 (SD)

3. res. 18 (KD)

Förberedande votering:

43 för res. 17

14 för res. 18

250 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Huvudvotering:

176 för utskottet

43 för res. 17

88 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 20 MP, 20 C, 18 V, 15 L

För res. 17: 43 SD

Avstod: 74 M, 14 KD

Frånvarande: 10 S, 10 M, 5 SD, 5 MP, 2 C, 3 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 (forts. från § 8) Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (forts. UFöU3)

Anf. 116 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Som försvarsministern säger är det naturligtvis så att eventuella fördyringar av Sveriges bidrag till Minusma i första hand kommer att tas från anslaget till internationella insatser, 6.1.2. Men det är väldigt viktigt att komma ihåg att vi behöver ha en sparsamhet även på det anslaget för att kunna behålla handlingsfriheten i en alltmer orolig och konfliktfylld värld.

Det som fick mig att begära replik, herr talman, var dock detta med medicinsk evakuering. Jag hörde försvarsministern säga i sitt anförande att FN har fullgjort vad FN har lovat i och med att de två indonesiska helikoptrarna har kommit på plats. Likväl finns det fortfarande begränsningar när det gäller aktionsradien och effekten av det svenska bidraget eftersom dessa helikoptrar inte kan flyga nattetid. Försvarsministerns konstaterande att FN därmed har fullgjort vad man utlovat får mig att ställa frågan: Kände försvarsministern och regeringen till att FN inte fullt ut skulle leverera på den här punkten när man satte igång insatsen?

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Min andra fråga är: Om det är så att vi kände till och accepterade denna relativt svaga uppbackning med helikoptrar för medicinsk evakuering, hur ska då försvarsministern nu kunna kräva att FN tillför ytterligare resurser i sammanhanget?

Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Widman har lyssnat på vad jag har sagt. Jag har nedskrivet ord för ord vad jag har sagt när det gäller vad FN har lovat och inte, och jag har i sammanhanget inte nämnt att FN skulle ha fullgjort sin uppgift. Däremot har jag sagt att man har levererat helikopterrarna, att vi har stött på när det gäller Medevac och att det har gett resultat. Sedan har jag konstaterat att man trots detta inte har mörkerförmåga och att vi avser att fortsätta dialogen med FN på denna punkt.

Jag har alltså gett mig själv ett åtagande i anförandet, nämligen att utifrån den debatt som har förts i kammaren ta upp detta med FN. Däremot har jag inte använt formuleringen att jag anser att man har fullgjort någonting.

Anf. 118 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag kan naturligtvis minnas fel, och jag vill så småningom via protokollet förvissa mig om vad försvarsministern har sagt. Jag minns alldeles bestämt att just de orden användes, det vill säga att FN därmed fullgjort sina åtaganden i den delen.

De frågor jag ställde ville försvarsministern inte besvara. Kände vi till att det var enbart detta FN skulle sätta på bordet redan när operationen planerades och beslutades? Hur ska vi i så fall kunna ställa krav på FN i efterhand, om de har fullgjort sina åtaganden?

Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Men, Widman, jag vet vad jag har sagt i den här frågan, och jag har utgått ifrån de förberedelser som har gjorts. Jag har inte sagt att man har fullgjort någonting, så försök inte att fösa in mig i den positionen. Det är inte ett sjyst sätt att hantera det här.

När det gäller mörkerförmåga har jag ju sagt att vi ska jobba vidare med den frågan. Eftersom vi inte har satt oss i den situationen att vi har antagit några formuleringar om att det ena och andra är avslutat ser jag inte heller att vi behöver ha någon debatt som handlar om att vi nu inte kan kräva någonting. Vi kan kräva hur och vad vi vill här utifrån att vi anser att det är en bristsituation.

Det som är gränssättande för hur man lägger upp operationerna är naturligtvis tillgången till sjukvårdsresurser i det operativa skedet. Vi har känt till att det som man har ställt upp med är en Medevac-förmåga som kan användas på dagtid. Det har vi haft full information om. Nu får vi gå vidare och kräva att det också ska finnas Medevac under nattetid. Hur vi ska nå fram med detta får vi återkomma till vid en rapportering. Jag kan bara påminna om att det inte var helt enkelt att åstadkomma det som vi nu har åstadkommit. Men någon anledning att ha nästan konspirativa funderingar kring vårt sätt att jobba är inte en rimlig hantering.

Vi har försökt att hantera detta rakt av allteftersom vi har insett problemen, och det kommer vi att fortsätta med. Jag har ingenting att dölja i det här sammanhanget.

Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Det här är ju en jätte viktig insats som Sveriges riksdag står bakom. Men det är också en farlig insats. Det har funnits en brist under lång tid, ända sedan insatsen började. Det togs upp väldigt tydligt i förra årets debatt, och då beslutades det att regeringen bör ta de initiativ som krävs för att säkerställa tillräcklig tillgång till medicinsk evakueringsförmåga inom ramen för insatsen.

Då undrar jag: Finns det något tidsperspektiv för när man ska kunna ha möjlighet att även under nattetid använda Medevac?

Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag har rapporterat till utskottet. Jag har pratat om det här i riksdagen. Jag har berättat om de kontakter som jag har haft med Ladsous i frågan om Medevac-förmåga. Jag hoppas att ni kommer ihåg det som jag har sagt och att ni har följt det arbete som jag har genomfört. Vi har verkligen inte legat på latsidan i det här sammanhanget.

Under den process som ledde fram till Medevac-förmågan på dagtid försköts ju FN:s löften i tiden. Man uppfyllde ju inte de datum som man inledningsvis hade angett, utan det hela flyttades fram. Men nu har man i alla fall kommit dithän.

Nu får vi försöka att jobba vidare med mörkerförmågan. Jag kan inte uppge någon dag eller tidpunkt för när en sådan operation kan vara genomförd. Men vi kommer att ta upp detta med FN. Däremot kan jag inte ange någon tidpunkt, därför att jag nämligen inte råar över det, eftersom det är FN som hanterar frågan.

Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Att FN:s löften har förskjutits i tiden låter lite som Orsa kompani, som inte lovar någonting bestämt. Då är frågan: Vore det rimligt att ta saken i egna händer och ha en svensk förmåga att lösa helikopterfrågan? Är det någonting som försvarsministern har övervägt?

Anf. 123 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det är FN som fullgör vissa åtaganden och hänvisar resurser. Det är då rimligt att man ställer krav på att FN lever upp till sitt ansvar. Är det så att vi inledningsvis tar över ansvaret för Medevac-förmågan kopplat till de två indonesiska helikoptrarna, då har FN naturligtvis inte gjort det som FN skulle göra och som var deras grundläggande utfästelse. Nu gäller det att driva frågan om mörkerförmåga.

Men jag kan inte ange någon tidsplan eller någon exakt tidpunkt för detta. Sedan tänker inte jag vara den som när det gäller FN använder mig av formuleringar om Orsa kompani, som inte lovar någonting bestämt. Den typen av nivå ger liksom inget resultat.

*Svenskt deltagande i
Förenta nationernas
stabiliseringsinsats i
Mali*

Anf. 124 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! Som många av mina kamrater här har beskrivit har det under lång tid varit en oerhört svår situation i Mali. Splittringar inom landet i kombination med kriminalitet och växande extremistiska grupper har gjort landet svårt att styra samtidigt som det har skapat en mycket svår livssituation för civilbefolkningen. Situationen förvärras dessutom av den enorma fattigdomen i landet.

Enligt FN är i dag ca 2 miljoner människor i Mali matosäkra. Under 2015 var 709 000 barn i åldern 6–59 månader akut undernärda. Konflikten har dessutom bidragit till stora flyktingströmmar inom landet och mellan länderna i regionen. Man beräknar att det finns ca 139 000 flyktingar i grannländerna och ca 62 000 internflyktingar inom landet, vilket har skapat ytterligare humanitära behov.

I de norra delarna av landet, där situationen fortsatt är oerhört instabil, är det svårt för humanitära organisationer att fullt ut verka och kunna göra ordentliga behovsbedömningar. En svår humanitär situation har genom konflikterna därför blivit ännu svårare.

Att stötta en politisk ordning, fungerande polis och fungerande militärstruktur och samtidigt stötta civilbefolkningens säkerhet och upprätthålla fredsavtalet är därför oerhört viktiga bidrag där både FN och Mali självt har bedömt att det behövs stöd. Det är det som insatsen med Minusma handlar om. Även försvarsministern och flera andra har redogjort för det breda engagemang som vi har i Mali.

Det är en mycket omfattande insats som vi gör i Mali och som ingår i Minusma. I januari 2016 bestod Minusma av en militär personalstyrka om 10 800 personer, 1 100 poliser och ungefär 1 200 övriga civilt anställda.

Herr talman! Som vi hört tidigare deltar Sverige i Minusma genom att bidra till insatsens underrättelseenhet med ungefär 320 personer och har i veckorna inlett den fjärde rotationen. Det svenska bidraget föreslås även fortsättningsvis utgöra en del av insatsens samlade underrättelsestruktur. I förbandet ingår även en nationell stödenhet och bland annat en kvalificerad sjukvårdskomponent, analysfunktioner samt personal för att underhålla basen. Vid behov av räddnings-, evakuerings- och förstärkningsinsatser vid försämrat säkerhetsläge är det dock viktigt att styrkan tillfälligt kan förstärkas. Sammanlagt ska det svenska bidraget därför kunna uppgå till högst 470 personer.

Då den komplexa miljö som insatsen verkar i och som den tvingas hantera är en militär problematik som är ny för FN, som exempelvis asymmetriska hot, är den svenska insatsen genom sin karaktär starkt bidragande till att utveckla den konceptuella förmågan i FN-systemet och inhämta och bearbeta underrättelser för FN-insatser. Det förväntas långsiktigt bidra till att bättre genomföra FN:s säkerhetsråds mandat och inte minst till att skapa bättre förutsättningar för skydd av civila i insatspersonal. För den svenska försvarsmaktens del innebär deltagandet i Minusma dessutom en möjlighet att fördjupa sin erfarenhet och kunskap om FN:s fredsfrämjande arbete och verksamhet, något som ökar Sveriges förmåga att lämna ytterligare styrkebidrag till FN när tillfälle ges.

De individer som utgör den svenska insatsen bidrar till internationell säkerhet och riskerar ytterst sina liv för att skydda civilbefolkningen och bidra till ett stabilare Mali. För att skydda soldaterna och säkerställa deras

säkerhet planerar insatschefen verksamheten utifrån möjligheten att upprätthålla akutsjukvård enligt 10-1-2-principen, som försvarsministern också noga har redogjort för. För att lösa den här uppgiften ingår i förbandet en sjukvårdsresurs om 25 personer som tillgodoser behovet av Medevac för svenska soldater genom egna resurser för medicinsk evakuering och egna kirurginsatser.

Under ett besök i Karlsborg i höstas hade jag och flera av de socialdemokratiska kollegorna möjligheten och förmånen att få se den utrustning som personalen har med sig och därmed också vilken kapacitet de har i fält. Det är svårt att inte bli imponerad av den förmåga som förbandet har och hur mycket de kan åstadkomma på plats. Tack vare denna förmåga kan förbandet upprätthålla 10-1-2-principen dygnet runt med egna resurser och verka i operationsområdet. Försvarsministern redogjorde också nyss för att han kommer att fortsätta dialogen för att ytterligare förbättra förmågan till medicinsk evakuering.

Säkerhetsfrågorna är helt klart oerhört viktiga i det här sammanhanget. Insatsen i Minusma är en oerhört tuff och utsatt insats i en väldigt tuff miljö. I februari i år hade 74 FN-soldater dödats sedan insatsen formellt inrättades den 25 april 2013. Det är alltså en tuff situation som insatsen verkar i, och i och med insatsens långsiktighet och den instabila situationen i landet kommer hotbilden för insatsens personal att variera. Försvarsmakten gör därför löpande en hot- och riskbedömning för att kunna vidta de åtgärder som behövs.

Herr talman! I en konflikt som den i Mali, där man försöker få en lösning mellan parterna och skapa säkerhet för civilbefolkningen, är det oerhört viktigt att ta till vara och leva upp till FN:s resolutioner om kvinnor och barn i konflikt. Vi vet att det genom alla tider främst har suttit – och fortfarande sitter – män vid förhandlingsbordet. Det tenderar att vara mäns behov och intressen som först och främst tillgodoses. Samtidigt vet vi att kvinnor och barn tenderar att vara särskilt utsatta i väpnade konflikter. Därför är det så viktigt att det svenska bidraget, som regeringen också betonar i propositionen, aktivt arbetar för att säkerställa att hänsyn tas till kvinnors roll som aktörer samt att särskild hänsyn tas till kvinnors och flickors utsatta situation och särskilda skyddsbehov.

Herr talman! Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det här är en oerhört viktig insats. Det är bra och viktigt att Sverige åtagit sig detta som en längre insats och att vi nästa vecka får möjlighet att förlänga den ytterligare ett år. Jag ser också fram emot att om ungefär en månad närvara vid mottagningsceremonin för Mali 03 på det sätt som vi har haft möjlighet till vid de tidigare rotationerna. Det här är kvinnor och män som ytterst riskerar sina liv för att bidra till att skapa säkerhet för andra, och de förtjänar att uppskattas därefter.

Förutom medaljceremonin för förbandet brukar även vid dessa ceremonier Invidzonen finnas på plats för att dela ut hemmahältemedaljer till barnen. Som flera andra har nämnt krävs det duktiga och kompetenta personer på plats för att insatsen ska kunna nå den framgång som den når. Men det innebär också ett stort ansvar för dem här hemma. Jag vill därför avsluta med att rikta ett stort tack såväl till dem som deltar eller har deltagit i insatsen som till alla de anhöriga som är hemma och stöttar och har tagit ett stort ansvar.

Jag yrkar bifall till förslaget i det sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande.

Anf. 125 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Sverige har historiskt en lång tradition av att ställa företrädare för Sveriges försvarsmakt i den internationella fredens tjänst. Vi som land deltar, gör skillnad och bidrar. Med det betänkande som nu debatteras och det beslut som följer kommer alla vi som röstar ja att förlänga en viktig insats i Mali, nu fram till utgången av juni månad 2017.

Det handlar om ett utpekat uppdrag, en utpekad uppgift, en utpekad kostnad och ett utpekat största antal deltagande. Vi ledamöter ska ta mycket allvarligt på vår uppgift att ställa oss bakom denna operation. Våra krav och förväntningar på dem som deltar är de allra högsta. Ytterst är de där för att riskera sina liv – för våra gemensamma intressen och för vårt bästa.

Alla de som deltar är svenska hjältar, och alla dessa kvinnor och män bär ett namn och har en hemvist, även om vi i Sveriges riksdag naturligtvis känner få om ens någon av dem. Jag och andra moderater har dock förmånen att känna Oscar Karlflo, som tidigare tjänstgjort i Mali. I dag, just denna torsdag, är han en del av högvakten vid Stockholms slott. Annars åker han omkring i vårt land för att på skolor och bibliotek berätta om sina erfarenheter.

Oscar visar undersköna bilder av soluppgångar över vidder i Afrika. Han berättar om hur man som svensk soldat kör in i byar med glada barn som springer efter fordonet för att de vet att dessa soldater representerar ordning, stabilitet och kamp mot krafter som vill slita sönder deras samhällen. Han kan också säga en hel del, herr talman, om en FN-byråkrati som kräver ett stort antal underskrifter bara för att få borda ett flygplan som ska från Timbuktu till Bamako.

Oscar Karlflo är stolt över det han utträttat och berättar gärna om det. Därmed är han en av alla dessa värdiga representanter för vår svenska försvarsmakt. Det är när man lyssnar till erfarenheter förmedlade av Oscar Karlflo och andra som några av Alliansens gemensamma yrkanden i vår motion känns extra angelägna.

För det första gäller det att fastställa nationella mål för att kunna utvärdera de insatser som genomförs. Varför är vi där? Vad ska uppnås? Har vi åstadkommit det önskvärda?

Målen för insatsen är: ”1) stöd till säkerhet, stabilitet och skydd av civila, 2) stöd till den nationella politiska dialogen och försoning, 3) stöd till att återupprätta statens överhöghet i hela landet; återuppbygga Malis säkerhetssektor; främja och skydda mänskliga rättigheter; samt stöd till humanitärt bistånd, 4) stöd till parterna att uppfylla fredsavtalet. Insatsen ska även skydda FN-personal och bevara Malis kulturarv.”

Vi från Alliansens sida anser att en förutsättning för att kunna genomföra en utvärdering är att konkreta, uppföljbara mål formulerats för den svenska insatsen.

Herr talman! Vidare lyfter vi fram frågeställningar kring brister i den medicinska evakueringsförmågan. Låt mig försäkra att jag har moderata kolleger – varav vissa är närvarande här i kammaren: Lena Asplund och Jan R Andersson – som återkommande i försvarsutskottet brukar ställa frå-

gor till försvarsministern eller överbefälhavaren kring just Medevac-förmågan. Det handlar om att kunna känna trygghet och full tillförlitlighet för att kunna utföra uppdrag längre bort men också om vetskapen om att hjälp finns att tillgå.

På basis av vår allianstext finns följande lydelse med i det betänkande vi nu behandlar: ”Utskottet välkomnar Försvarsmaktens åtgärder för att begränsa konsekvenserna av den bristande mörkerförmågan, men konstaterar att problem kvarstår när det gäller förmågan till medicinsk evakuering för den svenska styrkan i Mali. Bristerna påverkar styrkans möjligheter att verka effektivt i insatsområdet och kan påverka personalens säkerhet. Utskottet anser att regeringen bör ta initiativ för att säkerställa medicinsk evakueringsförmåga dygnet runt inom ramen för insatsen.”

Herr talman! Inom ramen för vår kandidatur till FN:s säkerhetsråd och ambitionen att vara medlem av detta i två år med start 2017 är det också av mycket stor betydelse att vi kan delta i olika kommande FN-ledda och FN-sanktionerade insatser. Ifall Sverige får ett samtal om behov av hjälp måste vår grundinställning vara positiv inför att stå upp för att säkra freden och friheten.

Kostnaderna för insatsen i Mali under 2016 beräknas uppgå till högst 700 miljoner kronor. Exakt vad de beräknas bli för 2017 får redovisas i den kommande höstbudgeten. Men den avgörande frågan som måste ställas är hur mycket mer pengar det finns kvar för internationella uppgifter. Vad kan Sverige axla för ytterligare ansvar?

Vi har från Alliansens sida framfört saklig kritik när det gäller exempelvis Sveriges bidrag till Frankrike efter terrordåden i Paris för dess otillräcklighet. Tyvärr tror jag att den beror just på de ekonomiska begränsningarna. Det är fullt möjligt att vi vill och måste göra mer än bara den här viktiga insatsen i Mali under 2016 och 2017. Då får det inte gå ut över det nationella svenska försvaret. Det kräver i så fall idérikedom om hur andra, nya resurser kan tillföras kontot Försvarsmaktens insatser internationellt utan neddragningar i övrigt.

Herr talman! Från Alliansens sida har vi ingen reservation. När vi sänder ut kvinnor och män på internationella uppdrag är det en styrka för alla att vi står sida vid sida. Våra kvinnor och män, våra soldater, ska veta att de har vårt uppdrag och vårt fulla stöd.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

§ 12 Förstärkt rättssäkerhet och effektivitet i förundersökningsförfarandet

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU11
Förstärkt rättssäkerhet och effektivitet i förundersökningsförfarandet
(prop. 2015/16:68)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

§ 13 Synnerligen grova narkotikabrott

Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU15
Synnerligen grova narkotikabrott (prop. 2015/16:111)
föredrogs.

Anf. 126 ANTI AVSAN (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera justitieutskottets betänkande *Synnerligen grova narkotikabrott*. Det är bra att regeringen nu har lagt fram denna proposition för behandling i riksdagen. Det beror bland annat på att riksdagen uppmanade regeringen i ett tillkännagivande i samband med behandlingen av motioner från 2014 att göra det. I vart fall har detta tillkännagivande nu tillmötesgått.

Herr talman! Jag yrkar för tids vinnande bifall endast till reservation 1, men vi står naturligtvis även bakom allt som anförs i reservation 2.

Anledningen till att detta lagstiftningsärende nu ligger på riksdagens bord är att Högsta domstolen påbörjade en omläggning av rättspraxis genom den så kallade mefedrondomen 2011. Högsta domstolen avlägsnade sig genom den domen och ett relativt stort antal efterföljande domar från den straffvärdesbedömning och straffmätningstradition som utvecklats i domstolarna under en lång följd av år. Alliansregeringen tillsatte därför Narkotikastraffutredningen.

Högsta domstolen har genom väldigt många domar, som jag nyss nämnde, lagt om rättspraxis. Genom den så kallade 97-kilosdomen och cannabissmugglingsdomen, båda från 2012, uppsatte man straffvärdemässiga tak. Det är så det har beskrivits i litteraturen. Detta innebär att mängden narkotika till slut inte får någon betydelse. Teoretiskt skulle mängden narkotika kunna dubblas utan att detta påverkar straffets längd. Det har rent konkret medfört att de mängder narkotika som krävs för att ett narkotikabrott ska anses som grovt har fördubblats.

För att som lagstiftare kunna påverka synen på hanteringen av stora mängder narkotika införs nu därför en ny gradindelning av de grövre brotten på narkotikaområdet. De nya brott som införs genom lagstiftningsärendet är synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling. Det är väldigt bra. Syftet med detta är just att vi ska komma bort från de straffvärdemässiga tak som finns i rättspraxis genom att stora mängder narkotika ska få genomslag i straffmätningen.

När det gäller delen med de straffvärdemässiga taken får man nog säga att Högsta domstolens ambition att åstadkomma en mer nyanserad syn vid bedömningen av narkotikabrott har blivit onyanserad. Det är onyanserat att inte ta hänsyn till hur stora mängder narkotika som skulle ha kunnat komma i omlopp i samhället. Mängden narkotika är typiskt sett mindre betydelsefull ju allvarigare brottet är och mer betydelsefull ju lindrigare brottet är. På något vis kan man säga att det är omvänt. Jag tycker att mängden narkotika ska ha stor betydelse i samtliga situationer.

Vi har ändå en narkotikapolitik i Sverige som präglas av en väldigt stor samsyn. Det är nog ett viktigt skäl till att vi har ett lägre antal ungdomar i Sverige som prövas på narkotika än i väldigt många andra länder. I princip vet jag inte något annat jämförbart land där man har färre ungdomar som prövas på narkotika än i Sverige. Vi är då också i Sverige kända för att göra ganska ingående mätningar av sådant.

Förutsättningen för att åstadkomma en narkotikapolitik som håller ihop är att man måste minska mängden narkotika i ett samhälle. Det har ett övergripande narkotikapolitiskt syfte och också ett rättspolitiskt syfte eftersom narkotika av olika skäl medför annan brottslighet. Det är också ett av grundproblemen i väldigt många av de utanförskapsområden som ställer till väldigt många problem för oss. Det gäller inte bara justitiekammaren utan också andra utskott som behandlar frågor som har anknytning till situationen där.

Högsta domstolens avgöranden har i praktiken inneburit en liberalisering på utbudssidan när mängden narkotika inte fick någon större betydelse eller straffen i vart fall sänktes. Så kan man inte ha det. Därför är återigen förslaget bra. Jag kan i sammanhanget nämna att vi också har folkhälsoperspektivet och möjligheten att på olika sätt ge hjälp till människor som har fastnat i ett narkotikamissbruk att lämna sitt missbruk.

Men fortfarande är det mängden narkotika som i grunden är avgörande för vilka skador som uppkommer i samhället både på övergripande samhällsnivå och på individnivå. Det är också en uppfattning som delas av FN-organet på området, United Nations Office on Drugs and Crime, och ges till känna i olika internationella sammanhang.

Regeringen har i lagstiftningsärendet uttalat som sin avsikt att man generellt inte vill påverka straffnivåerna. Jag kan tycka att det är något motsägelsefullt. Om man vill komma bort från straffvärdemässiga tak när det gäller mängden narkotika vill man väl ändå påverka straffnivåerna när det gäller den brottsligheten.

Det är också så att om det inte de facto leder till att straffnivåerna höjs i de fall där riksdagen har avsett det, vilket vi är helt eniga om, är det väl rimligt att man återkommer från regeringens sida med förslag som påverkar straffskalorna. Det är nästa steg. Det vill vi från Moderaternas sida att man ska göra. Då är det viktigt att följa rättspraxis.

I annat fall säger man ju samtidigt att det inte spelar någon roll om man beaktar mängden narkotika, trots att vi vill det, eftersom man inte har för avsikt att generellt höja straffnivåerna. Jag undrar hur ni egentligen tänker i den delen.

Vi har också frågan om farlighetsbedömningar. Problemet när man har sänkt straffvärdet för större mängder narkotika handlar om att man också har tittat på preparatens farlighet. Högsta domstolen säger att det i grunden är en bevisfråga huruvida ett preparat är farligare eller mindre farligt än vad man tidigare har ansett. Samtidigt är det en rättsfråga, för i allmänhet för man inte i bevis hur farliga eller inte farliga preparat är.

Det är just detta det handlar om. Utifrån vad som är allmänt känt i mefedromdomen sänkte man straffvärdet efter att ha tittat på en artikel i en vetenskaplig tidskrift. Det är ganska motsägelsefullt, när man under 100 års arbete med internationella narkotikakonventioner och motsvarande svensk lagstiftning har använt vetenskapliga underlag för att göra bedömningar av farligheten hos enskilda preparat och uppdelningar i olika klasser. Det gäller också kontroll, tillåten medicinsk användning och annat. Det är märkligt att man då kan uttradera detta, trots att man säger att det i vissa fall är en bevisfråga och i andra fall en rättsfråga. Den syn man har haft på ett preparats farlighet under lång tid leder rimligen till att man måste se över farlighetsbedömningar i straffrättsprocessen.

Här tycker jag att majoriteten i utskottet har lämnat ett väldigt konstigt svar. Man konstaterar att betydelsen av ett preparats farlighet i straffrättsligt hänseende är en rättsfråga. Men i vad mån ny information om preparatet ger anledning till ändrad rättstillämpning är typiskt sett en bevisfråga. Ja, just så är det. Men dra då också slutsatserna av detta!
(Applåder)

Anf. 127 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Vi debatterar nu förslag till ny lagstiftning om det som har kommit att kallas för synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grovt narkotikasmuggling.

Förslagen skulle kunna uppfattas som att regeringen vill skärpa straffen för allvarliga narkotikabrott, vilket inte riktigt är fallet. Men om man utgår från 2011, när domstolspraxis sänkte straffen för narkotikabrott, kan uppdelningen av straffskalan få till följd att vissa brott inte riskerar att leda till riktigt lika låga straff som tidigare.

Om man ser på lagförslagen med en lite längre tillbakablick är förslagen till ny lagstiftning mer av ett försök till att reglera straffen utifrån hur olika narkotikabrott under längre tid har värderats i vårt land. Enligt min mening är detta alltså snarare att betrakta som ett försök till reglering än en straffskärpning. Regeringen själv anger också att uppdelningen i straffskalan mellan grovt och synnerligen grovt brott inte avser att påverka just straffnivåerna. Till skillnad från hur nivåerna för exempelvis grov misshandel och synnerligen grov misshandel har utformats blir det ingen skillnad mellan maxnivåerna för grovt och synnerligen grovt narkotikabrott och narkotikasmuggling. I övrigt väljer regeringen i det här läget att inte heller skärpa straffen för något annat narkotikarelaterat brott.

Vi ändrar alltså lagen från en lag om grovt narkotikabrott som kan ge upp till tio års fängelse till en kompletterande lag om det som kallas för synnerligen grovt narkotikabrott och som föreslås ge upp till tio års fängelse. Ja, ni hör rätt: Det är alltså ingen skillnad mellan de olika straffens maximinivå. Det som skiljer straffskalorna åt är att miniminivån för synnerligen grovt brott ska börja på sex år i stället för att som i dag, för grovt brott, börja på två års fängelse.

Det positiva i sammanhanget, som vi ser det, är att den nya lagstiftningen förhoppningsvis leder dels till mer konsekventa straff, dels till att vissa typer av allvarliga narkotikabrott inte riskerar att bli föremål för ett straffvärde understigande sex års fängelse. Det är i så fall en välkommen utveckling från Sverigedemokraternas sida sett. Men, som sagt, när det gäller maxnivån för de nya förslagets straffskala föreslås ingen höjning. Det är något som Sverigedemokraterna har valt att belysa som ett problem genom en reservation till betänkandet.

Sverigedemokraterna har sedan länge förespråkat skärpta straff för narkotikabrott, och skärpta straff är lite grann av en känd SD-linje. När vi säger att vi har förespråkat skärpta straff sedan länge och benämner det som en SD-linje ska det inte förväxlas med hur exempelvis Moderaterna väljer att använda begreppen. Detta är alltså inga politiska förslag som vi kom på i förra veckan, utan skärpta straff för narkotikabrott finns med i motionsflödet från i höstas och går dessförinnan att spåra många år tillbaka i tiden i Sverigedemokraternas kriminalpolitik. Vår utgångspunkt inför de

nya lagförslagen har varit hur de befintliga straffskalorna har varit utformade och hur praxis i domstolar har utvecklats. Där vill vi, till skillnad från regeringen, se åtgärder som leder till skärpningar av straffen.

Herr talman! Det brukar ofta i de här debatterna i olika sammanhang påpekas att Sverige sticker ut, framför allt i Europa, med höga straff för narkotikabrott. Från min synpunkt är en mer relevant jämförelse svenska folkets uppfattning om straffvärden för olika brott och vilken tid som sedan faktiskt avtjänas i fängelse. Min uppfattning är att allmänheten alltför ofta blir besviken över för korta straff och inte att allmänheten är bekymrad över att andra EU-länder har en annan kriminalpolitik.

När det gäller själva värderingen av brotten i förhållande till andra allvarliga brott ska såklart inte straffskalorna skilja sig speciellt mycket åt. Om det skulle vara så att vi enskilt och endast ville skärpa straffskalorna för just synnerligen grovt narkotika- och smugglingsbrott skulle det kunna verka som att SD agerar inkonsekvent. Men eftersom SD-linjen genom hela kriminalpolitiken genomsyras av förslag till straffskärpningar ska givetvis vår reservation i ärendet ställas i proportion till hur vi har uttryckt stöd för straffskärpningar i andra brott. Där har vi sedan länge förespråkade skärpta straff. När jag säger ”sedan länge” menar jag alltså inte något taktiskt utspel från förra veckan, utan jag syftar på den linje som Sverigedemokraterna har förespråkade under flera år, inte minst genom förslag här i riksdagen.

Herr talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall endast till reservation 3 – Sverigedemokraternas reservation om höjda straff för narkotikabrottslighet.

Anf. 128 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! På rättspolitikens område kan man säga att Sverigedemokraterna verkligen försöker skära pipor i vassen. Moderaterna har stått för en restriktiv narkotikapolitik under lång tid – långt innan dess att Sverigedemokraterna fanns som parti.

Jag kan citera dåvarande statsminister Carl Bildt, som sa att den som säljer narkotika säljer död. Det stämmer ganska väl, inte minst om man ser på den problematik vi har med våldsamma uppgörelser med vapen i utanförskapsområden. Det handlar också om de konsekvenser som narkotika för med sig genom andra våldsbrott och genom överdoser. Det är i grunden någon som skor sig på andras olycka, och det är allvarligt.

Lösningen på detta är naturligtvis ett nyanserat synsätt, och man kan alltid diskutera huruvida det synsätt man ger till känna är nyanserat eller inte. Här handlar det i första hand inte om att höja maxstraffen, utan det handlar om att få en straffmätning som ligger på en nivå som är rimlig inom ramen för hela straffskalan.

Narkotikabrotten, och de grova narkotikabrotten, har i domstolspraxis varit sådana brott där man har utnyttjat de straffskärpningsregler som finns specifikt i brottsbalken och som gör att man kan utdöma längre straff än vad straffskalan anger. Jag förstår inte hur man ska komma till rätta med denna problematik, som uppenbarligen har uppmärksammats också av Sverigedemokraterna, genom att enbart höja maxstraffet.

Det är inte heller lämpligt för lagstiftaren att bestämma farlighetsgraden hos olika typer av narkotika. Om man vill åstadkomma förändring på vetenskaplig grund när det gäller kat bör man rimligtvis i så fall vara för något slags reglering av frågan om preparats farlighet och farlighetsbedömningarna.

Anf. 129 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattade ingen konkret fråga från Anti Avsan. Men när det gäller rimliga nivåer i straffskalan är det precis detta vi belyser: Man inför ett brott som kallas för synnerligen grovt narkotikabrott, vilket anspelar på att det ska vara ett brott som är betydligt grövre än grovt narkotikabrott. Då är det också rimligt att det finns en skillnad i straffskalorna precis som det finns för grov misshandel och synnerligen grov misshandel. Det är det vi har föreslagit i vår reservation som jag anförde att vi har. Vi ser problem med att man inte är konsekvent i förhållande till hur annan lagstiftning är utformad.

Sedan ska det här också sättas i proportion till hur vi värderar andra straff så att straffen inte skiljer sig åt värdemässigt, exempelvis det som har nämnts i betänkandet när det gäller straffskalorna för grov misshandel och grovt narkotikabrott.

Det finns en diskrepans mellan de olika brotten när det gäller andra straffskalor, och vi tycker att det är rimligt att det också finns en diskrepans mellan maximinivåerna när det gäller de här två olika brotten, alltså grovt narkotikabrott och synnerligen grovt narkotikabrott.

Anf. 130 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Jag skulle kunna ställa många frågor, men jag tycker inte att jag ska ställa dem utan kanske mer försöka klargöra saker och ting med anledning av Adam Martinens första anförande.

Att jämföra exempelvis narkotikabrott med våldsbrott behöver inte vara relevant bara för att man gör det. Lagstiftningstekniken med ett synnerligen grovt brott är någonting, precis som Adam Marttinen säger, som finns också beträffande synnerligen grov misshandel. Men varje brott har ju sina egna brottsrekvisit. Jag frågar inte om Adam Marttinen vet vad brottsrekvisit är, för det är jag helt övertygad om att man vet om man sitter i justitieutskottet.

De nya rekvisit som tillförs för synnerligen grovt narkotikabrott tar sikte på att de brott som Högsta domstolen och andra domstolar i Sverige ansåg ligga i den övre delen av straffskalan när det gällde grova narkotikabrott åter kommer att hamna i den övre delen. Det är i alla fall vår ambition. Det är lite oklart vad majoriteten i utskottet anser i den här frågan eftersom man inte vill höja straffnivåerna generellt, vilket vi anser att man ska göra.

Vår utgångspunkt är att straffnivåerna borde hamna på den nivå som rådde innan Högsta domstolen gjorde sin praxisändring. I dag ligger straffnivåerna i Sverige, när det gäller de allvarliga brotten, generellt lägre än i andra jämförbara länder. Det finns också uttalat i det tillkännagivande som bland annat ligger till grund för att regeringen återkom i den här frågan.

Jag tycker att det här är ganska viktiga distinktioner att göra. Man måste fokusera på det konkreta problemet så tydligt som möjligt, och det hade Sverigedemokraterna också kunnat göra om de hade haft en annan ingång när det gäller kat.

Anf. 131 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att det finns problem med den praxisändring som trädde i kraft efter 2011 efter ett antal domar och med hur man har valt att utveckla domar och praxis i domstolar. Därför är det välkommet att man lägger en större tyngd vid mängd i den nya lagstiftningen. Men vi ser problem med att man inte höjer straffnivåerna, som jag har nämnt tidigare, vare sig för de lindriga formerna av narkotikabrott eller när det gäller det nya lagförslaget om synnerligen grovt narkotikabrott eller smuggling.

Det är inte konstigare än att vi i vårt valmanifest har lovat våra väljare att vi ska ha höjda straff för narkotikabrott. Givetvis följer vi upp det när det kommer lagstiftningsförslag på området och föreslår höjda straff för narkotikabrott. Då måste man föreslå utvidgade ramar för narkotikabrott, och det har vi också gjort i vår reservation där vi poängterar att det bör finnas en skillnad mellan grovt narkotikabrott och synnerligen grovt narkotikabrott när det gäller maxnivån, precis som det finns med andra lagstiftningar som innehåller grovt brott och synnerligen grovt brott.

Det är inte speciellt konstigt. Jag tycker att det framgår ganska klart vad vi syftar till med det här förslaget och hur vi förhåller oss till tidigare utfästelser i valmanifest och tidigare motioner.

Jag tackar så mycket för klargörandena även om vi mestadels är överens. Eftersom jag inte fick någon konkret fråga får vi väl vara nöjda så långt i den här debatten.

Anf. 132 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Mitt inlägg föregicks av en klassisk batongmätarbatalj mellan partierna på högerkanten. Det är typiskt när det handlar om att man ska göra en justering i befintlig lagstiftning med de förutsättningar som finns.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag tror att med de här justeringarna i lagen får vi en vassare och mer ändamålsenlig lagstiftning som ett redskap i arbetet mot narkotikasmuggling och mot narkotikabrott i allmänhet.

Moderaterna har i sitt anförande här haft en del logiska resonemang. Det är i grund och botten därför som vi kommer hit. Vi gör en gemensam resa när vi tar fram den här nya lagstiftningen.

Jag behöver inte rekapitulera hela berättelsen om varför det har blivit som det har blivit. Men det är helt klart så att den praktiska tillämpningen inte riktigt har slagit ut så som lagstiftarna en gång i tiden tänkte att den skulle. Då kan man klia sig i huvudet lite grann och peka finger åt domstolarna, eller så ändrar man helt enkelt lagstiftningen. Det är det vi gör här i dag. Det är bara att gå tillbaka till ordbehandlaren och fortsätta jobba.

Det finns en rad reservationer och förslag. Jag ska inte kommentera alla eftersom det bara yrkas bifall till reservation 1 som handlar om rättspraxis och utvecklingen. Egentligen är det här inget ärende med de förändringar som föreligger. Vi hoppas att den här lagen ska vara så stabil att domstolarna kommer att döma så som vi som sitter här inne tycker att systemet ska fungera.

Det är ingen skillnad mot alla andra ärenden som det tas beslut om här inne. Är det någonting i lagstiftningen gällande järnvägssystemet som inte fungerar får man utvärdera det och ändra lagen. Är det någonting annat som behöver justeras gör vi det under resans gång. Vi har mängder av olika institutioner som jobbar med att följa upp och utvärdera myndighetsbeslut av olika karaktär. Det är exakt likadant i det här; just den här lagstiftningen är inget specialfall.

Det är dock problematiskt med den praxisförändring som skedde 2011. Det krävs i princip dubbla mängder narkotika för att de högre straffen ska utdömas. Det gör att vi nu ser en mindre mängd utdömda år inom en speciell brottskategori än före praxisförändringen. Det är problematiskt.

Fördelen med praxisförändringen är att man tar ett bredare och mer nyanserat grepp när det gäller själva domen för att få en mer komplex bild av brottets karaktär vid domstolsförhandlingarna, och det gäller övriga juridiska områden också. Det är rimligt att det gör det även här. Det har nog varit ganska mycket tabellslående och ganska mycket instrumentella domslut i just de här ärendena. Det är kanske dags att lämna det men ändå ha kvar en tydlighet för domstolarna. Då kommer den här möjligheten att ha ett synnerligen grovt narkotikabrott in och kan lösa detta.

Det är dock inte en entydig bild, för tittar man på statistiken ser man att antalet grova narkotikabrott och de utdömda åren sjunker redan från 2008. Därför kan inte praxisförändringen förklara hela den här resan. Det kan finnas andra förklaringar också. Det kan vara de förklaringar som vi i utskottet har brottats med under många år, nämligen att de kriminella har fått andra redskap i och med appar och system som polisen inte kan övervaka och kontrollera och inte kan använda i rättskipningen.

Det kan handla om att man faktiskt har lärt sig att anpassa sig och ändrar brottsområden därför att det är lägre straffsatser och riskexponering om man jobbar med bedrägeri mot välfärdssektorn, mindre smuggling eller andra typer av brott än om man jobbar med de brott som vi faktiskt generellt sett och historiskt har bestraffat mycket hårt i Sverige, nämligen grova narkotikabrott. Det kan alltså finnas en sådan aspekt.

Dessutom har vi dessbättre kunnat se att vi har en avplanande narkotikaanvändning. Ökningarna som vi såg framför allt under 90-talet har planat ut. Vad som är hönan och ägget där kan naturligtvis diskuteras.

Både vi som lagstiftare och myndigheterna har dessutom anledning att vara självkritiska när det gäller hur man arbetar mot de här brotten. Är det orsaken till att det inte är lika många som fälls för grova narkotikabrott som tidigare? På studiebesök hos Kriminalvården får man ofta höra att det, utifrån deras perspektiv, på något sätt skulle vara orsaken till att det finns en massa vakanser inom Kriminalvården. Argumentet förekommer också ganska ofta i medierna. Det är en ganska grovt förenklad bild. Men det kan ligga något i det också.

Sammanfattningsvis tycker jag att förslaget som läggs fram i kammaren i dag är ett ganska väl balanserat förslag. Det harmonierar med och ligger i linje med övriga juridiska system och förändringar av juridiska system som vi gjort här de senaste åren.

Anf. 133 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att Socialdemokraterna har varit aktiva i den så kallade batongmätningen under senare tid. Jag har uppfattat det som att vi inte ligger långt ifrån varandra i rättspolitikerna alla gånger.

Om man tittar på det kriminalpolitiska program som Socialdemokraterna tog fram, för första gången på 18 år, inför valet 2014 är det även med god vilja och noggrant läsande svårt att upptäcka några nya förslag. De förde fram förslag som vi hade kommit med tidigare och sådant som var på gång hos regeringen. Det är kanske ett av skälen till att de fortsätter leverera det som utreddes under allianstiden. Det är vi naturligtvis tack-samma för.

När det gäller att peka finger åt domstolarna är det ändå domstolarna som ytterst ska tillämpa den lagstiftning vi har. Vi förväntar oss att den lagstiftning som vi beslutar om här i riksdagen ska få effekt i verkligheten, även åsyftad effekt. Jag utgår från att Petter Löberg har samma uppfattning.

Nu vet vi dock att lagstiftningen inte har fått åsyftad effekt också i ett annat avseende där Socialdemokraterna möjligen är med i batongmätningen. Det gäller livstidsstraffet för mord. I så fall har regeringen också i det ärendet pekat finger åt domstolarna. Men jag tycker inte att det är fel att göra det. Jag har ingenting emot att domare tar initiativ. Jag kan tala utifrån egen erfarenhet. Men frågan är om man tar initiativ som överensstämmer med det lagstiftaren vill. Är det inte på det sättet får vi återkomma. Det är inget konstigt med det.

Den här förändringen började i någon mån 2008. Men den påtagliga förändringen skedde efter 2011.

Anf. 134 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att domare i framför allt lägre rätter ska ta alltför många egna initiativ. Domarna ska bygga på lagstiftningens grundläggande principer, det som står i lagen, men också den praxis som kommer från våra praxisdomstolar. I det här fallet är det Högsta domstolen. Det är deras uppgift att försöka uttolka lagen och tillämpa dess skrivningar i verkligheten. Här har vi upplevt att det finns en otydlighet. Det är orsaken till att vi nu gör den här justeringen i lagen. Där är vi helt överens, Anti och jag. Det är inga konstigheter.

Vi har nämnt tidigare att mängden inte har någon betydelse vid utdömandet. Det är såklart lite generaliserande. Det har givetvis betydelse. Men det är *en* faktor i den bedömning man ska göra när man ska döma i de här fallen.

Jag tror att det är bra att vi går ifrån den instrumentella synen på dömandet som vi har haft när det gäller narkotikabrott. Remissinstanser och juridisk expertis i allmänhet är ganska nöjda med den delen av HD:s dom. Däremot är man kanske inte nöjd med det praktiska resultatet. Det är det vi försöker justera här nu.

Anf. 135 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! En annan aspekt på det, utifrån vad Petter Löberg sa inledningsvis i sitt anförande, är att man ska se på det här som vilken annan lagstiftning som helst när det gäller utvärdering. Jag kan säga tydligt att jag inte delar den uppfattningen. Jag tycker att det är lagstiftning som, om den fungerar, motverkar allvarliga konsekvenser i samhället. Det är väldigt viktigt.

Vad har det här de facto lett till? Frågan är om Petter Löberg inser problemen. Om mängden narkotika värderas som hälften så straffvärt som tidigare har man också tagit bort möjligheten att få till straffprocessuella tvångsmedel. Om man ska få tillstånd till hemliga tvångsmedel blir det då minimistraffet i straffskalan eller det förväntade straffet för det brott det är fråga om. Polisen klagat på att de har fått beslut om hemliga tvångsmedel i betydligt mindre omfattning än tidigare, därför att praxis har sänkts.

Det kan också vara en förklaring till att vi ser en kraftig ökning av ringa brott. Förklaringen kan vara att polisen har ökat vad som kan kallas det socialpolisiära arbetet, vilket i och för sig kan vara bra. Men det kan också vara ett uttryck för att mängden narkotika i samhället är större samtidigt som man inte kommer åt det på grund av att lagföringarna för de grova narkotikabrotten har minskat högst påtagligt, samtidigt som de ringa narkotikabrotten har ökat. Det kan finnas ett samband. Det säger också de som numera arbetar på Nationella operativa avdelningen hos Polismyndigheten.

Det här är viktigt att ha med sig. Därför måste den här lagstiftningen behandlas på ett annat sätt än när det gäller järnvägsunderhåll eller andra jämförbara lagar.

Anf. 136 PETTER LÖBERG (S) replik:

Herr talman! Det finns mängder av brottskategorier, våld i nära relationer till exempel, som man behöver utvärdera systematiskt och vetenskapligt innan man justerar lagstiftningen. Därvidlag skiljer sig inte det här från någonting annat. Däremot ser vi precis som ni, Anti Avsan, oerhört allvarligt på narkotikabrott. Det har vi gjort i alla tider. Vi socialdemokrater har en restriktiv hållning i fråga om narkotiska preparat och användningen av dem. Det har vi varit överens om över blockgränsen också.

När det gäller just beslag i tullen har mängden beslagtagna preparat ökat. Jag vet inte om det beror på ökad effektivitet inom Tullverket eller på att mängden in har ökat. Det som motsäger det senare är till exempel CAN:s mätningar bland populationen. De visar på att användningen av narkotika inte har ökat nämnvärt de senaste åren. Det är ju bra. Det är en värdeförskjutning vi kan se. Det kan vi se även när det gäller alkoholen. Förtäringen av alkohol har sjunkit dramatiskt på bara tio år, framför allt bland unga.

På det viset kan man säga att det är en del att bekämpa brotten i domstolarna. Men det finns andra delar av samhällsorganismen som måste fungera för att vi ska kunna hantera gisslet med narkotiska preparat.

Jag tror att vi har lite olika ingångar där. I vårt rättspolitiska program, framför allt portalsidorna, kan man se att vi har en annan syn på hur vi egentligen vill minska mängden brott och mängden missbruk i samhället. Vi tror mer på att hålla ihop det här landet, minska klasskillnaderna, jobba

för ett mjukare samhälle och vara brottspreventiva i mycket större omfattning än att hela tiden ropa på strängare straff och fler poliser. Det är inte så enkelt. Det är mycket mer komplext, om de här stora samhällsproblemen ska lösas på lång sikt.

Anf. 137 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet *Synnerligen grova narkotikabrott*.

Det här är en allvarlig fråga. Jag har arbetat en hel del med just narkotikamisbrukare genom åren. Jag har sett hur narkotika kan förstöra människors liv, hur man kan brytas ned helt och hållet av ett beroende som dessutom inte bara berör en själv utan hela den sociala omgivningen – vänner, familj och barn. Man kan förstöra sitt och sina medmänniskors liv. Jag har också sett vilken enormt svår väg tillbaka det är, hur otroligt svårt det är hitta vägen tillbaka.

För oss som inte har detta beroende upplever jag att det är nästan omöjligt att begripa hur svårt det är att komma ur ett beroende. Det är därför som det är så viktigt att vi från samhällets sida verkligen sänder ut rätt signaler i den här frågan. Det som jag tycker är viktigast i betänkandet är att vi sänder ut rätt signaler.

Jag minns hur jag långt innan jag visste att jag skulle ta plats här i justitietsutskottet, få debattera den här frågan och ha möjlighet att vara med om att fatta beslut i den i nyhetsförmedlingen uppmärksammade rapporteringen kring Högsta domstolens beslut i den här frågan. Jag hajade till, trots att jag inte brukar lyssna så jättenoggrant på just juridiska frågor i nyhetsrapporteringar, och tänkte att det här är fel väg. Det är inte denna väg man ska gå och framför allt inte signalverkan på den.

Sedan kan man alltid diskutera fram och tillbaka vad som är exakt rätt strafflängd. Jag är varken jurist, polis, advokat eller annan sakkunnig i den biten. Men det viktiga att fundera på är vilken signal vi sänder från samhällets sida när det gäller narkotikabrott. Och det är inte bra utan till och med väldigt dåligt att sända signalen att det ska vara lindrigare straff. Där emot är det viktigt att sända signalen att man kan sluta med sitt missbruk, att det alltid finns en väg tillbaka.

För att inte skicka signalen till missbrukare, brottslingar och smugglare att narkotikabrott ska vara mer tillåtet i Sverige är det viktigt att, som betänkandet gör, skärpa straffskalan.

Som flera har påpekat i debatten, några gånger som kritik, förlänger inte detta den totala straffskalan, men det differentierar och återinför den verkliga strafflängd som har varit tidigare. Sedan skulle vi kunna ha en lång diskussion här om det skulle bli bättre av att ha ännu hårdare straff. Jag tror inte att det är så vi löser narkotikaproblemen i Sverige. Dem löser vi mer, som föregående talare Petter Löberg påpekade, i samhällsbygget. Men det är också viktigt att skicka signaler om att det inte ska vara lättare och mindre straffbart att ägna sig åt narkotikabrottslighet. Det ska inte vara lättare och får inte vara lättare.

Därför tar vi detta steg i Sveriges riksdag och hittar just denna rimliga nivå. Det verkar ändå som att vi är relativt överens i kammaren om denna signal. Sedan kan det finnas detaljer som vi inte är överens om, men jag tycker att det är viktigt att vi fattar detta beslut. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 138 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Den första frågan man kan ställa sig är: Var står Miljöpartiet egentligen när det gäller narkotikapolitiken? Var Mats Pertoft står är nog ganska klart i alla fall, för precis som han redogjorde för i sitt anförande har han betydlig erfarenhet av hur det här kan drabba människor. Där har vi något gemensamt. Jag har, inte minst som ung polisman en gång i tiden, på Plattan här i Stockholm, Sergels torg, sett hur människor har gått under av narkotika, hur man har avlidit i sina egna spyor på skitiga toaletter, vad narkotikan har gjort för nära anhöriga, familjer, bekanta, för brottsoffer och för samhället i stort. Och det är bedrövligt!

Jag är glad över att vi ändå har en så pass gemensam syn på narkotikapolitiken i Sverige, för det är en styrka.

För vår del är det viktigt att göra allt det där andra. Det här är bara en del som vi talar om. Vi har också hela den socialpolitiska delen med brottsförebyggande insatser, möjligheter att få ett arbete – ett meningsfullt liv. Man kan säga att om ungdomar mår dåligt gör de dåliga saker.

Men på en punkt har jag en helt annan uppfattning än Mats Pertoft: Jag tror inte att vår uppgift är att sända signaler. Vi ska inte sända signaler, utan vi ska skapa en lagstiftning som har effekt i verkligheten. Det ska fungera längst ut i kedjan, och om det inte gör det har vi misslyckats.

Signalpolitik avfärdar jag. Tyvärr är det alltför många riksdagsledamöter som tror att signalpolitik är det som vi ska syssla med.

Jag är mån om att det här blir bra, och Mats Pertoft borde med sin bakgrund kanske kunna se det på samma sätt.

Anf. 139 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att förstå Anti Avsans frågeställning. Miljöpartiet står ju upp för den restriktiva narkotikapolitik som vi diskuterar här i dag.

Vad jag betonade i mitt anförande var att om vi vill komma åt narkotikamissbruket i sig – även där verkar vi ha en gemensam syn – är det mycket bredare insatser som måste sättas in för att få bort inte bara ungdomarna utan också många äldre från Plattan och andra ställen eller åtminstone minska behovet av att fly bort från verkligheten.

När jag pratar om signaler kanske det låter lite nedlåtande. Men för mig är det en tydlig signalverkan när det sänds ut i svensk nyhetsförmedling att Högsta domstolen har sänkt straffskalan för narkotikabrott. Det tycker jag är fel.

Det som är viktigt med betänkandet är att vi återställer straffskalan. Det är det jag menar med signal, och därmed blir signalen också en verklighet.

Att det skulle vara mer tillåtet i Sverige med inte bara narkotikamissbruk utan också narkotikabrott som smuggling av narkotika är helt fel signal och helt fel verklighetsbild att sända ut. Så ska inte ske. Det var därför som det fanns ett tillkännagivande här i kammaren, och det är därför som regeringen har återkommit med konkreta förslag som vi ska rösta om nästa vecka.

Anf. 140 ANTI AVSAN (M) replik:

Herr talman! Det är bra att Mats Pertoft är tydlig på den här punkten. Och det var tydligen inte så svårt att uppfatta min fråga.

Jag har fortfarande vissa farhågor eftersom Miljöpartiet har visat sig vara ganska relativistiska på många områden, men jag tar Mats Pertoft på orden. Jag konstaterar också att det Mats Pertoft säger om detta med signaler delvis handlar om att peka finger, som Petter Löberg uttryckte det, åt Högsta domstolen. Då har jag det möjligen gemensamt med Mats Pertoft, för jag tycker att det är viktigt att vi som politiker i det här fallet talar om hur vi i Sveriges riksdag anser att vi ska ta ett grepp över hela den viktiga del som narkotikapolitiken utgör. Det här är den ena delen.

Jag tycker att det som Mats Pertoft säger är helt okej. Och jag hoppas verkligen att också Miljöpartiet i övrigt står för detta, även efter det som kommer att hända nu i helgen.

Anf. 141 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag tvivlar på att narkotikapolitiken blir en stor fråga på Miljöpartiets kongress i helgen. Vi har andra frågor som vi ska debattera.

Jag menar emellertid inte att det här är att peka finger åt Högsta domstolen. Det är riksdagen som stiftar lagar och Högsta domstolen som tolkar och följer lagarna. Det är helt klart i enlighet med den beslutsordning som är förankrad i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

§ 14 Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet

Justitiekanslens betänkande 2015/16:JuU16

Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113)
föredrogs.

*Bättre straffrättsliga
verktyg mot organi-
serad brottslighet*

Anf. 142 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna instämmer i stort i propositionens innehåll och de förändringar som föreslås däri. Inte minst är det positivt att lagen nu direkt kommer att ta det så kallade våldskapitalet i beaktande och att man tar steg för att rikta in sig på att komma åt ledande personer i sammanslutningar som begår brott.

Det rör sig lite åt det håll som vi för flera år sedan föreslog med det vi kallade DIKO-lagar, som inspirerades av USA:s RICO-lagar. De går ut på att man på ett annat sätt ska kunna sätta dit ledande personer i organiserad brottslighet. Den här lagstiftningen är inte alls utformad på det sättet, men regeringen försöker åtminstone röra sig mot att man kan hålla ledande personer ansvariga för vad som sker i deras nätverk eller organisation, vilket är positivt.

I stort är jag alltså positiv till denna proposition, men det finns vissa aspekter där vi menar att vissa justeringar bör göras. Jag är medveten om att många av dem är detaljer, men vi tror att de skulle kunna hjälpa.

För tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 3.

Vi instämmer med Ekobrottsmyndigheten att stämpling till våld eller hot mot tjänsteman av normalgraden bör vara straffbart. Straffet för den grova gradens brott borde också höjas, exempelvis till ett års fängelse.

Brott för vilka det nya underlåtenhetsansvaret ska gälla verkar inte omfatta narkotikabrottslighet, om jag utgår från utredningen. Eftersom organiserad brottslighet ofta handlar med narkotika, som dessutom utgör en stor intäktskälla, menar vi att även detta brott borde omfattas av underlåtenhetsansvaret.

Vi instämmer även i det som Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten anför om att ansvarsfrihetsregeln vid fara inte bör omfatta den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning.

Regeringens bedömning att faran ofta är så låg att bestämmelsen inte blir tillämplig framstår som argument mot att den med bestämmande inflytande inte ska omfattas som lite konstigt. Regeringens mening verkar vara att de i hög grad ska eller kommer att omfattas ändå.

Det bästa sättet att försäkra sig om att så blir fallet borde då vara att reglera frågan så att man inte lämnar det till domstolens godtycke. Därför menar vi att ansvarsfrihetsregeln vid fara inte bör omfatta den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning.

Vi anser även att begreppen ”bestämmande inflytande” och ”sammanslutning” bör förses med kvalificeringsgrunder. Annars finns det risk för att tillämpningen snävas in alltför mycket.

Vi instämmer även med utredningens förslag om att kvalifikationsgrunder för bedömning av att förgripelse mot tjänsteman är ett grovt brott ska införas.

Även straffskalan bör ha ett minimistraff som är högre än i dag. Att straffet inte används ofta är ett svagt argument för att inte ha det, menar vi. En tjänsteman kanske inte utsätts för våld, men om en kriminell sammanslutning i stället använder skadegörelse på dennes egendom kan det vara en nog så allvarlig eller skrämmande händelse för denne. Det bör i ett sådant sammanhang ha betydelse om det exempelvis har utförts av någon som har anspelat på våldskapitalet, som är centralt.

Straffskalan för grovt olaga hot, vilket enligt förslaget bedöms som grovt om det är hänsynslöst eller anspelar på våldskapital, bör höjas. Detta med anspelning på våldkapital är viktigt för att komma åt den organiserade brottsligheten. Ett minimistraff på endast sex månader är enligt oss för mildt.

Kvalifikationsgrunderna bör även införas för övergrepp i rättsak i likhet med vad utredningen och Ekobrottsmyndigheten anför. Det handlar återigen om att slå mot den organiserade brottsligheten. Försök att påverka rättsväsendet ska ge högre straff.

Regeringen anser själv att den våldskapitalaspekten kan vara en del av bedömningen men vill inte införa bestämmelsen av rädsla för att tillämpningsområdet för det grova brottet utvidgas för mycket.

Vi menar dock att just beaktande av våldskapital och därigenom en kriminell sammanslutning är extremt viktigt, och det är något vi även har tagit upp i vår motion om organiserad brottslighet som vi väckte för första gången 2012.

Herr talman! Vi anser att straffskalorna generellt sett bör ses över med målet att höja dessa och minska utrymmet för domstolar att döma ut låga straff. Det gäller för denna proposition och generellt sett i det svenska

Anf. 143 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Det bra att utskottet i det stora hela är överens i debatten om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet. Det finns några följdmotioner, men som Kent Ekeröth själv sa handlar det om detaljer.

Jag har respekt för att man kan ha andra synpunkter. Vi gör dessa förändringar nu, men som i allt annat löpande politiskt arbete kan fler avvägningar komma att göras efter hand.

Före jul presenterade regeringen en stor samlad insats mot den organiserade brottsligheten med åtgärder som sträcker sig över hela mandatperioden. Jag tänkte nämna några av dessa insatser så att ingen tror att det lagförslag vi nu diskuterar ensamt ska lösa problemen med organiserad brottslighet. Givetvis är frågan mycket mer komplex än så.

Ett uppdrag är att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet där tolv myndigheter ingår. Satsningen initierades och startades av Alliansen. Det är en satsning som vi tycker är bra och vill fortsätta med och utveckla. Den första delredovisningen kommer senare i år.

Vi vill se förbättrade förutsättningar för ordning och säkerhet i domstolarna. En utredning ska presentera ett förslag till det om ett år. Vad handlar det om? Jo, det är ju så att människor som sysslar med brottslighet döms ibland. Det finns många exempel på att det har uppstått hotfulla situationer när deras kompisar har kommit dit för att skapa just en sådan situation, vilket är mycket obehagligt för till exempel vittnen.

Det ges också ett uppdrag till Brottsförebyggande rådet att identifiera fungerande metoder och arbetssätt för att förebygga kriminalitet i socialt utsatta områden. Detta ska vara klart senare i år.

Att förebygga brottslighet är givetvis en oerhört viktig del av all brottsbekämpning. Vi brukar säga att både brott och brottens orsaker ska bekämpas.

Polismyndigheten får i uppdrag att skapa förutsättningar för att ytterligare motverka illegala vapen och explosiva varor. Detta ska delredovisas om knappt ett år.

En ny vapenamneste ska utlysas i slutet av mandatperioden. Då kan man lämna in vapen utan att några frågor ställs. Målet är givetvis att få bort en hel del av de vapen som cirkulerar på gatan.

Vi vill också se över möjligheten till utvidgat förverkande. När kriminella har pengar eller andra resurser som de inte kan förklara var de kommer ifrån och som inte heller kan härledas till ett exakt brott men som det är helt osannolikt att de skulle ha fått tag i på något annat sätt än genom brottslighet ska man kunna förverka dem, alltså helt enkelt gå på pengarna.

Regeringen har också aviserat att man vill se över möjligheten till förändringar i systemet med villkorlig frigivning. Det finns anledning att överväga om risken för att återfalla i viss typ av allvarlig brottslighet, till exempel brott som begås som ett led i organiserad brottslighet, bör ges betydelse vid frågan om villkorlig frigivning. Utredningen om det ska vara klar om ett år.

I dag handlar det om propositionen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet. Jag kan lite kort säga vad de fem punkterna innebär.

- Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott ska kriminaliseras i större utsträckning än i dag. Det gäller till exempel grovt olaga hot, övergrepp i rättsak samt grovt och synnerligen grovt vapenbrott.
- Förslaget är att straffet för förberedelse och stämpling ändras så att högre straff än fängelse i två år kan utdömas i fler fall än i dag.
- Den som har bestämmanderätt i en sammanslutning kan dömas om den låter bli att förhindra vissa allvarliga brott i sammanslutningen.
- Det ska införas nya omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt, till exempel vid hotinslag.
- Till sist införs brottsbeteckningarna grovt och ringa brott för brott som berörs av förslagen och inte redan har en sådan beteckning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 144 ANDERS HANSSON (M):

Herr talman! Den organiserade brottsligheten uppskattas årligen omsätta hundratals miljoner kronor bara i Sverige. Genom en ökad globalisering och handel över gränserna begränsar sig sällan den organiserade brottsligheten till ett enskilt land, utan den är gränsöverskridande. Ett lands problem delas därmed ofta av ett annat land eller andra länder.

Syftet med brottsligheten är att göra pengar eller skaffa sig makt och inflytande. Genom att verksamheten organiseras kan de kriminella nätverken arbeta mer effektivt och målinriktat. Det är en utveckling som är både oroväckande och synnerligen negativ för ett öppet samhälle som vårt.

För att motverka den organiserade brottsligheten måste även våra brottsbekämpande myndigheter organisera sig tillsammans och gemensamt stå upp mot denna typ av verksamhet. På hösten 2007 tog alliansregeringen och dåvarande justitieminister Beatrice Ask initiativ till en bred nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten. Ett tiotal myndigheter, däribland Polisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket, började samarbeta på ett helt annat sätt mot den organiserade brottsligheten.

Arbetet har varit framgångsrikt, och jag gläder mig åt att nuvarande regering fortsätter att stödja och vidareutveckla denna samverkan mellan myndigheterna, som Elin Lundgren också nämnde i sitt anförande.

Herr talman! Majoriteten i justitieutskottet vill även rikta två tillkännagivanden till regeringen för att säkerställa och jaga på, så att regeringen skyndar på med att få fram en skärpt lagstiftning mot den organiserade brottsligheten. Det första tillkännagivandet gäller skärpta straff för brott som har begåtts inom ramen för organiserad kriminell verksamhet. Det andra är att skärpa lagstiftningen och utvidga straffansvaret för underlåtenhet att avslöja och förhindra brott ytterligare. Dessa två tillkännagivanden ingår i det betänkande som vi debatterar i dag, vilket jag tycker är mycket positivt.

Att tidigt kunna förhindra brott, redan i brottets förstadium, är viktigt. Därför är Moderaterna positiva till att fler allvarliga brott kriminaliseras i förstadiet och att påföljderna för dessa brott utvidgas. Gränsen för var man ska lägga sig avseende förstadierna och vilka brott de ska gälla kan självfallet diskuteras, men grunden måste vara det fullbordade brottets abstrakta straffvärde. Det bör också föreligga en praktisk möjlighet att upprätthålla kriminaliseringen. I detta avseende finner vi att det är en bra avvägning i betänkandets gränsdragning.

Herr talman! Moderaterna välkomnar också de straffskärpningar som föreslås. Vi har lagt fram många förslag om straffskärpningar, både enskilt och tillsammans med våra allianskollegor. I dagens betänkande kan vi se att regeringen har lyssnat till några av våra tillkännagivanden om att skärpa påföljderna vid brott rörande den organiserade brottsligheten. Det gäller olika förstadier till brott kopplade till den brottsligheten. Det är små steg men likväl steg framåt.

Vi ser gärna en mer generell skärpning av påföljderna eller att domstolarna i mycket större utsträckning faktiskt börjar använda sig fullt ut av de straffskalor som finns för olika brott. Vi hörde om detta bland annat när vi diskuterade förra betänkandet om narkotikabrott. Att merparten av de utdömda påföljderna ligger i den nedre fjärdedelen av straffskalan är enligt min mening inte att utnyttja straffskalorna.

Men med tanke på att vi har ett flertal andra tillkännagivanden till regeringen som berör just straffskärpningar och att vi i dagens betänkande behandlar olika förstadier till brott väljer vi att välkomna de föreslagna förändringarna och meddela att vi med stor förväntan väntar på nästa betänkande med straffskärpningar, i enlighet med vad Elin Lundgren sa tidigare. Jag hörde bland annat att det handlade om vapenamnesti och villkorlig frigivning samt fler regler kring utvidgat förverkande. Det är bra saker som jag till och med tror att vår regering har varit med om att driva fram ett par gånger. Vi gläds åt att man tar vara på de goda resultat som kom då.

Herr talman! I betänkandet finns också förslag på ett antal nya kvalifikationsgrunder eller försvårande omständigheter för när ett brott ska anses vara grovt. Det gäller bland annat hot av allvarligt slag. Det ska särskilt beaktas om hotet har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämnen, vapenattrapper eller genom anspelning på ett så kallat våldskapital. Det är bra. Det gäller också gärningar av särskilt hänsynslös eller farlig art. Här berörs bland annat brotten olaga tvång, olaga hot, utpressning, våld och hot mot tjänsteman samt övergrepp i rättssak.

Det är bra att man för in detta i lagtexten, så att det förhoppningsvis blir ett efterlängtat genomslag i utdömandet av påföljder vid våra domstolar. Utdömda påföljder måste återspegla brottets allvar, sett ur allmänhetens ögon. Brott som begås med hjälp av vapen, sprängämne eller dylikt ska rendera i strängare påföljd.

Med detta betänkande, herr talman, tar vi några steg på vägen mot hårdare tag mot just den organiserade brottsligheten. Mycket återstår att göra, och det vilar ett stort ansvar på regeringen att såväl lyssna och agera på de tillkännagivanden som riksdagen har gett som själv återkomma till riksdagen med genomtänkta förslag som kan bli effektiva redskap mot den organiserade brottsligheten.

Anf. 145 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Detta ärende och liknande kring organiserad brottslighet ligger mig alldeles speciellt varmt om hjärtat, även om sådana saker inte borde ligga en varmt om hjärtat. Det är väl just därför att jag bor i Södertälje och var kommunalråd där fram till 2006, när jag kom till riksdagen, som jag är lite extra glad över att vi kan fatta beslut i denna fråga.

Jag minns mycket väl den situation som långsamt smög sig på, egentligen under en rad år när man inte riktigt ville tro att brottsligheten var så organiserad som den var. Men man hörde det ryktas mer och mer i korridorerna om vad som försiggick, och sedan blev det synligt, framför allt i samband med Ronnamorden 2010, hur allvarlig situationen i Södertälje var och hur det i princip fanns ett stort kriminellt nätverk som hade slagit klorna i staden.

Det var, som sagt, betydligt värre än man kunde föreställa sig, och det byggde mycket på att vi i Sverige var mycket dåligt förberedda.

Jag minns mycket väl hur positivt det var när vi äntligen kom fram till rättsprocessen. Den fick dessutom tas om en gång på grund av diverse missöden. Jag minns också hur lättad jag blev när domarna föll. Just med tanke på att bland annat den lagstiftning som vi i dag debatterar inte fanns på plats var det inte enkelt att få fram de fällande domarna, trots att alla visste om att brottslighet försiggick.

Det var ett stort steg i Södertälje för att vinna acceptans för det svenska rättssystemet och för tilltron till det som är så viktig. Sverige toppar ofta internationella mätningar när det handlar om att den svenska befolkningen litat på vårt samhälle – på rättssystemet och på att vi lever i ett land där lag och ordning gäller.

Jag vet att många, framför allt i den assyrisk/syrianska och kaldeiska befolkningen i Södertälje, satsade väldigt mycket mod på att våga stå upp och vittna. Det var inte enkelt eftersom de vittnade mot medlemmar i sin egen befolkningsgrupp. Det är en grupp som har levt under förtryck under 500, 600 eller 700 år. Denna befolkningsgrupp var van att hålla ihop.

Då är det desto viktigare att vi i Sverige är tydliga med vad som är rätt och fel och vad som gäller och att det finns verktyg, lagar och regler, så att de som är skyldiga till brott kan dömas.

Det är just den del som handlar om alla dessa steg att lättare komma åt den organiserade brottsligheten som ligger mig varmt om hjärtat. Det är viktigt i vårt land i dag. Det är också viktigt att vi gör detta med rätt balans i förhållande till vårt övriga rättssystem och att vi hittar avvägningen gentemot nuvarande praxis.

När man läser betänkandet från utskottet ser man en hel del avvägningar. Hur detaljerad ska man vara för att göra det korrekt men ändå inte låsa men ändå göra det så tydligt att det inte blir flummigt? Min bild är att detta är ett stort steg på vägen för att få till dessa verktyg och för att komma åt den organiserade brottsligheten.

I Södertälje lyckades faktiskt samhället. Det är naturligtvis en framgång som inte är för evigt. Den prövas varje dag. Det handlar om polisens arbete, Försäkringskassans arbete, Arbetsförmedlingens arbete, kommunens arbete och hela det svenska samhällets arbete. Ingenting är givet. Det är en kamp som pågår varje dag. Men det var ett genombrott att Ronnamorden klarades upp och att de skyldiga fälldes. Nu pågår nya processer

kring brott som genomförs med hjälp av välfärdsföretag och så vidare. Man tar nya steg.

Det intressanta är nu hur vi kan gå vidare. Det har visat sig att problem liknande dem som fanns i Södertälje finns i många andra svenska städer. Jag hoppas att vi kan vara lika framgångsrika där. Därför är detta ett viktigt steg för att se till att respekten för rättssamhället fortsätter att finnas i Sverige, så att vi kan ta nya steg mot den organiserade brottsligheten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 146 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! Människor är fantastiska. Vi har en helt otrolig förmåga att anpassa oss till nya förutsättningar och hitta vägar att tillgodose våra behov.

Till skillnad från reptiler, som agerar på sina mest grundläggande drifter, kan däggdjur lägga ihop två och två. Avancerade däggdjur, som människan, kan tänka abstrakt och om inte förutse så i alla fall göra rimliga gissningar om framtiden, och vi kan organisera oss.

För de allra flesta av oss är spelreglerna tydliga. Vi kanske inte gillar alla lagar, men vi accepterar dem för att vi känner att de ändå på det hela taget tjänar oss väl. Vi kanske inte heller gillar alla sociala koder, men vi finner oss i dem för att vi inser att det måste finnas några slags normer för hur vi förhåller oss till varandra.

Land ska med lag byggas. Det är ett talesätt som jag tror har sitt ursprung i de gamla landskapslagarna från 1300-talet. Jag har för mig att det också var Karl XV:s valspråk.

Så är det, och mer därtill. Samhällen byggs av regler som accepteras av de flesta – inte nödvändigtvis gillas, men accepteras. Genom historien kan anledningarna till att acceptera lagen ha skiftat. I gamla tider hoppades lagstiftaren på att drakoniska straff skulle skrämja till laglydnad, och samma grundidé bar nog fram genom medeltiden och präglar möjligen fortfarande någon liten del av den rättspolitiska diskursen.

Efter att demokratin gjort sitt intåg ligger antagligen en del i acceptansen för lagarna i vetskapen om att de har tillkommit genom en någorlunda rimlig kompromiss mellan allas åsikter och att man ändå har något slags möjlighet att påverka.

Sedan finns det de som struntar i precis allt sådant, som ser lagen som någonting som gäller andra och som inte har några problem att utsätta andra för våld, obehag, skada och fara, så länge det gynnar dem själva. Bland dem finns naturligtvis en massa människor som har haft svårt att ta plats i majoritetssamhället, som av olika skäl inte passat in eller som har valt att inte passa in. De kanske upplever att de inte har eller haft något annat val än att försörja sig på ett moraliskt eller lagligen klandervärt sätt, lever på ersättning som de egentligen inte skulle ha rätt till, fuskar till sig andra fördelar och gör inbrott, stjälar i butiker eller ägnar sig åt mindre bedrägerier. Bedrägerier är någonting som har växt lavinartat med de möjligheter som finns genom den moderna tekniken med näthandel och så vidare.

Sedan finns det de som egentligen skulle ha alla förutsättningar att leva ett hederligt och bra liv, som med både list och organisationsförmåga kan genomföra avancerade projekt och som skulle kunna använda dessa sina begåvningar till att skapa bestående värden till gagn för sig själva men

också för alla andra genom den tillväxt som deras verksamheter skulle kunna generera. Men de väljer i stället kriminalitet.

I polisens rapport om organiserad brottslighet från 2015 konstaterar man en utveckling där den kriminella samverkan är alltmer föränderlig. Lojaliteter är inte lika beständiga, och kriminaliteten sker mer i projektform av löst sammansatta nätverk.

Polisen skriver att man nu i större utsträckning ser en organiserad brottslighet där alla samarbetar med alla.

Detta är någonting som också sker gränsöverskridande. I det normala livet hyllar vi de möjligheter som den fria rörligheten ger för vanligt folk och för vanliga företag, eftersom den skapar en grogrund för det välstånd som vi alla tar för givet. Men dessvärre utnyttjar även kriminella globaliseringens möjligheter med gränsöverskridande samverkan mellan exempelvis stöldligor från andra länder med kunskap, utrustning och förmåga att begå vissa brott och inhemska förmågor med kunskap om var och hur dessa brott kan och bör begås.

Det är ibland inte helt lätt att reda ut precis vem i all denna samverkan som ska anses bära ansvar för vad. Stämplingsbegreppet blir inte alltid helt entydigt i de fall där exempelvis en eller flera personer planerar ett brott och mot ersättning låter någon annan utföra det. Man kan tänka sig extremfall där någon inom ramen för till exempel forskning inom kriminologi kartlägger olika möjligheter som sedan utnyttjas av andra för att genomföra kriminalitet.

Alldeles oavsett dessa utmaningar är trots allt den proposition som vi har framför oss i dag ett steg i rätt riktning. Den organiserade brottsligheten utvecklas i, som det verkar, en snabb takt och med stor kreativitet. Vi måste från lagstiftarens sida matcha detta. Det är glädjande att den nuvarande regeringen fullföljer den tidigare alliansregeringens inslagna väg på den linjen.

Lika välkommet som att vi nu genomför detta, lika bra är flera saker som är på gång. Elin Lundgren nämnde många av dem. Förverkandefrågorna, som vi får upp snart, är viktiga. Brott ska verkligen inte löna sig. Likaså är produkten om id-kapningar som kommer bra politik överlag, och den har vi en bred enighet om i utskottet. Men varför stannar regeringen där? Återigen tvingas jag konstatera att idéerna och initiativen i första hand kommer från riksdagen och inte från regeringen. Det är vi i oppositionen som är drivande när det gäller att identifiera rättsfrågornas utmaningar och lansera lösningar på dem.

Genom tillkännagivandeinstrumentet knuffar vi regeringen framför oss, och det är väl i och för sig bra. För bara några veckor sedan fattade vi här i riksdagen beslut om att införa brottet systematiska stölder. Det träffar en viktig men kanske inte alltid så uppmärksammas delmängd av den organiserade brottsligheten – den som drabbar landsbygden och butiker. Den skapar både otrygghet och stor ekonomisk skada och i förlängningen sviktande förtroende för rättssamhället. Det var regeringspartierna emot, men den striden vann vi. För alla som värnar tryggheten i Sverige måste vi vinna mycket mer.

Fru talman! Rättsfrågorna i allmänhet, och kanske frågorna om den organiserade brottsligheten i synnerhet, kräver vårt fulla fokus. Det finns inget utrymme för halvhjärtade ansatser och läpparnas bekännelser. Vi måste sätta kraft bakom orden, eller som man säger på engelska: Put your

money where your mouth is. Vi är många som länge har sett en alltmer pressad situation för Sveriges poliser, och det står alltmer klart att den stora omorganisation som i grunden är någonting positivt håller på att halka väldigt snett. Det, i kombination med mycket mer, har försatt polisen i en situation som börjar bli ohållbar.

Om nya lagar – bra lagar – som sätter effektiva instrument i rättsvårdande myndigheters händer ska ha någon effekt måste vi ha personal som kan använda instrumenten. Jag tror att samtliga av oss på oppositionssidan har aviserat satsningar på polisen i våra vårbudgetmotioner. Vi ser och erkänner behovet, och vi räds riskerna och de konsekvenser som en orkeslös poliskår i en havererad organisation skulle innebära.

Från Centerpartiets sida satsar vi 2,4 miljarder över fyra år för att förstärka polisens numerära kompetens. Vi på oppositionssidan har alla avstått från andra satsningar för att kunna prioritera människors trygghet. Regeringen väljer annat, och det är naturligtvis dess fulla rätt. Men det är viktigt att göra alla medvetna om att regeringspartierna inte tycker att det är lika angeläget som vi gör.

Fru talman! Det är bra att regeringen lanserar ett och annat lagförslag, om inte annat som svar på riksdagens alla tillkännagivanden på justitieområdet. För att de nya lagarna ska ha effekt måste vi dock ha en fungerande polis, och då måste enligt min mening resurser till.
(Applåder)

Anf. 147 LINDA SNECKER (V):

Fru talman! Att bekämpa organiserad brottslighet är inte en tävling i att låta mest hård och restriktiv.

När man utför ett brott ska ett straff tilldelas; det är rätt och riktigt. Straffet ska bestraffa, det ska avhålla personen från att begå nya brott och det ska skapa förtroende för rättsväsendet. Straffet ska verkställas på allra bästa sätt för att minska kriminalitet. Vi har inte ett straffsystem som grundar sig på principen öga för öga, tand för tand. Det tror jag inte heller är någonting vi vill ha. Det är rättsväsendet och staten som tilldömer straffet och beslutar vad det ska vara.

Skulle vi ha ett annat system där vi kanske fokuserade mer på brottsoffret och vad brottsoffret anser skulle vi till slut – vilket en del andra stater har gjort – landa i ett system som slutar i vendettor och blodshämnd. Det är också därför vi har en kriminalvårdsmyndighet och inte en kriminalstraffsmyndighet.

Fru talman! 70 procent av alla fängelsestraff är kortare än sex månader. Det är faktiskt ganska negativt. Det är negativt på det sättet att kriminalvården inte alltid hinner sätta in all den verksamhet som det finns kapacitet till. Man hinner inte riktigt sätta in alla resurser, behandlingar och rehabiliteringar som behövs för att skapa en bra frigivning – för att få personerna att komma ut i samhället på ett bättre sätt.

Är lösningen då att vi ska förlänga alla straff? Nej, det är det självklart inte, bland annat för att det inte finns någon nationell eller internationell forskning som visar att långa straff har någon som helst brottsbekämpande effekt. Vi kan jämföra det lite med att vara riksdagspolitiker riktigt länge, fru talman. Vi märker att den som har varit inom dessa fyra väggar under ganska lång tid och sedan kommer ut har stor svårighet att återanpassa sig

till samhället. Då är ju inte lösningen att vara riksdagspolitiker ännu längre.

Vi har ganska få kriminella i Sverige, och det är bra. Därför är det extra viktigt att vi ständigt fokuserar på att minska återfallen. Det är nämligen allas vår skyldighet att skapa ett tryggt samhälle. För att minska återfallen måste vi ha en balans mellan å ena sidan straffen och å andra sidan rehabiliteringen. Allvarliga brott ska självklart resultera i fängelse i mer än ett år, men mindre allvarliga brott ska resultera i villkorlig dom och skydds-tillsyn.

Fru talman! I den politiska debatten i dag, och i samhällsdebatten i stort, är det dock hårdare tag man ropar efter. Vi som inte gör det – vi som pratar mer om att vi vill förebygga brott, föra en dialog och se det större sammanhanget bakom att människor blir kriminella – har totalt kapitulerat. Vi är svaga, veka och vågar inte se verkligheten, trots att vi baserar debatten på evidens. Vi baserar den på vad sociologer säger, på vad socio-nomerna ute i kommunerna säger och på vad psykologer och kriminologer ständigt arbetar med. Att lyssna på evidensen är att förebygga på riktigt.

Jag motsätter mig kraftigt den hetsiga debatten där det ropas på längre och hårdare straff. Om vi ständigt lyssnade på samhällsdebatten menar nämligen många att det bara skulle resultera i att vi fick ännu längre straff – och längre, och längre. Då skulle vi riksdagspolitiker inte syssla med så mycket annat än att ständigt förlänga straffen. Det är inte den vägen jag vill gå.

Fru talman! Straff ska inte baseras på känslor. De ska inte baseras på argument här och nu. Påföljdssystemet vi har i Sverige fyller flera olika funktioner, och det är allas vårt ansvar att upprätthålla ett fungerande straffsystem.

Anf. 148 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Jag reagerade lite när Linda Snecker höll sitt anförande. Jag tycker att det var lite motsägelsefullt i sina delar. I ena stunden har kriminalvården för lite tid att rehabilitera de intagna under de kortare på-följderna. Då kunde man ju få intrycket att Linda Snecker ville att påfölj-derna skulle vara längre, men i nästa stund hör vi Linda Snecker säga att det där med påföljder egentligen inte är så hemskt bra. Det gör mig lite oroad, och jag skulle vilja be Linda Snecker klargöra vad hon egentligen menar med det.

Det som faktiskt upprör mig mest är dock när man negligerar brotts-offret i detta. Jag tycker faktiskt att Linda Snecker gör det när hon säger att vi inte kan ha det så att brottsoffret bestämmer processen. Nej, absolut inte – det gör ju våra domstolar. Men på något vis blir det ju också en skyldighet för staten att ställa sig på brottsoffrets sida och värna om det brottsoffer som har utsatts för kriminalitet – för ett brott. Det hoppas jag att Linda Snecker och jag är överens om i alla fall.

Jag vill sätta brottsoffret i fokus, men brottsoffret ska inte bestämma påföljd. Det har vi domstolar till. Men jag blir lite konfunderad när jag hör att vi inte ska ta hänsyn till brottsoffret. Det ger mig vibbar till rikspolis-chefen Dan Eliassons uttalande om stackars gärningsmannen i stället för stackars brottsoffret. I min värld kommer jag alltid att sätta brottsoffret före gärningsmannen,

Jag vill fråga hur Linda Snecker ser på tiden inom kriminalvården kontra längre påföljd.

Prot. 2015/16:104
12 maj

Anf. 149 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Tack för frågan!

Allt det som jag har sagt i dag, hela mitt anförande, baserar jag på en debattartikel av Kriminalvårdens generaldirektör Nils Öberg och en rapport från Kriminalvården om strafflängd. Det som jag pratar om är någonting som även Kriminalvården säger.

Kriminalvården menar att man har för lite resurser för att snabbt kunna sätta in allt det som ingår i Kriminalvårdens uppgift. Man ska snabbt kunna sätta in behandling och utbildning för den intagne och kunna upprätta en verkställighetsplan. När personen har avtjänat sitt straff måste han eller hon också ha en fungerande framtid. Det är det som man från Kriminalvården säger.

Vänsterpartiets lösning är inte att straffen ska förlängas för att Kriminalvården ska hänga med, utan snarare att ge Kriminalvården bättre förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag.

Angående brottsoffer är du och jag helt överens, Anders Hansson. Brottsoffer är absolut det viktigaste i hela processen. Men precis som du säger är det domstol som bestämmer påföljden; det ska inte bestämmas av brottsoffren.

Vad jag lyfter fram är den politiska debatten. Du och jag är ansvariga för den, och vi har den här i kammaren, i sociala medier och ute i samhället. Vill man ha ett system där brottsoffret är i fokus kommer hela rättsystemet att haverera. Det absolut viktigaste i rättsprocessen är brottsoffret. Men det är inte brottsoffret som bestämmer påföljden, utan det gör domstolen. Där är du och jag helt överens.

Anf. 150 ANDERS HANSSON (M) replik:

Fru talman! Utan att ha läst den artikel som Linda Snecker hänvisade till tycker jag att Kriminalvårdens problem snarare verkar vara att man anser sig ha för lite resurser. Att i det då väga in straffmätningen och påföljdsängder är kanske, som vi brukar säga, en extensiv tolkning – med reservation för att jag inte har läst artikeln.

Av det som du återger här, Linda Snecker, uppfattar jag det som att Kriminalvården vill ha mer resurser för att kunna erbjuda behandling. Huruvida det sedan avspeglas i påföljdens längd kan vi ju diskutera.

Påföljdens längd blir ju ändå på något vis ett viktigt moment i det hela. Efter att själv ha jobbat inom brottsbekämpning menar jag att risken att sättas i fängelse under en lång eller kort tid förhoppningsvis är avskräckande för många. Det är det som påföljderna syftar till, att de ska vara avskräckande och att brottsoffret ska känna att samhället reagerar och anser att personen har gjort något förkastligt och därför inte ska få befinna sig ute bland andra människor och kanske göra om samma brott.

Vi måste ha stränga påföljder som överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet. Påföljderna ska vara rimliga för allvarliga brott. Vänsterpartiet brukar ju förorda halvtidsfrigivning, och då minskar fängelse-tiden. Hur stämmer det överens med Kriminalvårdens krav på längre straff-tider och det allmänna rättsmedvetandet som går ut på att straffet ska vara i överensstämmelse med brottet?

*Bättre straffrättsliga
verktyg mot organi-
serad brottslighet*

Anf. 151 LINDA SNECKER (V) replik:

Fru talman! Kriminalvården kräver inte längre strafftider. Man säger inte heller att det behövs mer resurser. Vad Nils Öberg säger i sin debattartikel är att Kriminalvården inte alltid hinner sätta in resurser, eftersom 70 procent av alla fängelsestraff är kortare än sex månader. Det är ganska kort tid för att man ska hinna ägna sig åt myndighetsutövning som ofta tar lång tid.

Det är mycket som ska sättas in för att man ska få en bra verkställighet inom Kriminalvården, och det är bra att kraven är höga.

Men här förs en debatt i riksdagen på lite andra premisser än de vanliga som vi brukar ha i talarstolen. Visst vore det intressant med lite mer stringens och lite större tankar i riksdagsdebatten. Jag märker att det förvirrar, men jag tror att det är bra för samhällsdebatten att vi inte bara fastnar i trånga stuprör. Vi måste våga debattera på ett annat sätt.

Vad jag efterfrågar är vilken evidens som Moderaterna baserar sin politik på när det gäller hårdare tag. Jag instämmer i att det leder till en effekt när man säger att brott medför påföljder. Men Moderaterna går ju emot all nationell och internationell forskning om huruvida längre straff är brottspreventivt. Så ser det inte ut enligt den evidens som kriminologerna lutar sig emot. Här verkar Moderaterna tycka något annat.

Ni har haft justitieministerposten under väldigt lång tid. Då hade ni möjlighet att göra väldigt mycket, men så verkar inte ha skett. Du får jättegärna höra av dig efter debatten om de spännande forskningsartiklar som du har läst, Anders Hansson, som går ut på att det är brottspreventivt med långa straff.

Anf. 152 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Det här är en spännande debatt där de allra flesta här inne är relativt överens om vad som behövs, även om också skillnader belyses.

Sanningen är ju att Sverige behöver fler aktiva insatser för att angripa den grova organiserade brottsligheten i vårt land. Vi har sett en ökning av mycket grovt våld och skjutningar i Malmö och inte minst i min grannstad Göteborg. Uppgörelser mellan enskilda, utpressningar men även uppgörelser bland kriminella gäng som ofta handlar om narkotikaaffärer har nästan varit vardagsmat. Vi ska väl tacka Sveriges lyckliga stjärna för att inte fler olyckliga har stått i vägen vid uppgörelserna.

Liberalerna har av den här anledningen under det senaste året lagt fram ett antal förslag i justitieutskottet för att få till en skärpt vapenlagstiftning, fler åtgärder mot de illegala vapnen, men vi har också ställt krav på skärpta straff.

Regeringen lämnar nu dessa förslag om ytterligare verktyg för att komma åt fler personer i den organiserade brottsligheten, och det är ett bra tillägg. Vi stöder dem.

På ett antal punkter vill vi gå längre än regeringen. Därför har vi motionerat om ytterligare kriminalisering av förstadier till brott. Till exempel vill vi kriminalisera stämpling och förberedelse till brott av normalgraden – det kan vara vapenbrott men också olaga hot. Till skillnad från utskottets majoritet anser vi att detta är brott som är väldigt allvarliga och som är att anse som straffvärda.

Eftersom utskottet väljer att avstyrka vårt yrkande vill jag yrka bifall till vår reservation nr 2 under punkt 2 i betänkandet.

Prot. 2015/16:104
12 maj

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 maj

2015/16:627 Situationen för svenska kulturmiljöer

av *Aron Emilsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:628 Evenemangslista

av *Aron Emilsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:629 Regionbildning

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:630 Nattågens kvalitet

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:631 Västernorrlands betydelse för Stornorrland

av *Eva Lohman* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:632 Bättre måltider för våra äldre

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:633 Otillåtna substanser i kosttillskott

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:634 Statsbidrag till civilsamhällesorganisationer

av *Eva Lohman* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:635 Verktyg för barn och unga att kritiskt kunna granska rörliga bilder

av *Cecilia Magnusson* (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:636 Demokratiska missförhållanden och handelskontakterna med Iran

av *Hans Rothenberg* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:637 Västsvenska paketet

av *Hans Rothenberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:638 Regionindelning

av *Lena Asplund* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 maj

2015/16:1193 Plankorsningar på Södra stambanan
av *Monica Haider* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1194 Tvångsanslutning till storregioner

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:1195 Alternativa reformer för bättre vård

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 maj

2015/16:1162 Insynsråd vid Boverket

av *Ewa Thalén Finné* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:1163 Stöd till islamistiska organisationer

av *Markus Wiechel* (SD)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

**2015/16:1164 Arbetsförmedlingens upphandling av arbetsmarknads-
utbildning**

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1166 Uppföljning av Kemikalieinspektionens instruktion

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:1171 Konsekvenserna av ett nytt vapendirektiv

av *Daniel Bäckström* (C)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1168 Styrning av myndigheter för ett bättre företagsklimat

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:1169 Hotade jobb i kärnkraftsindustrin

av *Jörgen Warborn* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1172 Motstånd mot storregioner

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2015/16:1173 Identitetsbedrägerier

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1180 Butiksstölder

av *Tina Ghasemi* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1178 Assistansbehov

av *Anders W Jonsson* (C)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1183 Vapenlicensansökningar

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1184 Olika behandling av licensansökningar

av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1176 Treårig tandhygienistutbildning

av *Barbro Westerholm* (L)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:1175 Unga som vill bidra till fler jobb

av *Cecilia Widegren* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:1177 Risk för att barn far illa i Sverige

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:1181 Nya energikrav i Boverkets byggregler

av *Erik Bengtzboe* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 18.19.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med § 6
anf. 26 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 110 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 112 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.50,

av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 146 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	4
§ 4 Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering.....	4
Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU16	4
Anf. 1 PER RAMHORN (SD)	4
Anf. 2 EMMA HENRIKSSON (KD).....	7
Anf. 3 PER RAMHORN (SD) replik.....	8
Anf. 4 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	8
Anf. 5 PER RAMHORN (SD) replik	9
Anf. 6 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	9
Anf. 7 LENNART AXELSSON (S)	10
Anf. 8 PER RAMHORN (SD) replik.....	11
Anf. 9 LENNART AXELSSON (S) replik	11
Anf. 10 PER RAMHORN (SD) replik.....	12
Anf. 11 LENNART AXELSSON (S) replik	12
Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V)	12
(Beslut fattades under § 10.)	14
§ 5 Effektereserv 2020–2025.....	14
Näringsutskottets betänkande 2015/16:NU19	14
Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M).....	14
Anf. 14 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	16
Anf. 15 RICKARD NORDIN (C).....	18
Anf. 16 BIRGER LAHTI (V)	20
Anf. 17 MARIA WEIMER (L).....	21
Anf. 18 PENILLA GUNTHER (KD).....	23
Anf. 19 INGEMAR NILSSON (S)	24
Anf. 20 PENILLA GUNTHER (KD) replik	27
Anf. 21 INGEMAR NILSSON (S) replik	27
Anf. 22 PENILLA GUNTHER (KD) replik	28
Anf. 23 INGEMAR NILSSON (S) replik	28
Anf. 24 LISE NORDIN (MP)	29
(Beslut fattades under § 10.)	30
§ 6 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali	30
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2015/16:UFöU3.....	30
Anf. 25 MIKAEL JANSSON (SD).....	30
Anf. 26 KENNETH G FORSLUND (S).....	32
(forts. § 8).....	33
Ajournering.....	34
Återupptagna förhandlingar	34
§ 7 Frågestund	34
Anf. 27 TREDJE VICE TALMANNEN.....	34
<i>Brister identifierade vid försvarets övningar .....</i>	<i>34</i>
Anf. 28 HANS WALLMARK (M)	34

Anf. 29	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	34
Anf. 30	HANS WALLMARK (M)	35
Anf. 31	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	35
<i>Bostadssituationen för personer med tillfälliga uppehållstillstånd</i>		35
Anf. 32	NOOSHI DADGOSTAR (V)	35
Anf. 33	Statsrådet PER BOLUND (MP)	35
Anf. 34	NOOSHI DADGOSTAR (V)	36
Anf. 35	Statsrådet PER BOLUND (MP)	36
<i>Regeringens bostadssubventioner</i>		36
Anf. 36	ROBERT HANNAH (L)	36
Anf. 37	Statsrådet PER BOLUND (MP)	37
Anf. 38	ROBERT HANNAH (L)	37
Anf. 39	Statsrådet PER BOLUND (MP)	37
<i>Livsmedelsstrategin och den svenska modellen</i>		38
Anf. 40	MONICA GREEN (S)	38
Anf. 41	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	38
Anf. 42	MONICA GREEN (S)	38
Anf. 43	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	38
<i>Försvarets övningar och sambandsutrustning</i>		39
Anf. 44	ROGER RICHTOFF (SD)	39
Anf. 45	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	39
Anf. 46	ROGER RICHTOFF (SD)	39
Anf. 47	Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	39
<i>Vinstdrivande skolverksamhet</i>		40
Anf. 48	EVA WALLIN (KD)	40
Anf. 49	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	40
Anf. 50	EVA WALLIN (KD)	40
Anf. 51	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	40
<i>It i skolundervisningen</i>		41
Anf. 52	JAKOP DALUNDE (MP)	41
Anf. 53	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	41
Anf. 54	JAKOP DALUNDE (MP)	41
Anf. 55	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	41
<i>Regeringens livsmedelsstrategi</i>		42
Anf. 56	ESKIL ERLANDSSON (C)	42
Anf. 57	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	42
Anf. 58	ESKIL ERLANDSSON (C)	42
Anf. 59	Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S)	42
<i>Utökad undervisningstid i lågstadiet</i>		42
Anf. 60	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	42
Anf. 61	Statsrådet PER BOLUND (MP)	43
Anf. 62	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	43
Anf. 63	Statsrådet PER BOLUND (MP)	43
<i>Språkundervisning för nyanlända</i>		44
Anf. 64	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	44
Anf. 65	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	44
Anf. 66	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	44
Anf. 67	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	44
<i>Bankernas kontanthantering</i>		45
Anf. 68	PETER PERSSON (S)	45

Anf. 69 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
Anf. 70 PETER PERSSON (S).....	45
Anf. 71 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
<i>Överproduktionen av mejeriprodukter</i>	46
Anf. 72 ANDERS FORSBERG (SD)	46
Anf. 73 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	46
Anf. 74 ANDERS FORSBERG (SD)	46
Anf. 75 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	46
<i>Kommunala bidrag till personer som fått avslag på asylansökan</i>	47
Anf. 76 ELISABETH SVANTESSON (M).....	47
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	47
Anf. 78 ELISABETH SVANTESSON (M).....	47
Anf. 79 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	48
<i>Nästa generations ubåt A26</i>	48
Anf. 80 ALLAN WIDMAN (L).....	48
Anf. 81 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	48
Anf. 82 ALLAN WIDMAN (L).....	48
Anf. 83 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	49
<i>Landsbygdskommitténs delbetänkande</i>	49
Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V)	49
Anf. 85 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	49
Anf. 86 HÅKAN SVENNELING (V)	50
Anf. 87 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	50
<i>Ekonomiskt stöd till kommersiell service i glesbygden</i>	50
Anf. 88 MARIA STRÖMKVIST (S).....	50
Anf. 89 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	51
Anf. 90 MARIA STRÖMKVIST (S).....	51
Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	51
<i>Regeringens inställning till att beteckna IS övergrepp som folkmord</i>	51
Anf. 92 KARIN ENSTRÖM (M).....	51
Anf. 93 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	51
Anf. 94 KARIN ENSTRÖM (M).....	52
Anf. 95 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	52
<i>Problem orsakade av vildsvin</i>	52
Anf. 96 LARS-AXEL NORDELL (KD)	52
Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	53
Anf. 98 LARS-AXEL NORDELL (KD)	53
Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	53
<i>Statligt register över föreningar</i>	53
Anf. 100 EVA LOHMAN (M).....	53
Anf. 101 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	54
Anf. 102 EVA LOHMAN (M).....	54
Anf. 103 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	54
<i>Åtgärder för likvärdig betygsättning i skolan</i>	54
Anf. 104 THOMAS STRAND (S)	54
Anf. 105 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	54
Anf. 106 THOMAS STRAND (S).....	55
Anf. 107 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	55
Anf. 108 TREDJE VICE TALMANNEN.....	55

§ 8 (forts. från § 6) Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (forts. UföU3)	55
Anf. 109 KARIN ENSTRÖM (M)	55
Anf. 110 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	57
Anf. 111 KERSTIN LUNDGREN (C)	58
Anf. 112 STIG HENRIKSSON (V)	59
Anf. 113 ALLAN WIDMAN (L)	60
Anf. 114 MIKAEL OSCARSSON (KD)	61
Anf. 115 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	62
(forts. § 11)	64
Ajournering	65
Återupptagna förhandlingar	65
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 11 maj	65
UbU14 Skolväsendet	65
SkU29 Beskattning av företag, kapital och fastighet (förnyad behandling)	67
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	69
SoU16 Statlig ersättning till personer som insjuknat i narkolepsi efter pandemivaccinering	69
NU19 Effektereserv 2020–2025	70
§ 11 (forts. från § 8) Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali (forts. UFöU3)	71
Anf. 116 ALLAN WIDMAN (L) replik	71
Anf. 117 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	72
Anf. 118 ALLAN WIDMAN (L) replik	72
Anf. 119 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	72
Anf. 120 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	73
Anf. 121 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	73
Anf. 122 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	73
Anf. 123 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	73
Anf. 124 ALEXANDRA VÖLKER (S)	74
Anf. 125 HANS WALLMARK (M)	76
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	77
§ 12 Förstärkt rättssäkerhet och effektivitet i förundersökningsförfarandet	77
Justitiekottets betänkande 2015/16:JuU11	77
(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	77
§ 13 Synnerligen grova narkotikabrott	78
Justitiekottets betänkande 2015/16:JuU15	78
Anf. 126 ANTI AVSAN (M)	78
Anf. 127 ADAM MARTTINEN (SD)	80
Anf. 128 ANTI AVSAN (M) replik	81
Anf. 129 ADAM MARTTINEN (SD) replik	82
Anf. 130 ANTI AVSAN (M) replik	82
Anf. 131 ADAM MARTTINEN (SD) replik	83

Anf. 132	PETTER LÖBERG (S)	83
Anf. 133	ANTI AVSAN (M) replik	85
Anf. 134	PETTER LÖBERG (S) replik	85
Anf. 135	ANTI AVSAN (M) replik	86
Anf. 136	PETTER LÖBERG (S) replik	86
Anf. 137	MATS PERTOFT (MP)	87
Anf. 138	ANTI AVSAN (M) replik	88
Anf. 139	MATS PERTOFT (MP) replik	88
Anf. 140	ANTI AVSAN (M) replik	88
Anf. 141	MATS PERTOFT (MP) replik	89
	(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	89
§ 14	Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet	89
	Justitieutskottets betänkande 2015/16:JuU16	89
Anf. 142	KENT EKEROTH (SD)	89
Anf. 143	ELIN LUNDGREN (S)	91
Anf. 144	ANDERS HANSSON (M)	92
Anf. 145	MATS PERTOFT (MP)	94
Anf. 146	JOHAN HEDIN (C)	95
Anf. 147	LINDA SNECKER (V)	97
Anf. 148	ANDERS HANSSON (M) replik	98
Anf. 149	LINDA SNECKER (V) replik	99
Anf. 150	ANDERS HANSSON (M) replik	99
Anf. 151	LINDA SNECKER (V) replik	100
Anf. 152	BENGT ELIASSON (L)	100
	(Beslut skulle fattas den 18 maj.)	101
§ 15	Anmälan om interpellationer	101
§ 16	Anmälan om frågor för skriftliga svar	102
§ 17	Anmälan om skriftliga svar på frågor	102
§ 18	Kammaren åtskildes kl. 18.19.	103